

NORWEGIAN JOURNAL OF DEVELOPMENT OF THE INTERNATIONAL SCIENCE

№48/2020

Norwegian Journal of development of the International Science

ISSN 3453-9875

VOL.2

It was established in November 2016 with support from the Norwegian Academy of Science.

DESCRIPTION

The Scientific journal “Norwegian Journal of development of the International Science” is issued 24 times a year and is a scientific publication on topical problems of science.

Editor in chief – Karin Kristiansen (University of Oslo, Norway)

The assistant of the editor in chief – Olof Hansen

- James Smith (University of Birmingham, UK)
- Kristian Nilsen (University Centre in Svalbard, Norway)
- Arne Jensen (Norwegian University of Science and Technology, Norway)
- Sander Svein (University of Tromsø, Norway)
- Lena Meyer (University of Gothenburg, Sweden)
- Hans Rasmussen (University of Southern Denmark, Denmark)
- Chantal Girard (ESC Rennes School of Business, France)
- Ann Claes (University of Groningen, Netherlands)
- Ingrid Karlsen (University of Oslo, Norway)
- Terje Gruterson (Norwegian Institute of Public Health, Norway)
- Sander Langfjord (University Hospital, Norway)
- Fredrik Mardosas (Oslo and Akershus University College, Norway)
- Emil Berger (Ministry of Agriculture and Food, Norway)
- Sofie Olsen (BioFokus, Norway)
- Rolf Ulrich Becker (University of Duisburg-Essen, Germany)
- Lutz Jäncke (University of Zürich, Switzerland)
- Elizabeth Davies (University of Glasgow, UK)
- Chan Jiang (Peking University, China) and other independent experts

1000 copies

Norwegian Journal of development of the International Science

Iduns gate 4A, 0178, Oslo, Norway

email: publish@njd-iscience.com

site: <http://www.njd-iscience.com>

CONTENT

ECONOMIC SCIENCES

Mulyk T., Mulyk Ya.

DEBTS OF THE ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF
ANTI-CRISIS MANAGEMENT: ANALYTICAL AND
CONTROL ASPECTS 3

Zhukova I.

TECHNOLOGY PLATFORMS AS A BASIS FOR DIGITAL
TRANSFORMATIONS OF ORGANIZATIONAL AND
ECONOMIC MECHANISM OF MANAGEMENT IN THE
REAL ECONOMY 11

Pil E.A.

CALCULATION OF DOMAIN GDP Δ USING THE
VARIABLE X_4 14

Smyrnova N.

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF STRATEGIC ASSET
MANAGEMENT 21

JURISPRUDENCE

Dovban I.

NATIONAL LEGISLATIVE LEVEL OF LEGAL REGULATION
FOR THE PREVENTION OF CRIMES COMMITTING BY
PUBLIC SERVANTS 27

Netyaga V.

SOME ASPECTS OF INTERNATIONAL PRACTICE
PREVENTING AND COUNTERING SMUGGLING 31

Pravdiuk A.

CONSTITUTIONAL AND LEGAL BASES FOR THE
FUNCTIONING OF INFORMATION SOCIETY 35

Rokun S.

INTERACTION OF NABU DETECTIVES WITHIN
INTERNATIONAL COOPERATION IN THE
INVESTIGATION OF LEGALIZATION (LAUNDERING) OF
PROPERTY OBTAINED 42

PEDAGOGICAL SCIENCES

Pototskaya A., Fedko V.,

Hromov D., Gordeeva E.,

Bakhareva A., Bakhareva N., Parasyenko T.

FEATURES OF THE MOTIVATIONAL PROFILE OF
MEDICAL STUDENTS FROM INDIA 46

PHILOLOGICAL SCIENCES

Batunova I.

FUNCTIONING OF SOMATIC PHRASEOLOGICAL UNITS
IN THE ENGLISH LANGUAGE 50

Prokopets M.

ARCHETYPES OF CULTURAL MEMORY IN THE WORKS
OF A. ASSMAN 52

Mussatayeva M., Tolebayeva Zh.

BLUM TAXONOMY AS A MEANS OF
IMPLEMENTATION OF THE COMPETENCE
APPROACH 55

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

Ihnatenko D.

PECULIARITIES OF SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL
ADAPTATION OF STUDENTS TO EDUCATIONAL
PROCESS IN QUARANTINE 61

ECONOMIC SCIENCES

DEBTS OF THE ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT: ANALYTICAL AND CONTROL ASPECTS

Mulyk T.

*PhD in Economics, Associate Professor,
Head of the Analysis and Statistics Department,
Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia.*

Mulyk Ya.

*PhD in Economics, Associate Professor,
of the Audit and State Control Department,
Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia.*

Abstract

The system of analytical support of the enterprise in the conditions of crisis management is investigated. The approaches to understanding the essence of crisis management, its purpose, role and the basic requirements to the formation of the system of crisis management are specified. It is established that the crisis management system should provide an appropriate approach to the enterprise's debt in order to effectively manage it, to ensure optimum balance between receivables and account payable, to prevent the occurrence of overdue debts, to systematically monitor the calculations, and soon. The analysis of receivables and accounts payables by branches of Ukraine is carried out and the significant excess of receivables is noted. The purpose and tasks of debt analysis, its information sources are highlighted. The procedure for organizing an enterprise debt analysis and a set of indicators for assessing the effectiveness of debt is described. The basic components of the enterprise debt management system are determined.

Keywords: analytical support, crisis management, debt, account receivable, account payable, debt management system

Formulation of the problem. The environment in which the company operates produces a system of calculations, as a result of which may be debt. The calculations are dynamic in nature, which requires appropriate management influences and decisions in the financial management system. Such indicators of the enterprise as solvency and liquidity are calculated based on data on debts to various counterparties and reveal the financial condition of the business entity, have an impact on the level of their investment attractiveness, solvency, business profitability, etc.

Unfortunately, in Ukraine there is a problem of late payments for goods (works, services), with the budget, wages, insurance and other transactions. This situation can be overcome by implementing an effective system of debt management, where an important place is given to analytical assessment of debt and thanks to which you can determine the degree of risk of non-payment of bills, control the relationship between accounts payable and receivable, exercise constant and effective control over calculations.

The works of domestic scientists, in particular, such as L.V. Kruchak, O.B. Volovych, E.P. Hnatenko, V.V. Voloshyna, M.P. Khohlov, B.K. Savchuk, T.O. Mulyk and others are devoted to the study of the problems of analytical support of the debt management system of the enterprise. Along with that, some issues are debatable, and a number of important aspects of their organization need to be improved. In this regard, the choice of the topic of this study is quite relevant.

The purpose of the article. Research of organizational and methodological aspects of analytical and

control support of the company's debt, their improvement.

Presenting main material. In terms of crisis management, great importance is attached to debt management of the enterprise. After all, it can constantly occur with late payments, shipment and purchase of goods, which in large quantities can lead to such negative consequences as loss of solvency, deterioration of financial stability and business activity of the enterprise, bankruptcy of the enterprise.

As interpreted by Kovalska A.V., "crisis management of the enterprise is a complex system of enterprise management, which is different by a strategic nature, aimed at eliminating possible and existing problems in its activities by developing and implementing a special program using the full potential of modern management" [1]. In her opinion, "the crisis management system should provide constant monitoring of crisis phenomena, plan, organize and implement anti-crisis measures in order to preserve the basic positive characteristics of the enterprise, as well as to restore its effective functioning" [1].

According to Bass Y.V. and Petliuk A.S., the case of absence of crisis management or improperly formed system of its management, the company is on the verge of bankruptcy. Therefore, the use of an effective risk management system will help restore the solvency and avoid crises in the enterprise [2]. Scientists describe various features of crisis management in domestic enterprises. Thus, Havrilko T.O. and Labunskyi D.O. distinguish:

1) in the context of a financial crisis it is necessary to apply special approaches and management methods;

2) crisis management minimizes the negative consequences;

3) timely detection of the crisis, including financial, reduces its negative impact on the enterprise;

4) it is possible to predict the occurrence of a financial crisis at the enterprise and diagnosis of the probability of risks occurrence;

5) it is advisable to use a number of measures to

prepare for the financial crisis, which, in turn, will stabilize the financial condition of the enterprise;

6) the financial crisis can be managed (accelerate, reduce the negative consequences, diagnose threats) [3].

Fig. 1 shows the basic requirements for crisis management system.

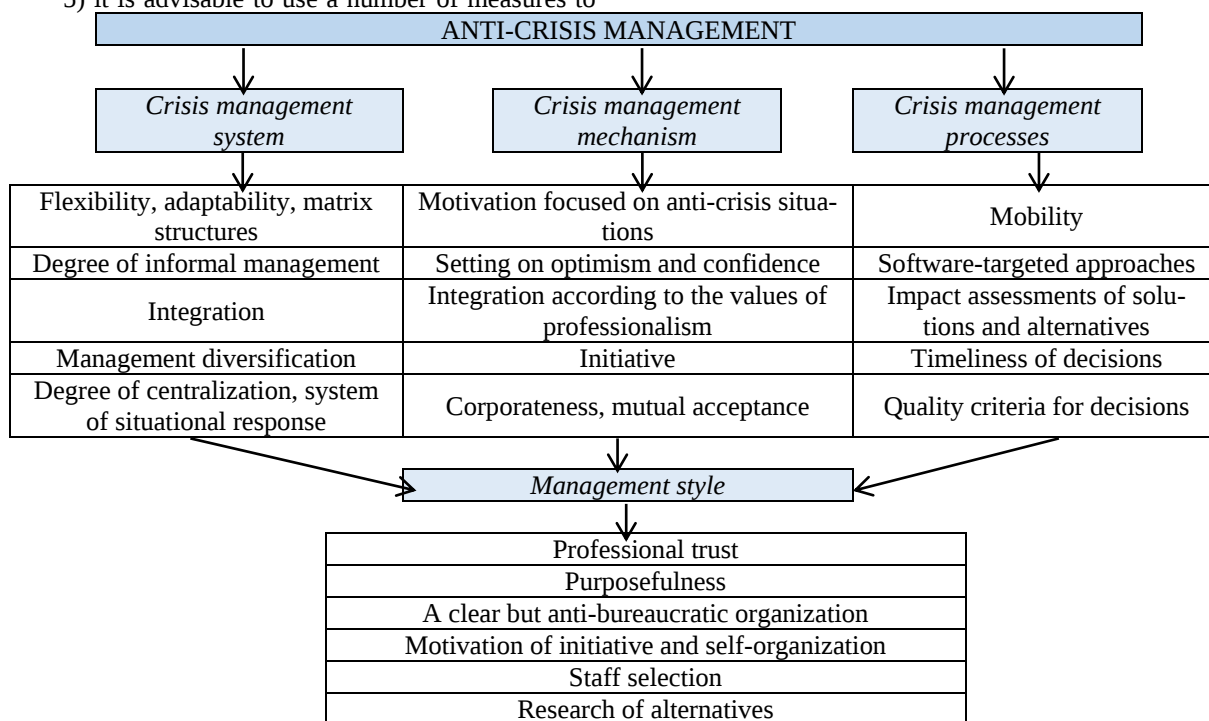

Fig. 1. Crisis management: requirements for the system, mechanism and management process
Source: [1].

We believe that the crisis management system should also provide an appropriate approach to debt in order to manage it effectively, to ensure the optimal ratio between receivables and payables, to prevent overdue debts, systematically control the calculations, etc. [4].

In modern business conditions, the rapid growth of debt of the enterprise as a part of obligations and current assets is a common phenomenon, that may endanger their solvency.

The current state of debt in Ukraine by types of economic activity in 2019 is growing.

Thus, current assets as of January 1, 2019 amounted to UAH 5650817.4 million, which is UAH 918268 million more than last year. In the field of agriculture, forestry and fisheries, as of January 1, 2019, current assets amounted to UAH 6,39025.2 million, which is UAH 85,596.2 million more than last year. The amount of receivables at the enterprises of Ukraine increased by UAH 533007.8 million, in the field of agriculture, forestry and fisheries, by UAH 34195.8 million. The share of receivables in agriculture, forestry and fisheries ranges from 11.3 to 10.6%, ie lower than last year by 0.8%. The State Statistics Service of Ukraine also shows that the share of receivables in agriculture, forestry and fisheries is quite significant and

at the beginning and the end of 2018 ranks third (after industry and trade) [5].

According to the State Statistics Service of Ukraine, the total amount of accounts payable by types of economic activity in 2019 is also growing. Thus, current liabilities and collateral as of January 1, 2019 amounted to UAH 5769539.0 million, which is UAH 947846.6 million more, than last year. In the field of agriculture, forestry and fisheries as of January 1, 2019, current liabilities and collateral amounted to UAH 416,146.2 million, which is UAH 77613.1 million more, than last year. The amount of accounts payable at the enterprises of Ukraine increased by UAH 367035.8 million, in the field of agriculture, forestry and fisheries - by UAH 29987.2 million. The share of accounts payable in agriculture, forestry and fisheries ranges from 6.1 to 6.4%, ie 0.3% higher than the last year. Statistics also show, that the share of accounts payable in agriculture, forestry and fisheries is quite significant and at the beginning and the end of 2017 takes third place [5].

The dynamics of changes in debt in Ukraine is also shown in Fig. 2, where it is seen, that

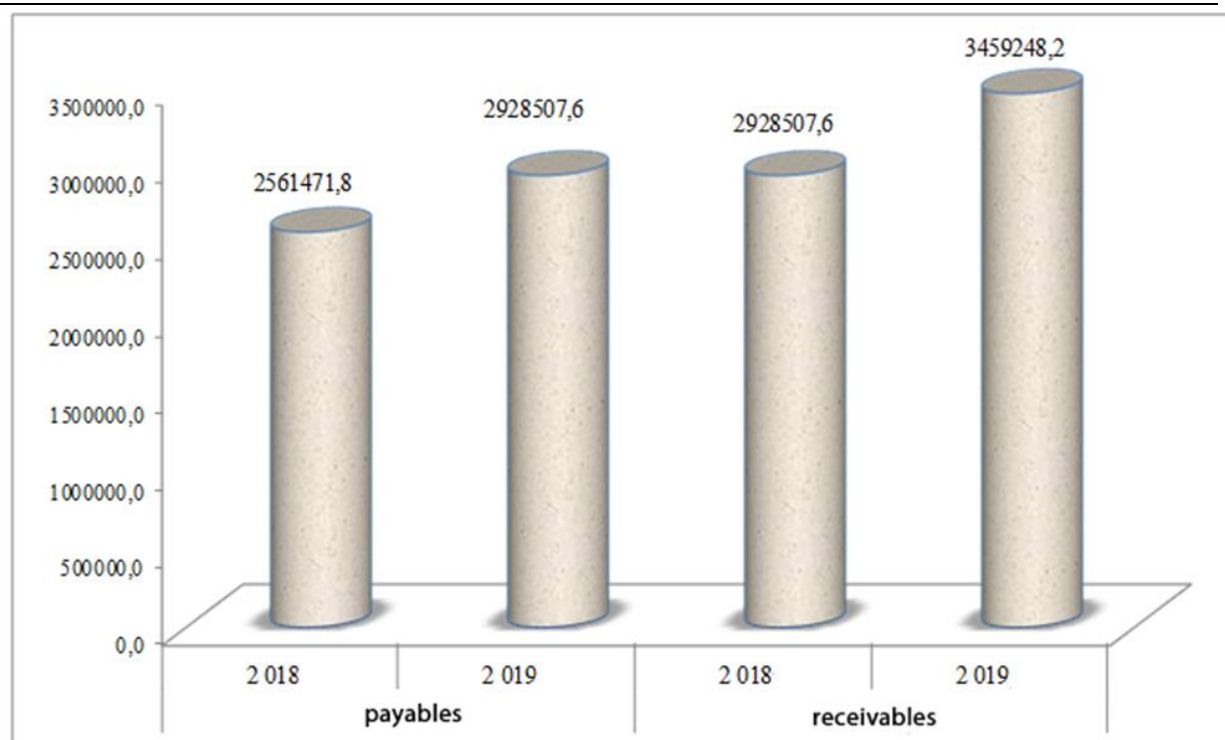

Fig. 2 Dynamics of changes in debt in Ukraine, UAH mln.

Source: formed by the authors on the basis of [5].

during the study period at the enterprises of this industry the receivables is dominated, which may be evidence of a significant level of overall liquidity. At the same time, as noted E.P. Hnatenko and V.V. Voloshin, "this may indicate a faster turnover of accounts payable compared to the turnover of receivables. In this case, over a period of time, debtors' debts are converted into cash at longer intervals than at intervals when the company needs cash to pay debts to creditors in a timely manner. Accordingly, there is a lack of cash in circulation, which is accompanied by the need to attract additional sources of funding. The latter can take the form of overdue accounts payable or bank loans" [6].

In general, the occurrence of receivables and payables is an objective process. Its presence, size and composition ambiguously affect the results of economic activity of the enterprise, as they have both positive and negative features (Table 1) [7].

However, in order to manage effectively the debt of the business entity should systematically carry out its analytical assessment and control of changes in the field of debt.

First of all, the company's management will be interested in information on:

- the size, dynamics, composition and structure of its debt;
- quality of debt;
- the reasons that led to the emergence and existence (non-repayment) of debt;
- frequency of occurrence and debt repayment;
- the impact of debt on the financial condition of the enterprise;
- the expediency of investing in the debt of the enterprise, etc.

Table 1

Advantages and disadvantages of debt formation of enterprises	
Receivables	Payables
<i>Positive impact on the enterprise</i>	
- stimulating sales growth; - establishing stable and long-term relationships with customers; - formation of a competitive range of goods; - accelerating the sale of stocks and a corresponding reduction in maintenance costs, etc.	- additional financing of working capital and building economic potential; - obtaining additional income; - reducing the cost of raising capital; - reducing the risk of losses from inflation, etc.
<i>Negative impact on the enterprise</i>	
- withdrawal of funds from circulation; - the occurrence of costs for the management of receivables; - the risk of non-return, losses from inflation and reduced profits, etc.	- increase in liabilities; - occurrence of losses from non-receipt of discounts on products, goods, services purchased; - the risk of loss of solvency and financial stability, etc.

Source: [7].

Speaking about the purpose of the analysis of debt and its significance, Hnatenko E.P. and Voloshina V.V. note: "The purpose of the analysis of receivables and payables is to identify the amount of justified and unjustified debts; changes during the analyzed period, the reality of the amounts of receivables and payables, the reasons and prescription of debt formation, etc. In this regard, the analysis of receivables and payables is an important part of the financial analysis of the enterprise and allows to identify not only indicators of current (at the moment) and future solvency of the enterprise, but also the factors, influencing their dynamics, as well as to assess quantitative and qualitative trends in the financial condition of the enterprise in the future "[6].

Hence the main tasks of debt analysis are:

- determining the composition and structure of accounts payable and receivable in terms of debt payment, and by types of debt;
- determining the composition and structure of overdue debt, its share in the total debt;
- identification of the amount and structure of arrears on promissory notes, claims, advances issued and received, property and personnel insurance, settlements with other business entities, bank loans, etc. ;
- detection of incorrect transfer or receipt of advances and payments on non-commodity accounts;
- control over compliance with cash and payment and settlement discipline;
- assessment of the quality of debt, the effectiveness of its use;
- assessment of the ratio of receivables and payables;
- development of proposals for effective debt management of the enterprise and its minimization [4].

The main sources of information for the analytical assessment of the debt of the business entity are "Balance Sheet", "Statement of financial performance" and "Notes to the financial statements", which indicates the amount of debt, its types and maturities.

At the same time, the analyst must be sure of the accuracy of the information, for which he examines the concluded agreements, contracts and other documents confirming the existence of debts, conducts interviews with specialists and other employees who have data on the company's debts. It is important to make sure that the information presented in the balance sheet matches the actual amount of accounts payable that exists in the company.

Thus, in the process of organizing the analysis of debt the presence, the composition and structure of the company's debt, its frequency, quality and causes, including overdue should be evaluated and studied separately. To study the composition and structure of debt, its dynamics, it is appropriate to compile special analytical tables, graphs, figures.

During the analysis it is also appropriate to compare the amounts of receivables and payables. The results of such a comparison may reveal an increase or decrease in debt of the enterprise.

As Kruchak L.V. aptly notes "the coverage of receivables by accounts payable is positively assessed. The results of such analysis may indicate that:

- increase or decrease in receivables and payables

can lead to negative consequences for the financial condition of the enterprise;

- reduction of receivables against accounts payable may occur due to the deterioration of relations with customers, ie due to a decrease in the number of buyers of products;

- increase in receivables against accounts payable may be the result of insolvency of buyers "[8].

She also notes that "some excess of accounts payable versus receivables will have a positive effect on the financial condition of the company. At the same time, the company must repay its debts regardless of the state of receivables. According to analysts, if accounts payable exceed receivables, the company uses funds rationally, ie temporarily attracts more funds, than distracts from circulation. Accountants believe, that the company is obliged to repay accounts payable regardless of the state of receivables "[8].

The ratio of accounts payable and receivable is calculated by the ratio of accounts payable to receivables, which allows to identify, as correctly noted Hnatenko E.P. and Voloshina V.V. [6] how much accounts receivable per 1 hryvnia accounts payable, and the optimal value of this ratio varies from 0.9 to 1.0, ie accounts payable should be only 10% higher than receivables.

The use of debt of the enterprise - is the course of the organization of its movement and one of the management stages, which is associated with the maintenance of various operations. The effectiveness of the use of debt is associated primarily with the ability to bring certain economic benefits. Management will be effective if the benefits outweigh the costs. Because of this, it is advisable to assess the effectiveness of the use of debt in the enterprise, based on the study of certain indicators that characterize the ratio of results to costs or resources. . This group includes indicators of turnover or indicators of business activity. In our previous studies, it was noted that "indicators of business activity, which characterize the effectiveness of economic activity in terms of changes in net income, asset turnover, resource use and volume of economic activity. These indicators make it possible to assess the company's growth in economic activity "[9].

The set of indicators for assessing the effectiveness of debt, it is recommended to assess the coefficients (table 2), which in a grouped form presented Vlasova N.O. and Nosach L.L. based on research by various authors.

These indicators, firstly, characterize the speed of debt (Obzi) - estimate how many times in a given period the debt arises and returns to the business entity (accounts receivable), or attracted and returned by the company (accounts payable), and secondly, characterize their average value in days for a certain period or the average period of time from their occurrence to repayment (TZI) - show the number of days required to repay receivables and the number of days required to make payments to creditors of the enterprise.

It should be noted that scientists suggest the use of different methods of analysis to manage the debt of the enterprise. So, one of them is ABC analysis. This is a

method of economic analysis, which is based on the principle of dividing all debtors into groups, according to the share of a particular indicator [11]. It involves the division of objects of analysis into 3 groups: debtors of group A are the most important - those 20%, which account for 80% of receivables and deserve increased

control, group B - debtors of medium importance – those, that account for 15% of receivables debt and require attention; group C - insignificant debtors – those, who account for 5% of the total receivables of the enterprise [12].

Table 2

Indicators of turnover of receivables and payables	
Formula	Marking
<i>1. Speed of turn, turns</i>	
$TRa = NI / Ra$	TRa – turnover of the average for the period of accounts receivables – Ra; NI – net income of the enterprise for the relevant period
$TPa = Cs / Pa$	TPa – turnover of the average for the period of accounts payable – Pa; Cs – the cost of sales of the enterprise for the relevant period
$TRc = NI / RCa$	TRc – turnover of the average for the period of commercial accounts receivables – RCa
$TPc = CCs / PCa$	TPc – turnover of the average for the period of commercial accounts payable – PCa
$TRt = NI / RTa$	TRt – turnover of the average for the period of trade accounts receivables – RTa
$TPt = Cs / PTa$	TPt – turnover of the average for the period of commodity accounts payable – PTa
<i>2. Duration of one turn, days</i>	
$DR = Rc \times 360 / NI$	DR – the average duration of one turnover of accounts receivables per year
$DP = Pc \times 360 / Cs$	DP – the average duration of one turnover of accounts payable per year
$DRa = Rca \times 360 / NI$	DRa – the average duration of one turnover of commercial accounts receivables per year
$DPa = Pca \times 360 / Cs$	DPa – the average duration of one turnover of commercial accounts payable per year
$DRt = RTa \times 360 / NI$	DRt – the average duration of one turnover of trade receivables per year
$DPt = PTa \times 360 / Cs$	DPt – the average duration of one turnover of commodity accounts payable debt for the year
<i>3. Duration of the operating and financial cycle, days</i>	
$DOc = DT + DR$	DOc – duration of the operating cycle, DT – the average duration of inventory turnover
$DFc = DT + DR - DP$	DFc – duration of the financial cycle
<i>4. The ratio of the duration of turnover of receivables and payables, units</i>	
$R_t = DR / DP; R_{tc} = DRc / DPc; R_{t3m} = DRt / DPt$	

Source: [10].

Thus, the application of ABC analysis will allow to carrount segmentation, which will give the chance to use the certain methods of influencing debtors: – financial sanctions, the transfer of property and property rights, the suspension of supplies; – reminders with using media or the dissemination of information among related suppliers, which threatens the debtor with the loss of image; – pretentious work, pre-trial rewriting, filing a lawsuit in the commercial court; – arrest of the debtor's property, made by the state executive service or investigative bodies [12].

The analysis of the structure of debt by types is carried out in order to identify the group of customers, who create the largest amount of receivables for the company, to determine the types of products or business directions, that are the most burdensome debts. Particular attention is paid to doubtful receivables. The assessment of the real value and turnover of existing receivables is based on the use of financial indicators; among which we highlight the following: the turnover ratio of receivables; the period of repayment of receivables; the share of doubtful receivables; ratio of doubtful receivables; reserve for doubtful debts; liquidity ratio [13].

One of the main points of debt management is the question of its balance, because the actual excess of receivables over accounts payable will attract credit resources by the company, which will also reduce profits

due to the need to pay interest on loans. Estimation of receipt of funds from debtors, taking into account the collection coefficients contains the initial data for forecasting the receipt of funds on the account of the enterprise. Collection coefficients show what part of the sold products will be paid by the buyer in the current period, what part in the next.

To prevent the situation of non-repayment of the client's debt, it is necessary to set limits on the amount of debt, above which, the decision on further shipment is made by the top management of the enterprise [14]. In many countries, the method of receivables restructuring has become quite widely used. The application of this method involves the accelerated transfer of receivables into other forms of current assets of the enterprise: cash and short-term securities. The essence of the method is to use factoring techniques, accounting for bills issued to the client and forfaiting. However, in Ukraine the application of these methods has not become widespread, which is primarily due to the insufficient level of development of infrastructure of financial market [15].

Lending conditions are a very important factor, that affects sales volumes. They consist in establishing, for individual buyers: terms of payment, discounts for timely payment, terms of validity of discounts. Factors, influencing the choice of lending conditions by the

company buyers include: shelf life of products, solvency of buyers, desired sales volumes, demand for products, seasonality of goods, features of pricing policy, size of the purchasing party, expansion of markets.

Repayment of receivables involves the following stages:

- creation of a register of debtors, which includes systematization, ordering of debtors by the amount of debt, terms, financial condition;
- planning daily activities with debtors: telephone conversations, letters, contracts, etc.;
- choice of actions, regarding debt repayment, which may include repayment schedules, analysis of borrowers' balance sheets and other information, related to economic activity;
- use of alternative debt repayment instruments.

In the economic literature there are two ways to determine the allowable amount of receivables for the company:

- calculation of the required amount of working capital, which is directed to receivables for the day;
- calculation of the maximum amount of receivables for the year.

It should be noted, that an important element of management is control, which provides the ability to make effective management decisions, as well as their implementation. With the help of control, based on a detailed study of financial and economic activities of the enterprise, measures to prevent theft and loss, to save money and financial resources, to prevent deviations from legislation, regulations, optimal modes of operation of the enterprise are developed [16].

The purpose of controlling the settlements with debtors and creditors is to establish the completeness, accuracy and timeliness of data in the primary docu-

mentation of the enterprise, accounting registers and reports. Control provides for the verification of inspections for compliance with planned indicators; setting up a system for monitoring the timing of payments; control over the implementation of contractual relations by both contractors and staff; identification of reserves for growth of solvency of the enterprise and control over the results of optimization management decisions [16].

Control is an integral part of the management system of the economic entity and solves the problem of direct management of current activities. Based on the peculiarities of internal control and the functions, performed in the management system, it is possible to formulate its tasks, including debt management issues. The tasks of debt control are the following operations (Fig. 3):

Controlling the correct reflection of receivables and payables in the financial statements of the enterprise is a very important issue, because to assess its financial condition the category of liquid assets is used, which includes receivables, and the category of short-term liabilities, which includes accounts payable. Control over the debt movement is one of the most important factors in maximizing profits, increasing liquidity, solvency and minimizing of financial risks. Properly designed debt control strategy gives the right to timely and fully fulfill existing obligations to customers, which contributes to the building a reputation of a reliable and responsible business entity.

It should be noted, that one of the effective tools of the control system at the enterprise, including the state of debt, is monitoring. In its primary meaning, monitoring is a complex system of monitoring the state of the environment (atmosphere, hydrosphere, soil cover, etc.) in order to its control, forecast and protect [16].

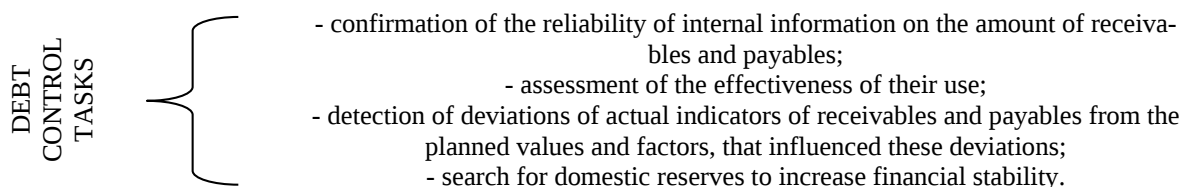

Fig. 3. The task of debt control

Source: [16].

Controlling the correct reflection of receivables and payables in the financial statements of the enterprise is a very important issue, because to assess its financial condition the category of liquid assets is used, which includes receivables, and the category of short-term liabilities, which includes accounts payable. Control over the debt movement is one of the most important factors in maximizing profits, increasing liquidity, solvency and minimizing of financial risks. Properly designed debt control strategy gives the right to timely and fully fulfill existing obligations to customers, which contributes to the building a reputation of a reliable and responsible business entity.

It should be noted, that one of the effective tools of the control system at the enterprise, including the state of debt, is monitoring. In its primary meaning,

monitoring is a complex system of monitoring the state of the environment (atmosphere, hydrosphere, soil cover, etc.) in order to its control, forecast and protect [16].

Monitor should be carried out on the occurrence and repayment of the company's debt, in order to identify early the signs of unstable functioning of the settlement system. Thus, the monitoring of indicators, that characterize the financial condition of enterprises, is one of the tools for analytical processing of information about the state of payment systems. The study of cash flow makes it possible to trace the dynamics of cash at the box office and on the current account of the enterprise. When analyzing the indicators of sales revenue, an analysis of changes in the dynamics of barter and monetary surrogates in its composition is carried out, as

the use of such methods of calculation has a negative impact on the intensity of cash flows. Every quarter, or at other times specified at the enterprise, the monitoring department of the organization must assess the probability of debt collection. This assessment is based on data on the client's past debt repayment, terms of debt, current financial position and relationship with the company. As a rule, all large debtors are considered separately, and the general approach is applied to smaller ones.

The business entity may use the monitoring results as additional arguments, including when getting a loan, if the information provided by the company proves that its financial position is better, than in other companies in the region or industry. Despite the demand for monitoring data, there is almost no use of data on cash flows, as well as related analysis of investment activities of enterprises. But this is, where the information, that reveals the strategy of capital management of the enterprise, reflects the loss or lack of resources for financing is contained. Cash flow analysis data can be used to identify the main sources of funding for enterprises and assess the effectiveness of the use of funds.

Monitoring of the components of receivables and structuring it by terms will provide: control over the current amount of receivables; tracking the amount of receivables of all buyers by maturity; identification of debtors with the largest amount of overdue debt and development of urgent measures in the management of receivables.

In particular, the debt at the enterprise is controlled not only by the internal audit department, but also by such functional divisions of the company as: sales and procurement service, financial and economic service, accounting, legal department, marketing department, project managers and financial managers. In the presence of a developed structure of divisions and large volumes of activity, the function of coordination of work on the control of receivables and payables is entrusted to the internal audit service of the enterprise. The effectiveness of debt management largely depends on how coordinated the actions of the above services are.

In view of the above, and in order for control to ensure the proper effectiveness of management decisions, its organization should begin with clarifying the

data contained in the financial statements, involving additional sources of information, especially analytical registers and other available information about the controlled object. The result of such adjustment is the submission of more complete information on the composition and structure of debt, its provision, the value of collection rates, as well as the average size of outstanding debts for a number of years [16].

Thus, in practice, it may be necessary to develop detailed regulations, that describe in detail the entire process of debt management and contain the information about the rights and duties of the employees, involved in this process. In particular, such regulations should contain recommendations and requirements for the following components:

- the order of formation of the balance of payments of the trade organization;
- the procedure for establishing the reliability and solvency of a potential counterparty at the stage of concluding the contract;
- personal liability of officials, who initiated the conclusion of an agreement with "unreliable" counterparty, which led to the occurrence of overdue or bad debts;
- system of motivation of the personnel of the organization, involved in the process of managing receivables and payables;
- the procedure for creating reserves for doubtful debts;
- system of discounts provided;
- the procedure for conducting an inventory of assets and liabilities;
- the procedure for reconciling settlements with counterparties;
- the procedure for forming monthly and current reports for the company's management [16].

Thus, anti-crisis management of receivables and payables at the enterprise is a process of development and implementation of management decisions regarding the consistency of their size and speed in time, providing the required profit and the optimal amount of free funds.

The main components of the anti-crisis debt management system are presented in Fig. 4.

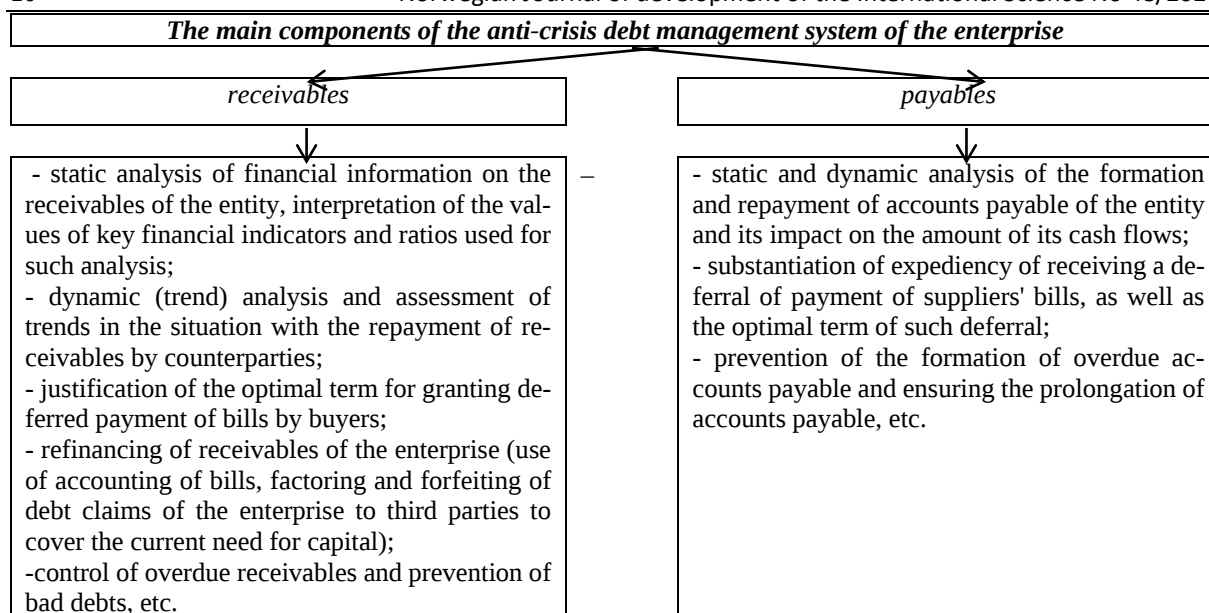

Fig. 4. The main components of the anti-crisis debt management system of the enterprise.

Source: built by the authors on the basis of [7].

Based on the study, it is possible to propose measures to streamline information support for debt management.

In general, dictionaries give the following interpretation of rationalization. Rationalization (Russian - rationalization, English - rationalization, improvement, German - rationalisierung) - the organization of any activity in more appropriate ways than existing, improvement, improvement of something [17].

Under the rationalization of information support for debt management, we understand the process of improving it, which is aimed at making more effective management decisions, improving the company's, its competitiveness and profitability, creating conditions for economic security and stability in the future.

The following measures to rationalize the information support for debt management are proposed:

- analysis of the composition, structure and dynamics of changes in the debt of the enterprise;
- monitoring the economic and financial activities of potential debtors and creditors, compiling a rating of their solvency;
- calculation of the term and amount of commercial credit, provided to buyers and justification of the optimal term for granting deferred payment of bills;
- justification of expediency of receiving a deferral of payment of suppliers' bills and the optimal term of such deferral;
- use of modern forms of refinancing of receivables;
- prevention of bad and overdue debts;
- construction of effective systems of control over the movement and timely repayment of debts of the enterprise;
- development of a debt management plan of the enterprise [4].

The consequence of the implementation of these measures in the practice of enterprises should be: en-

suring the continuous operation of business entities; accelerating the circulation of working capital; maximizing the profit of the business entity; improving its competitiveness, increasing the level of economic security, etc.

Conclusions. Thus, the crisis management system should provide an appropriate approach to the debt of the enterprise in order to effectively manage it, ensure the optimal ratio between receivables and payables, prevent the overdue debts, systematically control the calculations, and so on. In order to effectively manage the debt of an economic entity, it is necessary to carry out its analytical assessment and control of changes in the field of debt systematically. Analytical and control support of debt in the crisis management system should be aimed at meeting the information needs of management in making management decisions regarding the occurrence or repayment of debt. Only on the basis of unbiased and timely information effective management decisions on debt can be made.

REFERENCES:

1. Kovalevska A.V. Anti-crisis management of the enterprise: a synopsis of lectures from discipline. Kharkiv: KhNUMG im. O. M. Beketova, 2016. 140 p.
2. Bas Yu.V., Petliuk A.S. The headquarters of the enterprise management in the minds of the financial crisis. Science and economy. 2015. No. 1 (37). pp. 9-13.
3. Havrylko T.O., Labunskyi D.O. Management of the enterprise activity in the minds of the crisis. Problems of improving the efficiency of infrastructure. 2010. No. 26. P. 1-8.
4. Mulyk T.O., Tomchuk O.F., Fedoryshina L.I. Analytical support of the company's debt in the conditions of crisis management. Economy. Finances. Management: current issues of science and practice. 2019. № 1. pp. 146-160.

5. State Statistics Service of Ukraine: official website. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Hnatenko E.P., Voloshin V.V. Analysis of the ratio of receivables and payables of the enterprise. Scientific Bulletin of Nikolaev State University named after V.A. Sukhomlinsky. Series: Economic Sciences. 2015. № 1. pp. 38-42.
7. Khokhlov M.P., Kornienko O.S. Management of receivables and payables of the enterprise. Economy and Society. 2017. Issue № 10. pp. 402-407.
8. Kruchak L.V. Analysis of receivables and payables of the entity. Economic Analysis: Coll. Science. against TNEU. 2016. Volume 25. № 2. pp. 93–98.
9. Mulyk T.O., Materynskaya O.A., Plonsak O.L. Analysis of economic activity: textbook. Manual. Kyiv: CUL, 2017. – 288 p.
10. Vlasova N.O., Nosach L.L. Evaluation of the effectiveness of receivables and payables management based on their turnover indicators. Academic review. 2012. №1 (36). pp. 81-87.
11. Kurochkin D.V. Methods for assessing the financial stability of the enterprise. Modern Economy. 2011 № 1. pp.107-112.
12. Blaschak L.M. Ways to rational management of receivables. Scientific Bulletin "Lviv Polytechnic". 2009. №1. pp.157- 59.
13. Pynova V.P. Compliance with the balance of receivables and payables as an indicator of stable financial condition of the enterprise. Investments: practice and experience. 2020. № 1. pp. 33-38.
14. Marusiak N.A. Accounts receivable and accounts payable as the main financial regulators of the working capital of the enterprise. Bulletin of Khmelnytsky National University. 2010. № 2. pp.139-142.
15. Hnieusheva I. The impact of the application of methods of refinancing receivables on the financial stability of the enterprise. Economic Analysis. 2011. Issue 8. pp.82-85.
16. Akimova N.S., Toporkova O.V. Information support of internal control of receivables and payables. Business Inform. 2017. № 11. pp. 312-317.
17. Wikipedia: public free multilingual online encyclopedia: official site.URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
18. Pravdiuk N.L., Mulyk T.O., Mulyk Ya.I. Management of financial security of enterprises: accounting and analytical aspect: monograph. Kyiv: Center for Educational Literature, 2019. 224 p.
19. Mulyk T.O., Mulyk Ya.I. Classification of financial risks in the system of analytical and control support. Collection of scientific works. Economics: "Accounting and Finance". Issue 13 (49). Part 1. Lutsk: RVV LNTU. 2016. pp. 107-118.
20. Mulyk T.O., Hordienko M.I. Methodical approaches to management analysis in terms of integration processes. Economy. Finances. Management: current issues of science and practice. 2017. № 7. (23). pp. 7-19.
21. Mulyk T.O., Organization of diagnostics of the enterprise and its business processes: theoretical and methodological approaches. Modern Economics. 2019. № 17 (2019). pp. 158-164. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V17\(2019\)-25](https://doi.org/10.31521/modecon.V17(2019)-25).

TECHNOLOGY PLATFORMS AS A BASIS FOR DIGITAL TRANSFORMATIONS OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF MANAGEMENT IN THE REAL ECONOMY

Zhukova I.

Ph. D., associate Professor of public and private law, The Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration, Khabarovsk, Russia

Abstract

Digitalization processes and the introduction of digital technologies form the need for new management tools, the need to change the structure of organizational and economic mechanism for managing industries. Using the example of mining, the article shows that transformations in the management system of the industry in the context of digital innovations are possible, primarily on the basis of technology platforms. However, today there is not only a large number of different platforms, but also a different interpretation of the concepts of "platform". Conceptual aspects in determining the digital transformation processes of the real economy sector management systems based on the technology platform should be considered on the basis of systemic and institutional approaches.

Keywords: mining industry, control system, organizational and economic control mechanism, digital transformation, digital platform, digitalization, technological platform

In the context of dynamic development of the digital economy, digital transformation is not just the evolution of information technologies and computerization of the process. Economic processes are fundamentally changing, the logic of competition is being modified new economic conditions are being formed. In its totality, this creates the need for transition of industrial complexes and their enterprises to the more up-to-date models of functioning. New conditions form the need for

new management tools, the need for a change in the structure of organizational and economic mechanism of management (OEMM) of the industry.

Mining is an excellent example of demonstrating the digital divide between the governance and the real economy. The gap is due to the large volume of digital information, the possibility of providing digital services, the implementation of new forms and methods of

exploration and mining. Opportunities for digital production create favorable conditions in the sphere of activity of economic entities of the mineral and raw materials sector of the economy. These opportunities are applied not only to the mining. Enterprises of the industry, primarily in the field of hydrocarbon production, a number of solid minerals are actively introducing digital technologies into the production - mining - and into the system of management of production and corporate relations. Implementation of the platform approach in the management system is also of interest for strategic planning for the development of the industry.

Technological and innovative development of the mineral and raw materials complex in the digital economy is focused on the use of modern digital technologies in the production of innovations and the current production process of mining companies, as well as on the digitalization of business processes, that is, the management system of both the industry and the management system of enterprises of the mineral and raw materials complex.

One of the major challenges that mining has already faced is the availability of large information flows and databases, the challenges of integrating them, and the need to adapt the industry management to a changing external environment. However, the need to form the qualitatively new management system that is mobile and adequately responsive to external and internal changes, which forms the new forms of management decisions and reasoned plans for their implementation, has not yet been realized.

The role of information impact, big data, digital technology on transformation in the industrial management is quite obvious, however, many questions remain poorly understood. These are the questions of digital potential of management of certain sectors of the economy, institutional aspects of digital economy, the place of information and information flows in the general system of modern economic relations, including in the field of subsoil use.

The purpose of this study is to justify that transformations in the management system of the mining industry in the context of digital innovation in the economy are possible, primarily on the basis of technology platforms. Today, there are not only a large number of different platforms, for example, technological, digital, but also different interpretations of the concepts of "platform."

Conceptual aspects in determining the processes of digital transformation of the management systems of the real economy should be considered on the basis of systemic and institutional approaches. It is from the point of view of systemic approach that the wide variety in the interpretation of platforms as digital, technological or information can be explained. And the diversity of understanding of the essence of digital platforms leads to a more detailed study from the institutional perspective.

Digitalization in Russia made the term "platform" actively used in the IT sphere super-popular. Platforms are the revolutionary business model, replacing the linear business model [1].

By "platform" is meant the digital form of interactions between the industry suppliers and the consumers in order to minimize transaction costs (for example, when looking for the partners, goods, services, organizing payments, concluding contracts, monitoring the implementation of agreements, assessing the reputation of industry participants, etc.) [2]. The platform "accelerates the exchange of value between two or more groups of users, consumers and manufacturers" [1], provides the control and assessment of the result, and, if necessary, can act as a primary arbitrator in the event of a dispute between the supplier and consumer. In this form, the platform is introduced into the public administration system [3].

In the information technology, the term "platform" generally refers to a combination of hardware, operating system, application software, and development tools.

In Russia, there is no legal definition of "technological platform." But it is believed that "in its very general form, the purpose of the technology platform is to combine the efforts of the most significant stakeholders in identifying the innovative challenges, developing the necessary strategic training and research program, determining how to implement this program and using the relevant results in the production of high-tech products and (or) services" [4].

Another definition of a system-based platform is predominantly for the digital industry, and this definition does not contradict the rest, but rather complements and develops them. This definition of the essence of platform is based on the hypothesis that the basis of digital economy and economic growth should be "digital platforms."

The Digital Platform is a system of the algorithm mutually beneficial relationships of a significant number of independent participants in the economy (or sphere of activity) carried out in a single information environment [5], leading to a reduction in transaction costs due to the use of a package of digital technologies for working with data and changing the division of labor system. A number of authors mean a "digital platform" a system that is based on the innovative technologies, creating profit through the exchange between several participants [7]. In this case, digital platforms are distinguished depending on the conditions of business model [8].

However, what can (should) still be invested in the concept of digital platform if we are talking about OEMM by the sectors of real, not digital, economy? With a wide variety of digital platform definitions, most researchers see the platform as a digital form of organizing interaction between the suppliers and consumers in order to minimize transaction costs when searching for the partners, goods, services, organizing payments, concluding contracts, monitoring the execution of agreements, assessing the reputation of the industry participants, etc. [9]. This broad interpretation of the concept allows us interpret a digital platform with the large variations in relation to all areas of the economy.

Meanwhile, the main objective of digital transformation of the organizational and economic mechanism

for managing the mining industry (hereinafter referred to as OEMM) is the integration of information flows, including the government data, to ensure strategic planning and operational management in the industry that can be implemented using the digital and technological platforms. We agree with the statement that in the system of government, digital platforms have great prospects. But in a platform-based public administration system, it is necessary to have different information systems, both combining the management functions and the systems that affect and change the management objects, in our case the mining industry.

We proceed from the fact that on the basis of systems and institutional approaches, all the proposed classifications of platforms allow them to be divided into three large groups on three grounds - the totality of used information technologies, digital form of organizing interaction in a single information environment and a comprehensive information infrastructure. Accordingly, information, digital and technological platforms.

Technology platforms are the large complex, dynamic information infrastructures that at their core have both digital and information platforms. That is, to implement the functionality of the platform, a complex architecture of digital solutions is formed, which requires serious organizational and regulatory changes for its implementation. It is in this case under the technology platform can be understood the so-called "innovative ecosystem" formed by "the base company" [9]. But we will replace the "base company," or TP conglomerate, with a single information environment of the platform using which the activities of digital economy entities are carried out.

The potential of technology platforms in the field of public administration requires additional study and analysis, because unlike business in the public administration, different conditions and specifics in the implementation of projects and programs. To implement the functionality of the platform, the complex architecture of digital solutions is being formed, which requires serious organizational and regulatory changes for its creation and implementation. Other authors also talk about this. To digitalize public administration on the basis of a platform approach, it is necessary to consistently carry out organizational and technological changes [10]. The introduction of technological innovation does not automatically lead to the changes in organizational culture [10, 11]. Imperfect legal and regulatory frameworks, lack of professional competencies of employees, political and administrative support, as well as insufficient coordination of efforts of different departments and departments in introducing innovations [10, 12]. Thus, the introduction of digital platforms will require the government agencies to carry out serious legal, organizational and moral and ethical changes [13].

But to implement in full in accordance with the goals, tasks, directions the necessary, important large-scale innovative project called "technological platform" in the near future, according to the author, is quite difficult. This is due to many reasons - how the control will be carried out, what are the criteria for assessing the effectiveness of TP, the lack of regulatory

documents for the support and functioning of TP, how the interaction of the TP participants should be coordinated, how the regional inter-budget relations should develop, how the TP should be financed, including the organizational stages of the TP creation. And finally, the absence of formed information flows, without which functioning of the Russian TP in accordance with the stated goals is extremely difficult. It is necessary to combine the information resources. And we once again confirm that the solution of the above-mentioned problems is due to the lack of information security, both of a normative nature and the lack of theoretical, methodological and methodological provisions for the development of TPs.

But it is the declared goals of TP, among which such are strengthening of the influence of needs of business and society on implementation of the most important areas of scientific and technological development; identification of new scientific and technological opportunities for modernization of existing sectors and formation of new sectors of the economy; determining the fundamental directions of improving the industry regulation for the rapid dissemination of promising technologies, imply the possibility of implementing management functions precisely through the technological platforms.

Thus, the future of mining, the industry in the real economy, is connected with the digital technologies. We offer an integrated approach to the industry management through the unified architecture that can only be implemented on the technology platform.

REFERENCES:

1. Moazed A., Johnson N. Platform. Practical application of the revolutionary business model, Moscow: Alpina publisher, 2019.
2. Srnichek N. Kapitalizm platforms / per. s angl. I nauch. ed. M. Dobryakova; NATs. research. Higher school of Economics, Moscow: Publishing house of the Higher school of Economics, 2019, 128 p. 68.
3. Avdeeva I. L. Use of platform technologies in modern public administration, Moscow: Bulletin of the expert Council. No. 1 (16), 2019. Pp. 28-32.
4. Decree of the Government of the Russian Federation No. 1073-R of July 30, 2009 " Program for the creation and development of the Federal state educational institution of higher professional education "national research technological University "MISIS" for 2009-2017". / [Electronic resource] / URL: <http://archive.government.ru/gov/results/7625/> (accessed: October 24, 2020).
5. Mesropyan V. Digital platforms – new market power. / [Electronic resource] / URL: <https://agriecommission.com/base/cifrovye-platformy-novaya-rynochnaya-vlast>
6. Approaches to the definition and typification of digital platforms / From the draft minutes of the meeting on April 25, 2018 of the sub-Commission on the digital economy of the government Commission on the use of information technologies to improve the

quality of life and business conditions. / [Electronic resource] / URL: https://files.data-economy.ru/digital_platforms.pdf (accessed: October 24, 2020).

7. Parker George. Platform revolution. How network markets change the economy — and how to make them work for you / J. Parker, M. Alstin, S. Chaudari. - Moscow: publishing house: Mann, Ivanov and Ferber. - 2017. - 304 p.

8. Geliskhanov I. Z. Digital platforms in the economy: essence, models, development trends. / I. Z. Geliskhanov, T. N. Yudina, A.V. Babkin. - Scientific-technical Bulletin of SPbSPU. Economics. Volume 11, No. 6, 2018.

9. Dyachenko, O. V. Theoretical and methodological foundations of research on industrial relations of the digital economy: monograph / Dyachenko, O. V.,

Istomina, E. A.-Moscow: Rusains, 2019. - 83 p. URL: <https://book.ru/book/931893> (accessed: 24.10.2020).

10. Meijer, A. E-Governance Innovation: Barriers and Strategies. Government Information Quarterly. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2015.01.001> (accessed: October 24, 2020).

11. Margetts, H. & Dunleavy, P. (2002). Better Public Services through E-Government. London: Report by the Comptroller and Auditor General. Available at: <https://doi.org/10.1080/14719030903286656> (accessed: October 24, 2020).

12. Chen, Y.-C. (2017). Managing Digital Governance. New York: Routledge. ISBN 9781439890912

13. Styryn E. M. State digital platforms: from concept to implementation. / Styryn E. M., Dmitrieva N. E., Sinyatullina L. H.-Issues of state and municipal management. 2019. No. 4. Pp. 31-60.

CALCULATION OF DOMAIN GDP $\Delta Veul$ USING THE VARIABLE X_4

Pil E.A.

*Pil Eduard Anatolyevich, Academician RANH, professor, d.t.s.
Saint-Petersburg State University of Aerospace Instrumentation, Russia*

РАСЧЕТ ОБЛАСТИ СУЩЕСТВОВАНИЯ ВВП $\Delta Veul$ ИСПОЛЬЗУЯ ПЕРЕМЕННУЮ X_4

Пиль Э.А.

*Академик РАН, профессор, д.т.н.
Санкт-Петербургский государственный университет аэрокосмического приборостроения,
Россия*

Abstract

The present article deals with the calculation of a variable X_4 and the gross domestic product of a country. Based on calculation results the 2D graphs were plotted, making it possible to visualize the GDP $\Delta Veul$ variations depending on specific variables. The summary tables allow us to choose the way out off the economic crisis.

Аннотация

В статье рассматривается вопрос расчета переменной X_4 и построение для нее двухмерных графиков. Полученные значения переменной позволяют рассчитать область существования валового внутреннего продукта (ВВП/GDP) $\Delta Veul$ и на основе полученной сводной таблицы выбрать пути выхода экономики страны из экономического кризиса.

Keywords: calculation, variable X_4 , gross domestic product, table, 2D figures, domain $\Delta Veul$.

Ключевые слова: переменная X_4 , валовой внутренний продукт, расчеты, таблица, 2D графики, область существования $\Delta Veul$.

В представленной ниже статье показано, как влияют значения четырех переменных на значения переменной X_4 и на область существования $\Delta Veul$, которая лежит между верхними $Veul$ и нижними Vel значениями построенных кривых ВВП/GDP. При этом значения переменных могут быть постоянными, увеличиваются или уменьшаются в 10 раз. Та-

ким образом рассматривается вопрос изменения построения области существования экономической оболочки ВВП/GDP – $\Delta Veul = f(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5)$.

В данной статье значения $\Delta Veul$ (GDP) рассчитывались через переменную X_4 , а их результаты сведены в таблицу 1, представленную ниже.

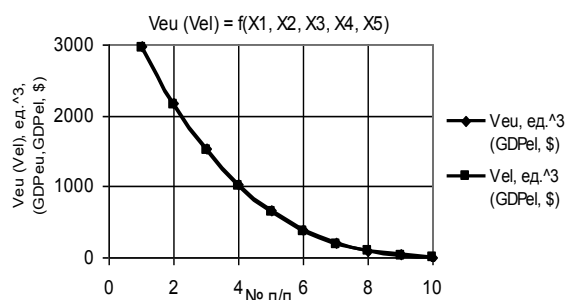

Рис. 1. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X2 = 1, X3 = 1.0.1, X4 = 7.08.0.71, X5 = 10$

Итак, на рисунках 1 и 2 показаны 2D-графики для Veu и Vel при следующих значениях $X1 = X2 = 1$, $X3 = 1.0.1$, $X4 = 7.08.0.71$, $X5 = 10 \dots 1$ и $X1 = 1$, $X2 = X3 = 1.0.1$, $X4 = 7.08.0.71$, $X5 = 10 \dots 1$. Из представленных двух рисунков наглядно видно, что построенные зависимости Veu и Vel уменьшаются и при этом они сливаются вместе, т.к. их значения, полученные при расчетах, незначительно отличаются друг от друга.

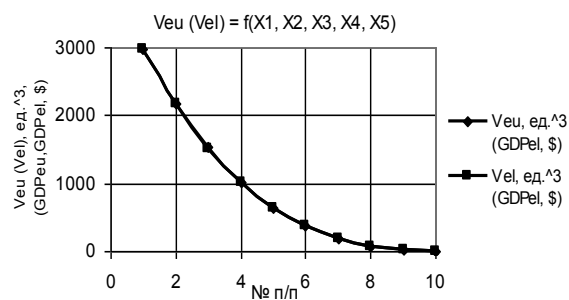

Рис. 2. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = 1, X2 = X3 = 1.0.1, X4 = 7.08.0.71, X5 = 10 \dots 1$

На следующих двух рисунках 3 и 4 показаны 2D-графики для $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$, когда переменные были $X1 = X2 = X3 = 1.0.1$, $X4 = 7.08.0.71$, $X5 = 10 \dots 1$ и $X1 = X3 = 1.0.1$, $X2 = 1$, $X4 = 7.08.0.76$, $X5 = 10 \dots 1$ соответственно. Здесь также как и на предыдущих рисунках, построенные зависимости Veu и Vel уменьшаются и сливаются вместе.

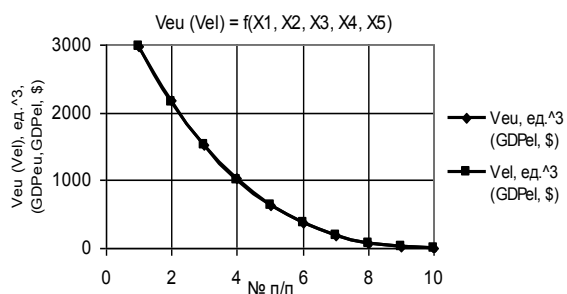

Рис. 3. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X2 = X3 = 1.0.1, X4 = 7.08.0.71, X5 = 10 \dots 1$

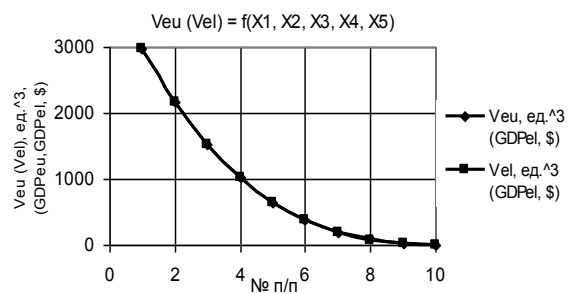

Рис. 4. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X3 = 1.0.1, X2 = 1, X4 = 7.08.0.76, X5 = 10 \dots 1$

Следующие два рисунка 5 и 6 были построены при $X1 = X3 = 1$, $X2 = 1.0.1$, $X4 = 7.08.0.71$, $X5 = 10 \dots 1$ и $X1 = 1.0.1$, $X2 = X3 = 1$, $X4 = 7.08.0.71$, $X5 = 10 \dots 1$. Здесь на рисунке 5 и 6 построенные 2D-графики для $\Delta Veul$

уменьшаются одинаково и при этом представленные зависимости Veu и Vel сливаются также вместе.

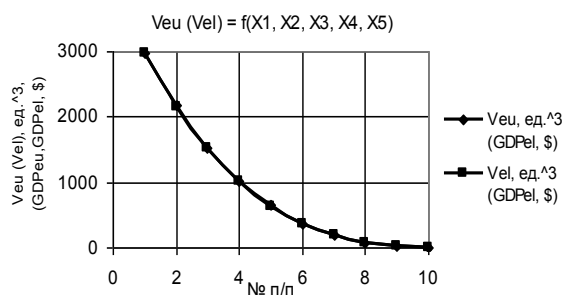

Рис. 5. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X3 = 1, X2 = 1.0.1, X4 = 7.08.0.71, X5 = 10 \dots 1$

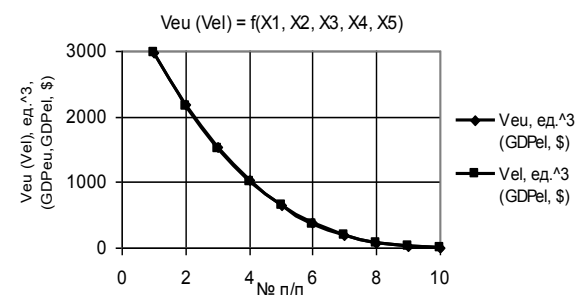

Рис. 6. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = 1.0.1, X2 = X3 = 1, X4 = 7.08.0.71, X5 = 10 \dots 1$

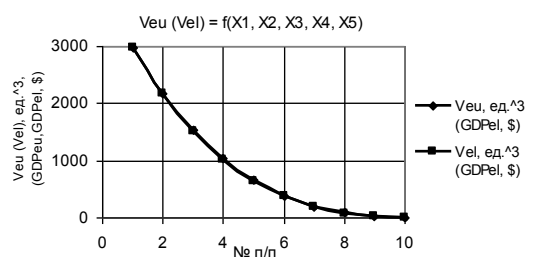

Рис. 7. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X3 = 1.0.1, X2 = 1, X4 = 7.08.0.76, X5 = 10 \dots 1$

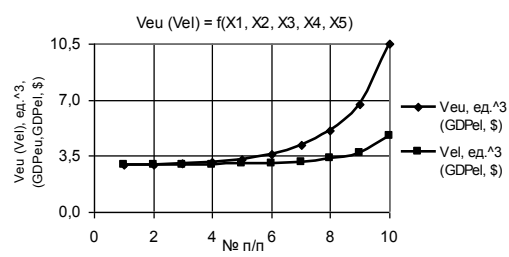

Рис. 8. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X2 = 0.1.1, X3 = 1.0.1, X4 = 7.01.1.13, X5 = 1$

Для построения двух 2D-графиков на рисунках 7 и 8 были использованы следующие значения переменных $X1=X3=1..10$, $X2=1$, $X4=7,08..0,76$, $X5=10..1$ и $X1=X2=0,1..1$, $X3=1..0,1$, $X4=7,01..1,13$, $X5=1$. На рисунке 7 представленные две соединившиеся кривые

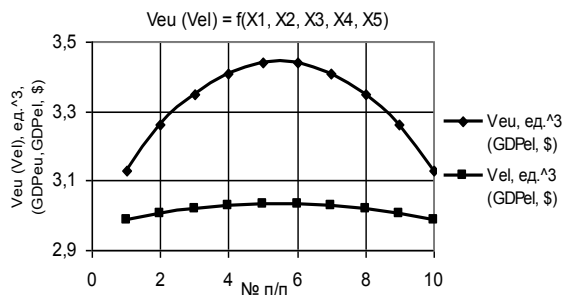

Рис. 9. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1=X2=X5=1..10$, $X4=0,1..1$, $X6=1$

Следующие рисунки 9 и 10 были построены при $X1=0,1..1$, $X2=X3=1..0,1$, $X4=0,71..0,71$, $X5=1$ и $X1=1..0,1$, $X2=X3=0,1..1$, $X4=0,71..0,71$, $X5=1$. Здесь, как на рис. 9, так и на рис. 10 значения Veu имеют максимумы 3,44 в точках 5 и 6.

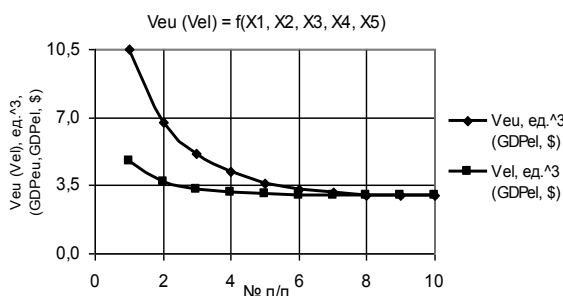

Рис. 11. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1=X2=1..0,1$, $X3=0,1..1$, $X4=1,13..0,71$, $X5=1$

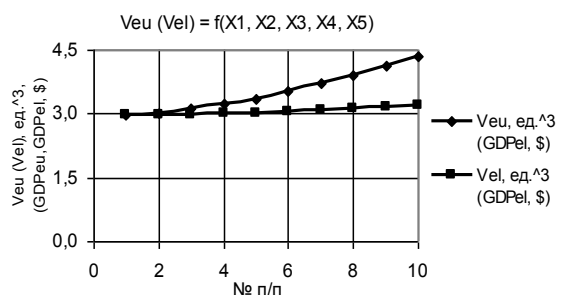

Рис. 13. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1=X3=1..0,1$, $X2=0,1..1$, $X4=0,71..0,76$, $X5=1$

Здесь на рисках 13 и 14 показаны 2D-графики для Veu и Vel при следующих значениях переменных: $X1=X3=1..0,1$, $X2=0,1..1$, $X4=0,71..0,76$, $X5=1$ и $X1=$

Veu и Vel, которые уменьшаются, а на рис. 8 увеличивается, при этом кривая Veu увеличивается в 3,54 раза, а кривая Vel увеличивается только в 1,6 раз.

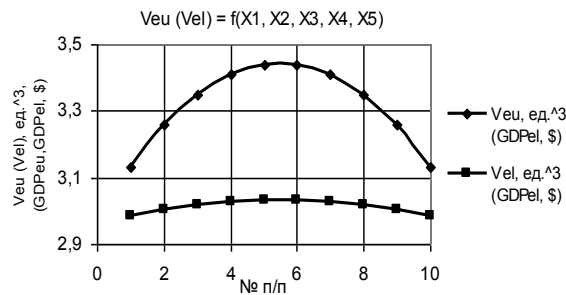

Рис. 10. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1=X2=X4=X5=1$, $X6=1..0,1$

Представленные рисунки 11 и 12 были построены при $X1=X2=1..0,1$, $X3=0,1..1$, $X4=1,13..0,71$, $X5=1$ и $X1=X3=0,1..1$, $X2=1..0,1$, $X4=0,76..0,71$, $X5=1$. Здесь на рис. 11 и на рис. 12 значения Veu и Vel уменьшаются.

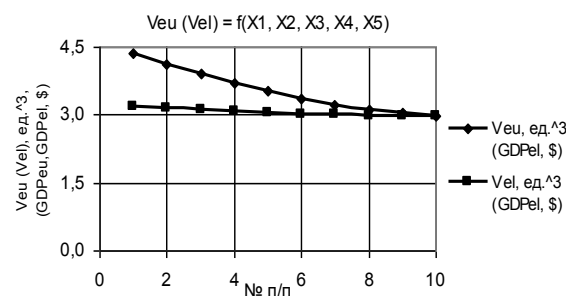

Рис. 12. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1=X3=0,1..1$, $X2=1..0,1$, $X4=0,76..0,71$, $X5=1$

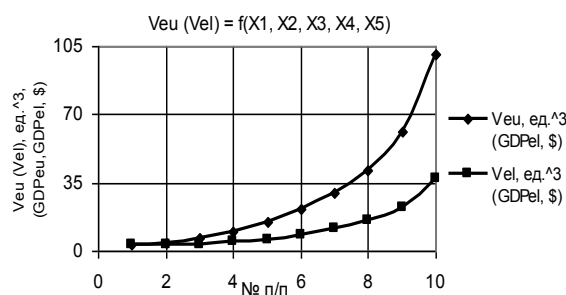

Рис. 14. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1=X2=1..10$, $X3=10..1$, $X4=0,71..8,83$, $X5=1$

$X2=1..10$, $X3=10..1$, $X4=0,71..8,83$, $X5=1$. Из представленных рисунков видно, что в обоих случаях значения построенных кривых Veu и Vel увеличиваются и при этом на рис. 2 более интенсивно.

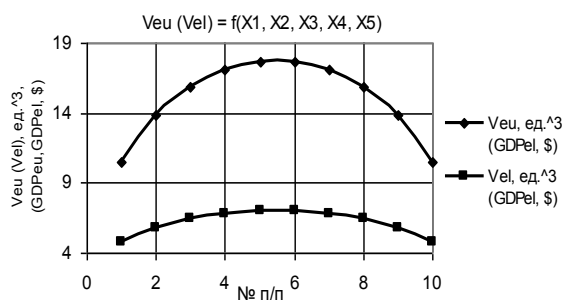

Рис. 15. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = 1..10, X2 = X3 = 10..1, X4 = 1, 13..1, 13, X5 = 1$

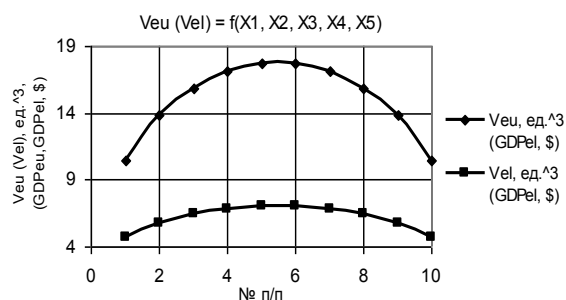

Рис. 16. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = 10..1, X2 = X3 = 1..10, X4 = 1, 13..1, 13, X5 = 1$

На следующих двух рисунках 15 и 16 показаны 2D-графики для $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$, когда переменные были $X1 = 1..10, X2 = X3 = 10..1, X4 = 1, 13..1, 13, X5 = 1$ и $X1 = 10..1, X2 = X3 = 1..10, X4 = 1, 13..1, 13, X5 = 1$.

Здесь на рис. 15 и на рис. 16 значения Veu и Vel имеют максимумы 19,04 и 7,09 в точках 5 и 6 соответственно.

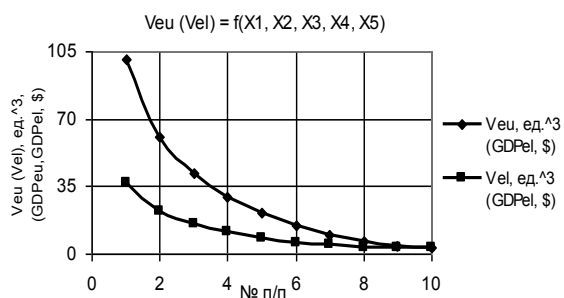

Рис. 17. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X2 = 10..1, X3 = 1..10, X4 = 8, 83..0, 71, X5 = 1$

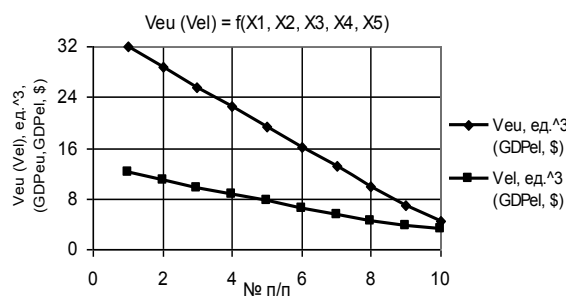

Рис. 18. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X3 = 1..10, X2 = 10..1, X4 = 2, 87..0, 76, X5 = 1$

Следующие два рисунка 17 и 18 были построены при $X1 = X2 = 10..1, X3 = 1..10, X4 = 8, 83..0, 71, X5 = 1$ и $X1 = X3 = 1..10, X2 = 10..1, X4 = 2, 87..0, 76, X5 = 1$. Здесь на рисунках 17 и 18 построенные графики для Veu и Vel уменьшаются при этом на рис. 6 они уменьшаются по линейному закону.

Здесь на рис. 17 и на рис. 18 значения Veu и Vel уменьшаются по линейному закону, а на рисунке 20 2D-графики уменьшаются и при этом кривые Veu и Vel имеют достаточно близкие значения.

Для построения двух 2D-графиков на рисунках 19 и 20 были использованы следующие значения

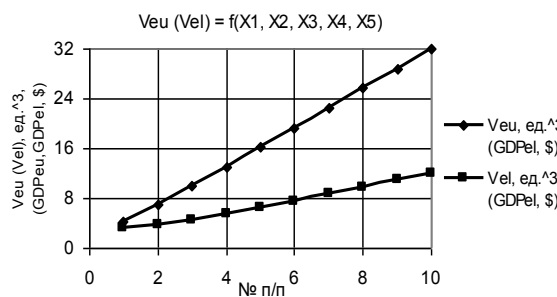

Рис. 19. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X3 = 10..1, X2 = 1..10, X4 = 0, 76..2, 87, X5 = 1$

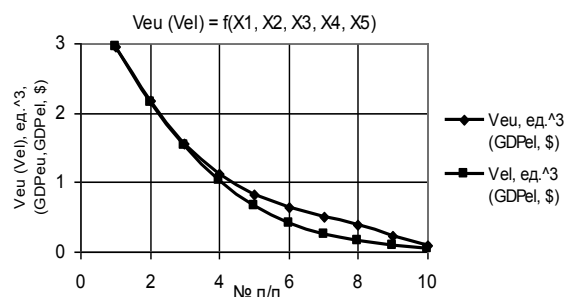

Рис. 20. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X2 = 0, 1..1, X3 = X5 = 1..0, 1, X4 = 0, 71..0, 88$

Следующие рисунки 21 и 22 были построены при $X1 = 0, 1..1, X2 = X3 = X5 = 1..0, 1, X4 = 0, 71..0, 11$ и $X1 = X5 = 1..0, 1, X2 = X3 = 0, 1..1, X4 = 0, 71..0, 11$. Здесь на рис. 21

и рис. 22 значения Veu и Vel уменьшаются, но на рис. 22 значения Veu уменьшаются более интенсивно.

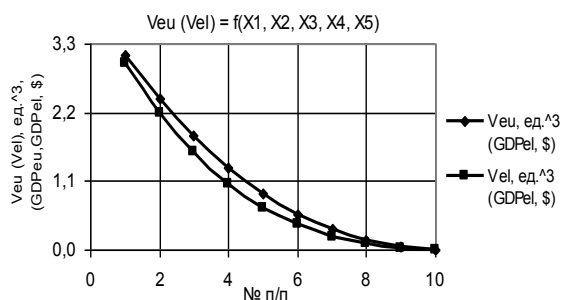

Рис. 21. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = 0,1, X2 = X3 = X5 = 1, X4 = 0,71, 0,11$

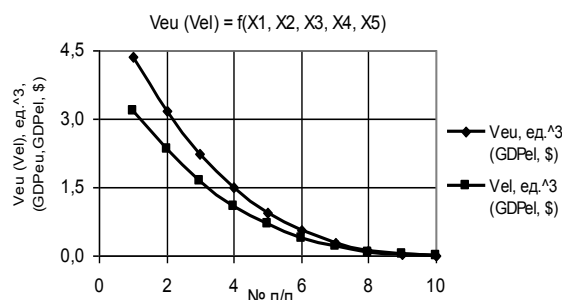

Рис. 23. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X2 = X5 = 1, X3 = 0,1, X4 = 1,13, 0,07$

Следующие рисунки 23 и 24 были построены при $X1 = X2 = X5 = 1, X3 = 0,1, X4 = 1,13, 0,07$ и $X1 = X3 = 0,1, X2 = X5 = 1, X4 = 0,76, 0,08$. Здесь на рис. 23 и 24 значения Veu и Vel также уменьшаются.

Здесь на рис. 25 показан 2D-график для ΔVeu при $X1 = X3 = X5 = 1, X2 = 0,1, X4 = 0,71, 0,29$, где

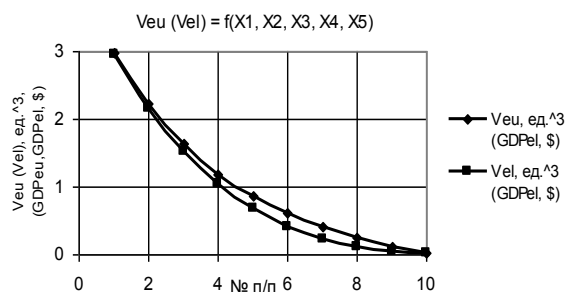

Рис. 25. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X3 = X5 = 1, X2 = 0,1, X4 = 0,71, 0,29$

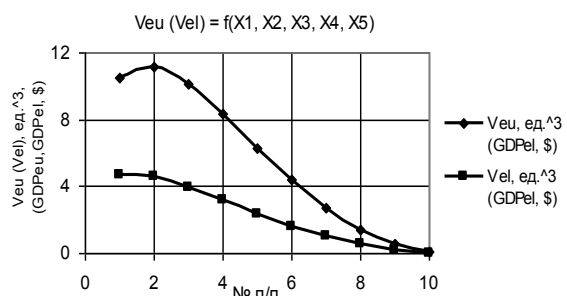

Рис. 27. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = 1, X2 = X3 = 10, X4 = 1,13, 0,88, X5 = 1, 0,1$

На следующих двух рисунках 27 и 28 показаны 2D-графики для $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5, X6)$, когда переменные были $X1 = 1, X2 = X3 = 10, X4 = 1,13, 0,88, X5 = 1, 0,1$ и $X1 = 10, X2 = X3 = 1, X4 =$

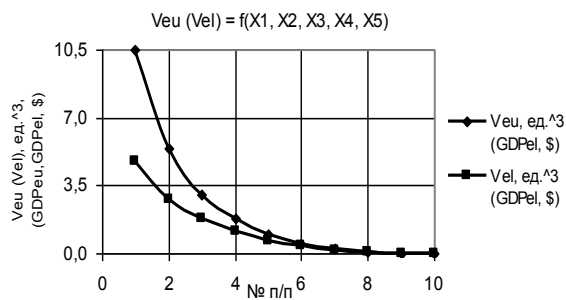

Рис. 22. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X5 = 1, X2 = X3 = 0,1, X4 = 0,71, 0,11$

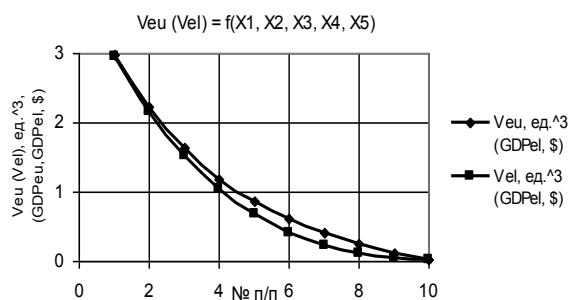

Рис. 24. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X3 = 0,1, X2 = X5 = 1, X4 = 0,76, 0,08$

значения Veu и Vel уменьшаются практически одинаково. Следующий рисунок 26 дает наглядное представление, что при значениях переменных $X1 = X2 = 1, X3 = 10, X4 = 1,86, 8,8, X5 = 1, 0,1$ 2D-графики имеют максимум 5,27 в точке 5 для Veu и минимум 2,0 в точке 4 для Vel.

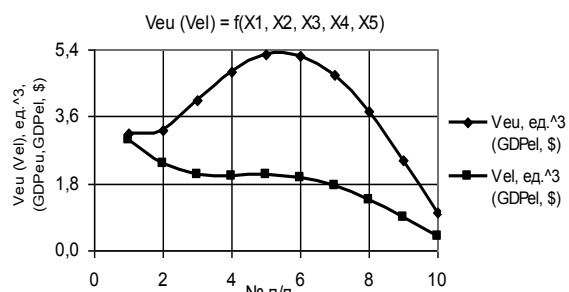

Рис. 26. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X2 = 1, X3 = 10, X4 = 1,86, 8,8, X5 = 1, 0,1$

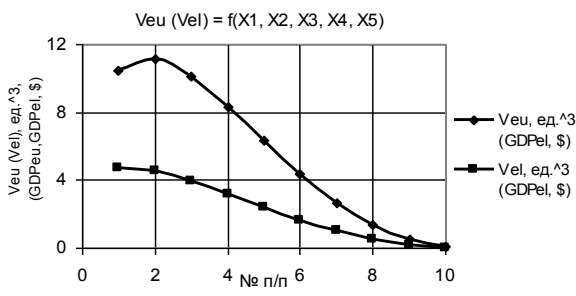

Рис. 28. $\Delta Veu = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = 1, X2 = X4 = X5 = X6 = 1$

1,13, 0,88, $X5 = 1, 0,1$ соответственно. Здесь на рис. 27 и на рис. 28 значения Veu имеют максимумы 11,15 в точках 2.

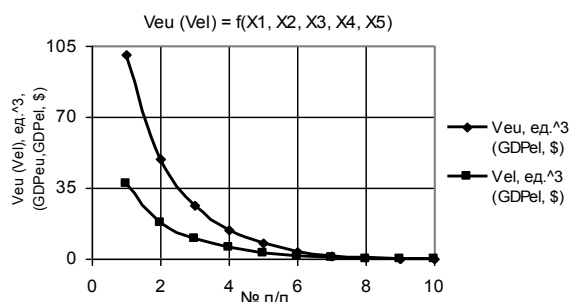

Рис. 29. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X2 = 10..1, X3 = 1..10, X4 = 8,83..0,11, X5 = 1..0,1$

Следующие два рисунка 29 и 30 были построены при значениях переменных $X1 = X2 = 10..1, X3 = 1..10, X4 = 8,83..0,11, X5 = 1..0,1$ и $X1 = X3 = 1..10, X2 = 10..1, X4 = 2,87..0,29, X5 = 1..0,1$. Здесь на рисунках 29 и 30 построенные кривые $Veul$ и Vel на 2D-графиках уменьшаются. При этом следует отметить, что значения $Veul$ уменьшаются более интенсивно.

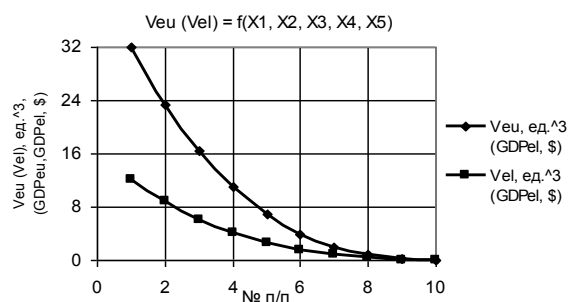

Рис. 30. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X3 = 1..10, X2 = 10..1, X4 = 2,87..0,29, X5 = 1..0,1$

Для построения двух 2D-графиков на рисунках 31 и 32 были использованы следующие значения переменных $X1 = X3 = 10..1, X2 = 1..10, X4 = 0,76..0,1, X5 = 1..0,1$ и $X1 = X2 = 1..10, X3 = 10..1, X4 = 0,11..8,83, X5 = 0,1..1$. На рисунке 31 представленные кривые уменьшаются, а на рисунке 32 значения $Veul$ и Vel увеличиваются.

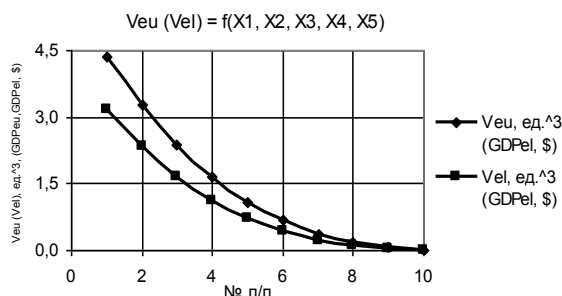

Рис.31. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X3 = 10..1, X2 = 1..10, X4 = 0,76..0,1, X5 = 1..0,1$

Следующие два рисунка 33 и 34 были построены при $X1 = 1..10, X2 = X3 = 10..1, X4 = 0,88..1,13, X5 = 0,1..1$ и $X1 = 10..1, X2 = X3 = 1..10, X4 =$

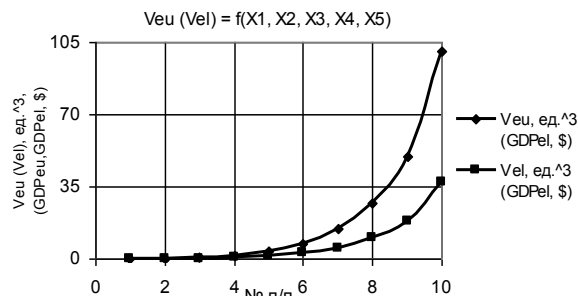

Рис. 32. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X2 = 1, X4 = X5 = 1..0,1, X6 = 0,1..1$

$0,88..1,13, X5 = 0,1..1$. Здесь на обоих рисунках 33 и 34 значения $Veul$ имеют максимумы 11,15 в точках 9.

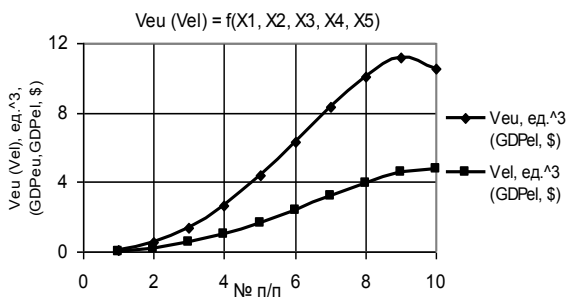

Рис.33. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = 1..10, X2 = X3 = 10..1, X4 = 0,88..1,13, X5 = 0,1..1$

На последних двух рисунках 35 и 36 были построены зависимости $Veul$ и Vel при $X1 = X2 = 10..1, X3 = 1..10, X4 = 8,8..0,71, X5 = 0,1..1$ и $X1 = X3 = 1..10, X2 =$

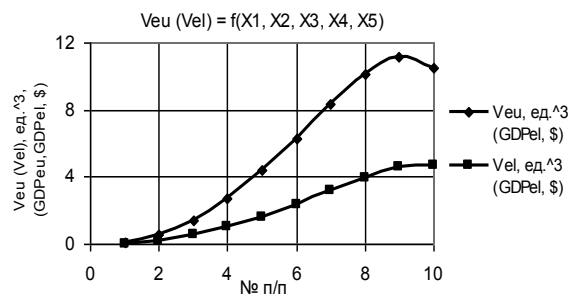
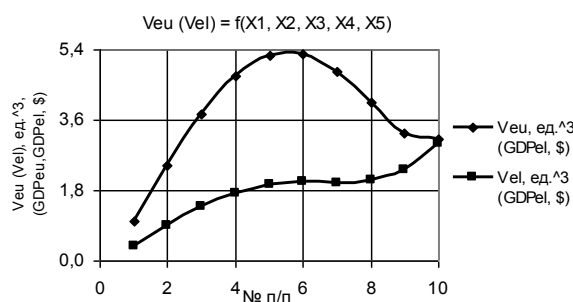
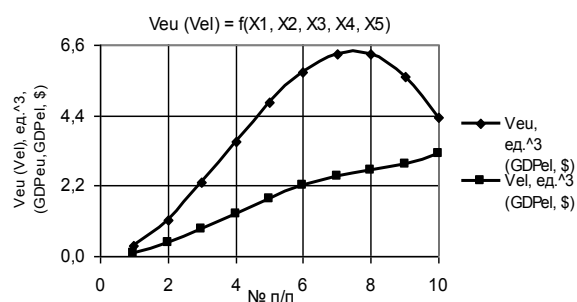

Рис. 34. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = 10..1, X2 = X3 = 1..10, X4 = 0,88..1,13, X5 = 0,1..1$

$10..1, X4 = 2,78..0,76, X5 = 0,1..1$. Здесь на рис. 35 значения $Veul$ имеют максимум 5,27 в точке 5, а значения Vel минимум 2,0 в точке 7. На рисунке же 36 значения $Veul$ имеют максимум 6,32 в точке 7.

Рис. 35. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X2 = 10.1, X3 = 1.10, X4 = 8.8.0.71, X5 = 0.1.1$
Рис. 36. $\Delta Veul = f(X1, X2, X3, X4, X5)$
 $X1 = X3 = 1.10, X2 = 10.1, X4 = 2.78.0.76, X5 = 0.1.1$

Ниже представлена сводная таблица 1, где показаны расчеты 50 вариантов, которые были взяты из 86 вариантов расчетов. В этой таблице все значения параметров $Veul$ (GDP) были расположены по степени убывания. Здесь величины $Veub$ и $Veuf$ обозначают начальные и конечные значения параметра $Veul$ (GDP), полученные при расчетах. Отношение же $Veuf/Veub$ характеризует, на сколько увеличилось (уменьшилось) при расчетах последнее значение параметра $Veuf$ по отношению к начальному $Veub$. Это позволяет нам выбрать те значения

переменных $X1, X2, X4, X5, X6$, при которых происходит рост $Veul$ (GDP) даже при экономическом кризисе, т.е. когда отношение $Veuf/Veub \geq 1$. В таблице ряд значений, в столбах 5 и 6 выделены жирным шрифтом. Это связано с тем, что при расчетах значения $X4$ оказались меньше, полностью или частично, значений $X5$, т.е. $X4 < X5$. В этом случае эллипсоид превращается из вытянутого в сплюснутый, т.е. здесь надо использовать уже другую формулу расчета объема.

Таблица 1.

Статистика переменных для параметров $\Delta V_{eulf} / \Delta V_{eulb}$ по убыванию по группам

№ п/п	X1, ед.	X2, ед.	X3, ед.	X4, ед.	X5, ед.	$\Delta V_{eulb} \dots \Delta V_{eulf}$, ед. ³ (GDP _{eulb} ...GDP _{eulf} , \$)	$\Delta V_{eulf} / \Delta V_{eulb}$ (GDP _{eulf} / GDP _{eulb})
1	2	3	4	5	6	7	8
2 переменных							
1.	1	1...0.1	1	0.71...0.76	1	0.01...1.17	78.10
2.	1	1	1	0.29...0.76	0.1...1	0.02...1.17	64.90
3.	1	1...10	1	0.76...2.87	1	1.17...19.94	17.10
4.	0.1...1	1	1	0.71...0.76	1	0.04...1.17	8.08
5.	1...10	1	1	0.76...1.13	1	1.17...5.76	4.94
6.	1	1	1...0.1	0.76...1.13	1	1.17...5.76	4.94
3 переменных							
7.	1	1...10	1	0.29...2.87	0.1...1	0.02...19.94	1109.66
8.	1	1	1...0.1	0.29...1.13	0.1...1	0.02...5.76	320.56
9.	1	1	1...0.1	0.76...7.13	1...10	1.17...143.51	123.09
10.	1...10	1...10	1	0.76...8.83	1	1.17...63.71	54.75
11.	1...0.4	1	1	0.29...0.37	0.1...0.7	0.34...0.14	19.00
12.	1	0.1...1	0.1...1	0.71...0.76	1	0.14...1.17	8.08
13.	1	1	1...8	0.29...0.57	0.1...0.8	0.02...0.14	7.81
14.	1...0.5	1	1	0.76...4.25	1...10	1.17...4.42	3.79
15.	1	1...4	1	0.76...1.22	1...0.7	1.14...3.82	3.27
16.	1	1...0.6	1	0.76...2.84	1...4	1.17...2.87	2.46
17.	1	1	8...10	0.57...0.71	0.8...1	0.14...0.144	1.05
4 переменных							
18.	0.1...1	0.1...1	1...0.1	0.71...1.13	1	0.003...5.76	1919.61
19.	1...10	1...10	10...1	0.71...8.83	1	0.14...63.71	441.39
20.	1	1...10	1...10	0.29...1.13	0.1...1	0.02...5.76	320.56
21.	0.1...1	0.1...1	0.1...1	0.71...0.76	1	0.01...1.17	78.10
22.	1...0.1	0.1...1	1...0.1	0.71...0.76	1	0.01...1.17	78.10
23.	1...0.1	1	1...0.1	0.29...0.76	0.1...1	0.02...1.17	64.90
24.	1...10	1	1...10	0.29...0.76	0.1...1	0.02...1.17	64.90
25.	1	1...0.4	1...0.4	0.29...0.52	0.1...0.7	0.02...0.34	19.00
26.	1...10	1...10	1...10	0.76...2.87	1	1.17...19.94	17.10
27.	10...1	1...10	10...1	0.76...2.87	1	1.17...19.94	17.10
28.	1...0.1	1	1...0.1	0.76...7.08	1...10	1.17...14.76	12.66
29.	1...10	1	1...10	0.76...7.08	1...10	1.17...14.76	12.66

30.	1	1...0.5	1...0.5	0.76...4.25	1...5	1.17...4.42	3.79
31.	0.1...0.5	0.1...0.6	1...0.6	0.71...0.75	1	0.14...0.41	2.83
32.	0.1...0.5	0.1...0.6	1...0.6	0.71...0.75	1	0.14...0.41	2.83
33.	1...5	5...1	5...1	1.13...1.68	1	5.76...10.65	1.85
34.	10...5	5...10	5...10	1.13...1.68	1	5.76...10.65	1.85
35.	1	1...3	1...3	0.76...0.74	1...0.8	1.17...1.85	1.58
Все переменные							
36.	1...10	1...10	10...1	0.11...8.83	0.1...1	0.01...63.71	12092.82
37.	1...10	1...10	1...10	0.29...2.87	0.1...1	0.02...19.94	1109.66
38.	10...1	1...10	10...1	0.29...2.87	0.1...1	0.02...19.94	1109.66
39.	1...9	10...2	10...2	0.88...1.34	0.1...1	0.06...6.60	104.72
40.	1...9	10...2	10...2	0.88...1.34	0.1...1	0.06...6.60	104.72
41.	0.1...0.7	0.1...0.7	1...0.4	0.71...0.38	1...0.4	0.25...0.06	84.48
42.	1...6	1...6	5...1	0.71...1.86	1...0.5	0.14...3.29	22.96
43.	1...7	10...4	1...7	2.79...1.22	0.8...1	0.20...3.82	18.78
44.	1...0.6	0.1...0.5	1...0.6	0.71...0.45	1...0.6	0.01...0.19	12.43
45.	1...0.6	1...0.6	1...0.6	0.29...0.34	0.1...4	0.02...0.19	10.60
46.	1...0.6	1...0.6	1...0.6	0.29...0.34	0.1...4	0.02...0.19	10.60
47.	10...6	10...6	1...5	8.80...1.86	0.1...0.5	0.64...3.29	5.13
48.	1...0.7	1...0.7	1...0.7	0.76...4.25	1...4	1.17...2.87	2.46
49.	0.1...0.3	1...0.8	1...0.8	0.71...0.58	1...0.8	0.14...0.26	1.80
50.	1...0.8	0.1...0.3	0.1...0.3	0.71...0.58	1...0.8	0.14...0.26	1.80

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF STRATEGIC ASSET MANAGEMENT

Smyrnova N.

Ph.D. in Economics, Docent, Department of Marketing

Odessa National Economic University

ORCID ID: 0000-0002-7482-4606

Abstract

The purpose of the article is forming own conceptual vision of strategic asset management organization as an integrated system.

Methods. During the research abstraction methods, the method of single similarity grouping, critical analysis and specification have applied.

Results. Scientists' views on the essence of strategic management from the standpoint of five conceptual approaches have grouped: functional, process, system, situational and synthetic. The existing views of foreign and Ukrainian scientists on strategic asset management based on these approaches have generalized.

Scientific novelty. Own conceptual vision of strategic asset management systems perspective as a subsystem of the organization's management that provides a full range of functions and processes of strategic analysis, planning, implementing and controlling on the formation and use of its assets based on organization's general strategic goals in terms of incremental changes in the external environment has suggested.

The practical significance. The results are aimed at improving the understanding of modern financial management leaders and experts of national organizations.

Keywords: strategic management; assets; approach; management; organization; systems.

Introduction. Because of permanent complications of market conditions, changes in technologies underlying the work of business units, rising consumer demands becomes a vital necessity of enterprises to adapt to the demands of time and the formation of new goals, development-oriented market economy. Practical solutions to these issues are to use one of the most effective and innovative means of organizations management – strategic management concepts which eventually experience all the new modifications.

Analysis of the latest researches. The research of question of strategic asset management, we believe, is advisable to start with a generalization of the conceptual foundations of strategic management of the organ-

ization. Works of many leading scientists and economists: D. E. Schendel, K. J. Hatten [1], J.M. Higgins [2], I. Ansoff [3], S. Certo, P. Peter [6], H. Mintzberg [8], O.S. Vihanskii, A.I. Naumov [12], Z. Shershniyova [15], V.N. Parakhin [17], D.V. Petuhov [18], J. Quinn [20], D. Hussey [9], A. Thompson [21], J. Pierce and R. A. Robinson [26], Y. Popov [30], R. Fatkhutdinov [32] and many others are dedicated solving strategic management problem. Review of publications on the problem indicates that the problem of the formation of new approaches to strategic management and the factors that led to their emergence and further development has not been enough investigated. Far fewer papers are devoted to the conceptual basis of strategic asset management organizations. The most famous

explorers of the problem are precisely Ukrainian scientists I.O.Blank [33], O.D. Vovchak, [34], O.A.Kyrychenko, I.V. Hilenko [35], A.A., Kramarenko, A.E. Chorna [37], L.O. Prymostka [38], A. Grebeshkova, O. Melnyk [39], G.I. Bashnyanyn [41], V.I. Arancii [43], N. Chebanova [47]. However, most of the issues discussed or only by sectors [34; 36; 38; 44; 47], or in terms of various forms of assets [39; 40; 41; 42; 43; 46] or individual components of financial management [33; 37; 45; 47].

The emergence in recent decades of basic conceptual approaches to the management of the organization as a functional, process, systems, and synthetic situational suggests inherent consideration of strategic management in the field of concepts and on this basis the grouping of existing conceptual views on strategic asset management and development their own concept.

The wording of Article goals. Therefore, the objectives of this paper are grouping of perspectives on the essence of the strategic management of the func-

tional, process, system, situational and synthetic conceptual approaches to the management of the organization; generalization of perspectives on strategic asset management based on the same approach; forming its own conceptual vision of the problem.

The results of research. Analysis of the nature of strategic management within the evolutionary stages of its development, historical and economic approaches and schools of strategic management allows us to determine the substantive aspects of the latter regarding the definition of «strategic management». Most scientists describe strategic management as the most modern and efficient management concept of modern enterprises. On the basis of the research, we can identify in the literature the five main approaches to the definition of strategic management (Table 1-5).

Process approach was formed on the basis of the classical school of management in 1920 - 1950 's This approach, as we see from the table 1 is the most common, as illustrates steps and practical algorithm of using the organization's strategic management.

Table 1

The process approach to understanding the essence of strategic management concept

Scientists	Strategic management is ...
Schendel D.E. & Hatten K.J. [1, c.42]	the process of identifying and linking the organization to its environment, through the implementation of selected targets and attempts to reach the desired state of interaction with the environment through the distribution of resources to effectively operate the organization and its affiliates.
Higgins J.M. [2, c. 24]	a management process to the mission of the organization through the management of the interaction with its environment.
Ansoff I. [3, c.44]	a logical and analytical process of determining the future status of the enterprise, depending on the external conditions of work.
Day G.S. [4, c.2]	a prediction of the situation in the future.
Meskon M.H., Albert M., Hedouri F. [5, c.180]	the process of planning, organization, motivation and control needed to formulate and achieve the organization's goals
Certo S., Peter P. [6, c.12]	a long, consistent, interdependent process designed to support the Company in accordance with its surroundings.
Zabelin P.V., Moiseyeva N.K. [7, c.10]	a technology management in high volatility factors of the external and internal environment and uncertainty in time.
Mintzberg G.M., Quinn J.B., Ghoshal S. [8]	the process of combining the individual components of a formal strategic analysis ; real strategy is designed to connect internal decisions and external events in a single process to create a new, broader understanding of required actions
Hussey D. [9]	the process of managing long-term goals, enterprise strategy and its implementation
Shekhovtseva L.S. [10, c.10]	a continuous process of choosing and implementing the organization's goals and strategies
Volodkina M.V. [11]	a multifaceted behavioral process aimed at developing and implementing business strategy to reflect changes that occur in the environment
Vihanskii O.S., Naumov A.I. [12, c.13]	management that is based on human capital as the basis of organization, directs production activities to consumer demands, is flexible and holds timely changes in an organization that meets the challenges from the environment and allow you to achieve competitive advantages, all of which enables the organization survive in the long term, while achieving their goals
Markova V.D., Kuznetsova S.A. [13, c.12]	the process of adoption and implementation of strategic decisions, the central element of which is a strategic choice based on a comparison of his own enterprise resource potential opportunities and threats of the external environment in which it operates
Ivanov Y.B. and others [14]	a process that involves the formation of the objectives of the company with further development and implementation of strategies aimed at achieving the goals according to external changes

Scientists	Strategic management is ...
Shershniova Z.E. [15, c.20]	the process by which managers provide long-term management of the organization, identify specific goals, develop strategies to achieve these objectives, taking into account all relevant (most significant) external and internal conditions, and ensure compliance with relevant plans developed that are constantly changing.
Revenko O. [16, c.4]	it's purposeful process of creating the necessary conditions for the quantitative and qualitative transformations and coordinate actions aimed at preventing the formation and elimination of conflicts arising in a domestic environment and as a result of its interaction with the environment
Parakhina V.N., Panasenkov S.B. [17]	a management process in which managers try to influence events in the external environment, rather than just react to them
Petukhov D.V. [18, c.30]	the process by which managers establish long-term direction of the organization, its specific goals and develop strategies to achieve them in the light of all possible internal and external circumstances and take to perform the chosen action plan.
Shusterman D. [19]	the process of development management organization to successfully achieve its strategic objectives

Source: author formed

Using this approach makes it possible to discover the essence of this category as a single continuous process or series of related actions (functions), and management process – as the sum of all these features.

Functional approach was initiated in 20-30s by the school of scientific management. Under this approach,

strategic management is seen as a set of activities designed to achieve specific, predetermined results. The main representatives of this trend and their views on the nature of this concept are presented in the Table 2.

Table 2

The functional approach to understanding the essence of strategic management concept

Scientists	Strategic management is ...
Quinn J. B. [20, c.9]	a management function that applies to long-term goals and actions of the company.
Thompson A. A., Strickland A. J. III. [21, c.42]	the activity associated with setting goals and objectives of the company and to support the relationship between the company and the environment, allowing you to reach your goals, which correspond to its internal capabilities and allow you to be exposed to external requirements
Boloshin G.A. [22]	the concept of business in a given term, represented as a long-term program of specific actions that are able to implement this concept and provide organizations a competitive advantage in achieving goals.
Pastukhova V. [23, c.6]	an activity that is based on the strategic orientation as a component of the business philosophy and a focus on achieving targets in the future, to ensure competitiveness and sustainability of competitive position and long-term success of the company
Kindratska G.I. [24]	an activity that ensures the establishment and maintenance of strategic fit between the goals of the organization, its potential and opportunities in the environment
Serdiuk V.N. [25]	to achieve certain results (new products, new technologies, new markets)

Source: author formed

The situational approach (Table 3), which was laid by the foundations of G. Denison's in the second half of the twentieth century, defines strategic management as a set of different parameters and management, fitness and subsequent use of which is due to the situation, that

is, a specific set of circumstances that currently substantially affect the position of the organization. Applying of situational approach is based on alternative achievement of the same objectives when making and implementing management solutions, taking into account unforeseen circumstances.

Table 3

The situational approach to understanding the essence of strategic management concept

Scientists	Strategic management is ...
Pearce II J.A., Robinson R.B. Jr. [26]	set of decisions and actions of the formulation and implementation of strategies designed to achieve the organization's goals
Arutiunova, D.V. [27, c.10]	modern organization development management tool aimed at increasing capacity by achieving competitiveness in a growing change in the environment and related uncertainties.

Source: author formed

The systems approach began to develop in the writings of members of the neoclassical school, partic-

ularly P. Drucker and C. Bernard, in the twentieth century. Currently, representatives of this area are mostly Russian scientists (Table 4).

Table 4

The systems approach to understanding the essence of strategic management concept

Scientists	Strategic management is ...
Peters T., Waterman R. [28, c.10]	management, whose main task is to maintain balance and harmony between the elements of the organization through the «7-S»: «strategy», «structure», «systems», «stuff», «skills», «shared values», «style».
Treniov N.N. [29]	management capacity of enterprises, management is the ability to perform any act or achieve any goals
Popov E.V. [30, c.14]	management subsystem is of a commercial organization that provides a full range of specific works of professional activities on strategic analysis, development, implementation and controlling the organization's strategy
Buzghalin A.V. [31]	complex system of setting and implementing the strategic objectives of the enterprise, based on the prediction of the environment development and ways to adapt to its changes and the impact on it

Source: author formed

Strategic management is seen as an integral set of different activities and structural elements of the organization that are in a contradictory unity with the external environment, which takes into consideration all the factors that affect it, and focuses on the relationships between its elements. In 1980 one of the most popular theories in the framework of a systematic approach was the concept of «7 -S» [28, p. 82]. Changing one element via the links has impact on others, so maintaining balance and harmony between them defines the main tasks of strategic management.

Featured is a synthetic approach (Table 5), formed in the late 90's, according to which the main aspects of strategic management is to focus on long-term success, and maximum use of the experience of the theory and practice of management to ensure the sustainability of

competitive position in a globalized social development, strategic orientation of staff, adequate and timely response to changes of the external environment.

In addition to the above, there are many definitions of strategic management, in which the authors focus on certain features and aspects of the concept. For example, in addition to the specified table 1-5, functional, process, situational, systems and synthetic approaches, there are two main approaches to strategic management of modern enterprises.

In the first approach, strategic management is considered as a set of specific stages, starting with strategic analysis and central stage is the formation of business strategy [3; 5; 11; 13; 24]. Proponents of the second approach are considering the strategic management as a continuous process of finding strategic alternatives [8; 17; 18; 20].

Table 5

The synthetic approach to understanding the essence of strategic management concept

Scientists	Strategic management is ...
Fatkhutdinov R.A. [32, c.26]	theory and practice of strategic competitiveness and solutions efficiency through the development strategy of the organization by laying the responsibility for the work of its leaders.
Shershniova Z.E. [15, c.22]	implementation of the concept, which combines targeted, systematic, and integrated situational approach to the enterprise, allowing to set goals, compare them with the available opportunities (potential) businesses and bring them into compliance through the development and implementation of strategies («strategic set»).

Source: author formed

But the right approach to the strategic development of the organization is not due to a simple choice of strategy itself, but also the technology implementa-

tion of this strategy. It should be noted that the foundations of strategic management technology are embedded in most process approach in [1-19].

Much smaller numbers are dedicated of the essence of strategic asset management studies (Table 6).

Table 6

Approaches to understanding the essence of strategic asset management concept	
Scientists	Strategic asset management is ...
Process approach	
Blank I. O. [33]	policy development asset management as a component of the overall financial strategy of the enterprise
Vovchak O.D., Rushchyshyn, N.M., Andreikiv T.J. [34]	process of strategy formation and conduct of activities that lead structure of bank balance in accordance with its strategic goals.
Kyrychenko O.A., Gilenko I.V., Rohol S., Syrotian S., Niemoy A. [35]	process of finding real ways to minimize risk and obtain sufficient income to save depositors and maintain vital functions of the bank
Vasilchenko Z., Vasilchenko I. [36]	process of optimizing the portfolio so as to maximize the profitability of the bank, the minimum amount of reserves, the maximum distribution ratio of bank
Kramarenko H.O., Chorna O.E. [37]	policy development management of fixed assets and working capital as a component of the overall financial strategy of the enterprise
Functional approach	
Prymostka L.O. [38]	Formation strategies and operations that lead structure of bank balance sheet in accordance with the adopted policy.
Hrebeshkova O., Melnyk O. [39]	formation, evaluation, and effective use of strategic assets, a unique combination which provides the organization a sustainable competitive advantage and through which the economic benefits to the organization achieve its strategic goals
Yurii S.I., Fedosov V.N., Alekseienko L.M. [40]	strategy formation and financing of working capital assets
Bashnyanyn G.I. [41]	activities to determine the need for fixed assets to increase production and possible forms of renewal of fixed production assets
Rylieiev S., Yurii S.M. [42]	activities to determine the volume of working capital and sources of funding
Aranchii V.I. [43]	planning financial security of fixed assets reproduction
Situational approach	
Picus R. [44]	creating a competitive advantages over other market participants
Golovko T.V., Sagova S.V. [45]	mechanism of the company long-term asset management in the absence of accurate and detailed picture of the future
Danyliuk M.O., Savych V.I. [46]	choose the policy type of current assets operational management
Chebanova N.V. [47]	application asset portfolio as an integrated facility of the centralized strategic asset management
System approach	
Smyrnova N.V. [48]	subsystem of the organization's management that provides a full range of functions and processes of strategic analysis, planning, implementing and controlling on the formation and use of its assets based on organization's general strategic goals in terms of incremental changes in the external environment

Source: author formed

The most wide-open theory of strategic asset management is in works concerning bank management [34-36; 38]. In addition to banking, this subject was studied also in the insurance field [44] and in enterprises of railway complex [47]. Furthermore, in terms of the universalization of the concept, strategic management is considered by some authors only in individual forms of assets: fixed [40; 41; 43], current [40; 42; 46], intangible [39].

Most clearly it is disclosed a process approach to strategic asset management in I. Blank's works, where the strategic management refers to the process of policy development asset management as a component of the overall financial strategy of the enterprise [33, p.109]. However, most conceptual approaches do not contain systemic vision of the problem and do not see it as a set of component organization's management.

Conclusions and perspectives of further researches. So we can offer the following definition of a systems perspective: strategic asset management is as a subsystem of the organization's management that provides a full range of functions and processes of strategic analysis, planning, implementing and controlling on the formation and use of its assets based on organization's general strategic goals in terms of incremental changes in the external environment. According to this concept, research on strategic asset management technologies and caring out of strategic asset development and using business-model are promising.

REFERENCES:

1. Schendel, D. E. & Hatten, K. J. (1972). Business Policy or Strategic Management: a Broader View for an Emerging Discipline. Academy of Management Proceedings, 7, 365.
2. Higgins, J.M. (1983). Organizational Policy and Strategic Management. (2nd ed.). Chicago: The Dryden Press.
3. Ansoff, I. (1989). Strategic management. Moscow: Progress. - (in Russian).
4. Day, G.S. (1992). Marketing's contribution to the strategy debate. Journal of the Academy of Marketing Science, 20(4), 24-30.
5. Meskon, M.H., Albert, M., Hedouri, F. (1992). Fundamentals of Management. Moscow: Delo. - (in Russian).
6. Certo, S., Peter, P. (1994). Strategic management: concepts and applications. Irwin: USA.
7. Zabelin, P.V., Moiseieva, N.K. (1998). Fundamentals of Strategic management. Moscow: Marketing. - (in Russian).
8. Mintzberg, H. M., Quinn, J.B., Ghoshal, S. (2001). Strategic process: concept, problems, solutions. Cankt Petersburg: Piter. - (in Russian).
9. Hussey, D. (2001). Strategy and Planning: Management guide. Cankt Petersburg: Piter. - (in Russian).
10. Shekhovtseva, L.S. (2001). Strategic management. Kaliningrad: KSU. - (in Russian).
11. Volodkina, M.V. (2002). Strategic Management. Kyiv: Znannia-Press. - (in Ukrainian).
12. Vihanskii, O.S., Naumov, A.I. (2003). Management. (3rd ed.). Moscow: Gardariki. - (in Russian).
13. Markova, V.D., Kuznetsova, S.A. (2004). Strategic Management: lectures. Moscow: INFRA-M. - (in Russian).
14. Ivanov, Y.B., Tishchenko, A., Drobitko, N.A., Golovko O.S. (2004). Enterprises competitiveness: assessment, diagnosis, strategy. Kharkiv: KhNEU. - (in Ukrainian).
15. Shershniova, Z.E. (2004). Strategic Management. Kyiv: KNEU. - (in Ukrainian).
16. Revenko, O. (2006). Strategic management of enterprise development. Kharkiv. - (in Ukrainian).
17. Parakhina, V.N., Maksimenko, L.S., Panasenکو, S. (2009). Strategic Management. Moscow: KNORUS. - (in Russian).
18. Petukhov, D.V. (2010). Strategic management. Moscow: Moscow Economics, Management and Law Institute. - (in Russian).
19. Shusterman, D. (2011, May 15). Strategic management as a management process. May 15, 2011 from: <http://www.zhyvoedelo.com/> - (in Russian).
20. Quinn, J. B. (1980). Strategies for change: logistical incrementalism. Homewood, IL: Dow-JonesIrwin.
21. Thompson, A. A., Strickland, A. J. III. (1987). Strategic Management: Concept and Cases. (4-th ed.). University of Alabama, Business Publication Inc., Plano, Texas.
22. Boloshin, G.A. (2001). Comparative management. Rostov-on-Don: RSU, from <http://www.konsalter.ru/biblioteka> - (in Russian).
23. Pastukhova, V. (2003). Strategic management in an unstable outdoor environment. Kyiv: National University of Trade and Economics. - (in Ukrainian).
24. Kindratska, G.I. (2006). Strategic Management. Kyiv: Znannia. - (in Ukrainian).
25. Serdiuk, V.N. (2008). Theoretical Foundations of Strategic Development of subjects real economy. Economics, organization and management, 4, 13-27. - (in Ukrainian).
26. Pearce II J.A., Robinson R.B. Jr. (1985). Strategic Management. (2nd ed.). Homewood, III: Richard D. Irwin, 6.
27. Arutyunova, D.V. (2010). Strategic management. Taganrog: TTI YUFU. - (in Russian).
28. Peters, T., Waterman, R. (1996). In search of good governance. Moscow: Progress. - (in Russian).
29. Treniov, N.N. (2000). Strategic management. Moscow: Prior. - (in Russian).
30. Popov, E.V. (2002). Enterprises market potential. Moscow: Economy. - (in Russian).
31. Buzghalin, A.V. (2008). Regional Economy. Moscow: Yurist. - (in Russian).
32. Fatkhutdinov, R.A. (2001). Strategic Management. Moscow: Delo. - (in Russian).
33. Blank, I.A. (1999). Fundamentals of Financial Management. Kyiv: Nika Centr. - (in Russian).
34. Vovchak, O.D., Rushchyshyn, N.M., Andreikiv, T.J. (2008). Credit and Banking. Kyiv: Znannia. - (in Ukrainian).
35. Kyrychenko, O.A., Hilenko, I.V., Rohol, S., Syrotian, S., Niemoy, A. (2002). Banking Management. Kyiv: Znannia-Press. - (in Ukrainian).
36. Vasilchenko, Z., Vasilchenko, I. (2007). Portfolio Management of bank assets. Banking, 6, 3-7. - (in Ukrainian).
37. Kramarenko, H.O., Chorna, O.E. (2009). Financial Management. Kyiv: Center of textbooks. - (in Ukrainian).
38. Prymostka, L.A. (1999). Financial management in the bank. Kyiv: KNEU. - (in Ukrainian).
39. Hrebeshkova, A., Melnyk, A. (2008). The basic position of companies intangible assets strategic management. Journal of Khmelnytsky National University. Economics, 6, 132-135. - (in Ukrainian).
40. Yurii, S.I., Fedosov, V.N., Alekseienco, L.M. (2008). Finance. Kyiv: Znannia. - (in Ukrainian).
41. Bashnyanyn, G.I. (2012). Management policy non-current assets of SMEs. Scientific Bulletin of National Forestry University Ukraine, 22(8), 162-167. - (in Ukrainian).
42. Rylieiev, S., Yurii, S.M. (2009). The role of policy management current assets in the financial management. Bulletin of Chernivtsi Trade and Economics Institute KNTU. Economics, 4 (36), 311-319. - (in Ukrainian).
43. Aranchii V.I. (2004). Companies Finances. Kyiv: Professional. - (in Ukrainian).
44. Picus R. (2007). Strategic Directions asset management insurance company. Bulletin of Shevchenko's Kiev University. Kyiv: KNU, 94 - 95: Economics, 13-16. - (in Ukrainian).
45. Golovko, T.V., Sagova S.V. (2002). Strategic analysis. Kyiv: KNEU. - (in Ukrainian).
46. Danyliuk, M.O., Savych, V.I. (2004). Financial Management. Kyiv: Center for textbooks. - (in Ukrainian).
47. Chebanova, N.V. (2009). Strategic Asset Management rail complex: thesis Doctor of economic sciences: 08.00.03. Kharkiv: Ukrainian State Academy of Railway Transport. - (in Ukrainian).
48. Smyrnova, N.V. (2013). Strategic asset management as a component of the management of the organization. Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral. Odesa: OSAU. №69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/avpek_2013_69_14. - (in Ukrainian).

JURISPRUDENCE

NATIONAL LEGISLATIVE LEVEL OF LEGAL REGULATION FOR THE PREVENTION OF CRIMES COMMITTING BY PUBLIC SERVANTS

Dovban I.

*Candidate of Law Sciences
(Kyiv, Ukraine)*

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАКОНОДАВЧИЙ РІВЕНЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ДЕРЖАВНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ

Довбань І. М.

*кандидат юридичних наук
(м. Київ, Україна)*

Abstract

The article analyzes the national legislative level of legal regulation for the prevention of crimes committing by public servants. It is emphasized that if to design national legislation related to crime prevention among public servants, with levels of preventive activity, the anti-corruption legislation concerns the special criminological level, while the norms of the Constitution of Ukraine and regulatory (on public service) legislation – to the general social.

Анотація

У статті проаналізовано національний законодавчий рівень правового регулювання запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями. Наголошено, що якщо проектувати національне законодавство, пов'язане із запобіганням злочинам серед державних службовців, із рівнями запобіжної діяльності, то антикорупційне законодавство стосується спеціально-кримінологічного рівня, у той час як норми Конституції України й регуляторного (про державну службу) законодавства – до загальносоціального.

Keywords: public servants, crimes, corruption, prevention, anti-corruption legislation.

Ключові слова: державні службовці, злочини, корупція, запобігання, антикорупційне законодавство.

Науково-практичне значення вивчення правового регулювання запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями, зумовлено тим, що детальний аналіз законодавчих та інших нормативно-правових актів, виявлення прогалин та суперечностей джерел права в аналізованій сфері дають можливість провести роботу щодо усунення наявних колізій шляхом внесення змін та доповнень до відповідних норм.

Зважаючи на поставлене завдання, структурно-логічна побудова наших досліджень із відповідного напрямку зумовлена домінантною диференціацією рівнів правового регулювання, вироблених сучасною юриспруденцією, котра враховує їх ієрархію за юридичною силою та галузевою приналежністю. Також ураховано тенденції щодо глобалізації правових процесів, що виявляється в уніфікації національних правових актів із міжнародними. Відтак нами згруповано нормативно-правові акти у сфері запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями, за такими блоками, як: 1) міжнародні правові акти; 2) національне законодавство; 3) нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади. У межах цієї публікації охарактеризуємо другу групу із зазначених джерел права.

Теоретико-методологічну основу статті склали наукові доробки вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені окремим кримінально-правовим та кримінологічним аспектам функціонування державної служби, кримінальній відповідальності державних

службовців, кримінологічній характеристиці й запобіганню злочинам, у яких суб'єктом вчинення є державний службовець (службова особа). Серед них праці українських учених П. П. Андрушка, Л. В. Багрій-Шахматова, В. С. Батиргарєвої, І. Г. Богатирьова, М. Г. Вербеньського, П. А. Вороб'я, В. О. Глушкова, В. В. Голіни, Б. М. Головіна, В. К. Грищука, І. М. Даньшина, С. Ф. Денисова, Т. А. Денисової, О. М. Джужі, В. М. Дрьоміна, О. О. Дудорова, В. П. Ємельянова, А. П. Закалюка, А. Ф. Зелінського, О. Г. Кальмана, В. В. Коваленка, О. Г. Колба, І. М. Копотуна, О. М. Костенка, І. П. Лановенка, О. М. Литвака, О. М. Литвинова, О. А. Мартиненка, П. П. Матишевського, М. І. Мельника, В. А. Мисливого, П. П. Михайленка, А. А. Музики, В. І. Осадчого, А. В. Савченка, В. В. Сташиса, В. Я. Тація, В. О. Тулякова, П. Л. Фріса, М. І. Хавронюка, В. І. Шакуна, Н. М. Яриш, С. С. Яценка та ін., а також ряду зарубіжних дослідників, а саме: О. Я. Аснїса, А. Г. Безверхова, Б. В. Волженкіна, А. І. Долгової, С. В. Ізосімова, І. І. Карпеця, В. М. Кудрявцева, В. В. Лунєєва, В. К. Максимова, М. В. Ремізова, О. В. Старкова, О. В. Тарасової, А. В. Шнітенкова, І. М. Юзефовича та ін.

Поряд із вагомим внеском поіменованих учених у розроблення теоретико-прикладних засад протидії службовій (посадовій, корупційній) злочинності, питання вивчення правових основ запобігання злочинам, що вчиняються державними

службовцями, є настільки динамічним, що потребує постійного оновлення з позицій наукового пошуку. І національний законодавчий рівень правового регулювання в цьому плані не становить винятку.

Метою статті є аналіз національного законодавчого рівня правового регулювання запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями.

У межах нормативно-правових актів цієї групи найбільший обсяг становлять ті, що входять до родового уніфікованого поняття «антикорупційне законодавство». При цьому ми розуміємо, що останній термін охоплює не лише національний, а й міжнародний рівень. Наведені міркування цілком сприймаються як нормотворчістю (ст. 2 Закону України «Про запобігання корупції»), так і сучасною правовою доктриною, яка антикорупційне законодавство визначає як комплекс законодавчих, підзаконних відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів (їх окремих норм), якими встановлюються спеціальні положення щодо запобігання корупції, визначається відповідальність за вчинення корупційних правопорушень, регулюється діяльність державних, зокрема правоохоронних, органів чи їх спеціальних підрозділів, до компетенції яких входить запобігання і протидія корупції [1, с. 181].

Так само, як і міжнародні правові акти, національне законодавство в галузі запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями, можна диференціювати на два рівні: 1) загальносоціальний; 2) спеціальний (спеціально-кримінологічний).

Загальносоціальну основу антикорупційного законодавства в контексті запобігання відповідним правопорушенням з боку державних службовців становлять Конституція України [2] та Закон України «Про державну службу» [3]. Так, наприклад, ч. 2 ст. 19 Основного Закону України визначає ключову zásadu дотримання державними службовцями режиму законності у своїй діяльності, закріплюючи, що «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». Натомість Закон України «Про державну службу» дає визначення державної служби й державного службовця, а також закладає нормативні передумови для сталого функціонування зазначеної сфери механізму держави.

Доречно звернути увагу на блок статусних законодавчих актів, що визначають фундамент для галузевого (спеціального) законодавства у сфері державної служби. У таких законодавчих актах прямо зазначено, що служба у відповідному мілітаризованому, правоохоронному або іншому спеціальному органі (чи інша спеціальна служба, як-от дипломатична) є державною службою особливого характеру. Наприклад, це положення: ч. 1 ст. 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» [4]; ч. 1, 2 ст. 59 Закону України

«Про Національну поліцію» [5]; ч. 2 ст. 14 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» [6]; ч. 2 ст. 14 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [7]; ч. 1 ст. 1 Закону України «Про дипломатичну службу» [8] та ін.

Окрему позицію посідають законодавчі акти, що визначають правовий статус спеціальних суб'єктів запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями. Це закони України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII [9], «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII [10], «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII [11], «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 р. № 794-VIII [12], «Про Вищий антикорупційний суд» від 07.06.2018 р. № 2447-VIII [13] та ін.

Із позицій спеціально-кримінологічного запобігання особливе місце в системі правового регулювання запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями, належить Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII [14]. Таке місце пояснюється тим, що: по-перше, у структурі злочинності державних службовців корупційні злочини становлять більше 50 %; по-друге, державні службовці є суб'єктами, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» (пп. «в» п. 1 ч. 1 ст. 3 зазначеного Закону).

Значення цього нормативно-правового акта полягає в тому, що він: 1) встановлює пріоритети та орієнтири впровадження державної антикорупційної політики на сучасному етапі; 2) врегульовує не лише превентивну антикорупційну діяльність державного механізму, а й визначає правову основу залучення до цього процесу інших (окрім державних) соціальних інститутів як у публічному, так і приватному секторах, із метою усунення можливостей та стимулів для корупційної поведінки і наслідків корупційних правопорушень.

Дотично до предмета нашого дослідження, важливість звернення до норм Закону України «Про запобігання корупції» при організації та здійсненні діяльності щодо запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями, вбачається в тому, що цей нормативний документ: а) визначає шляхи запобігання корупційним правопорушенням (у т. ч. злочинам) серед спеціальних суб'єктів, до яких належать і державні службовці; б) передбачає обмеження щодо використання державними службовцями службових повноважень чи становища, одержання подарунків, сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; в) урегульовує положення, що стосуються конфлікту інтересів, у тому числі у сфері державної служби; г) окреслює повноваження спеціальних суб'єктів (Національного агентства з питань запобігання корупції; центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби), діяльність яких спрямована на підвищення ефективності функціонування державної служби та запобігання

вчиненню корупційних правопорушень державними службовцями; д) визначає правила етичної поведінки державних службовців.

На рівні спеціально-кримінологічного запобігання та кримінально-правової і кримінально-процесуальної протидії злочинам, що вчиняються державними службовцями, варто виділити низку кодифікованих законодавчих актів, якими є Кримінальний кодекс (КК) України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Кримінально-виконавчий кодекс України, норми яких мають загальний та спеціальний превентивний потенціал.

Так, КК України, виступає матеріально-правовою основою притягнення державних службовців до кримінальної відповідальності незалежно від того, володіє особа ознаками загального чи спеціального суб'єкта. Також цей законодавчий акт через складові мети покарання (загальну та спеціальну превенцію) чинить запобіжний вплив на державних службовців, утримуючи їх від реального чи потенційного вчинення злочинів. Свідченням цьому є і положення ст. 1 аналізованого Кодексу, за яким КК України має одним із своїх завдань запобігання кримінальним правопорушенням, для здійснення якого визначає, які суспільно небезпечні діяння є кримінальними правопорушеннями та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили [15].

Кримінальний процесуальний кодекс України, як джерело процесуального права, також відіграє помітну роль у регламентації діяльності щодо запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями, оскільки він:

- визначає процесуальні повноваження спеціально уповноважених суб'єктів у сфері запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями, – органів прокуратури, Національної поліції, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України (ст. 36, 38, 39, 40, 41 та ін.);

- встановлює підслідність кримінальних правопорушень, вчинених державними службовцями, диференціюючи повноваження слідчих органів у відповідній сфері (ст. 216);

- визначає особливості кримінального провадження щодо окремої категорії державних службовців – Директора та працівників Національного антикорупційного бюро України (глава 37);

- визначає кримінально-процесуальний статус викривача (ч. 3 ст. 60, 130¹, ч. 10 ст. 352 та ін.), як суб'єкта запобігання корупційним кримінальним правопорушенням [16].

Кримінально-виконавчий кодекс України, виступаючи джерелом матеріального і процесуального права у сфері кримінальної юстиції, має спеціально-кримінологічний вплив на запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями. Так, він:

- регламентує порядок і умови виконання та відбування покарань, призначених колишнім державним службовцям;

- унеможливорює використання колишніми державними службовцями службового становища у

будь-яких (у тому числі протиправних) цілях завдяки спеціально-кримінологічному потенціалу виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

- встановлює особливості виконання і відбування покарання у виді позбавлення волі для особливих категорій колишніх державних службовців – які раніше працювали в суді, органах прокуратури, юстиції, правоохоронних органах [17].

Антикриміногенний вплив Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» на злочинність державних службовців виявляється в тому, що цей нормативно-правовий акт передбачає створення у спеціально уповноважених суб'єктів у сфері запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями (Національній поліції, Державному бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України) підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність – систему гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів, завданням якої є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [18].

Механізм вчинення державними службовцями злочинів передбачає не лише матеріальну, а й інформаційну складову, оскільки часто протиправні діяння вказаних суб'єктів пов'язані з операціями, які містять певну інформацію (особисту, конфіденційну, таємну, службову). Відтак, є підстави говорити про відповідну інформацію як про додатковий факультативний об'єкт злочинів, що вчиняються державними службовцями. Правовий режим такої інформації встановлено Законом України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 р. № 2939-VI [19]. Кореляція його положень із предметом нашого дослідження виявляється в тому, що державні службовці на підставі п. 1 ч. 1 ст. 13 належать, в силу покладення на них державою певних владних повноважень, до розпорядників публічної інформації. У свою чергу, важливо розуміти особливий правовий режим таких видів інформації, як конфіденційна, таємна, службова, згідно з яким, володіючи певною інформацією та відомостями, отриманими внаслідок виконання службових обов'язків, державний службовець зобов'язаний не розголошувати ці дані. Заразом аналізований Закон містить винятки з таких приписів, гарантуючи у ст. 11, що «посадові та службові особи не підлягають юридичній відповідальності, незважаючи на порушення своїх обов'язків, за розголошення інформації про правопорушення або відомостей, що стосуються серйозної загрози здоров'ю чи безпеці громадян, довіллю, якщо особа при цьому керува-

лася добрими намірами та мала обґрунтоване переконання, що інформація є достовірною, а також містить докази правопорушення або стосується істотної загрози здоров'ю чи безпеці громадян, довкіллю» [19].

Отже, проведений аналіз національного законодавчого рівня правового регулювання запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями, дає підстави для таких висновків:

1. Згідно з конституційними положеннями (ч. 2 ст. 19) та виходячи з методологічних (формально-юридичних) засад організації запобіжної діяльності, запобігання злочинам, що вчиняються державними службовцями, потребує чіткої правової регламентації, що дає змогу, з одного боку, досягати поставлених перед державною службою й державними службовцями завдань, а з іншого – визначати мету, обсяг повноважень, напрями діяльності та взаємодії уповноважених суб'єктів запобіжної діяльності у визначеній сфері правовідносин.

2. Система проаналізованих нормативно-правових актів, сформована за часів незалежності України, здійснила вплив на такі сфери, пов'язані з функціонуванням державної служби України, а саме:

- по-перше, визначила правові межі й алгоритм функціонування державної служби й роботи державних службовців;

- по-друге, криміналізувала низку суспільно небезпечних діянь, привівши таким чином антикорупційне законодавство України у відповідність до міжнародних стандартів;

- по-третє, оформила систему спеціальних суб'єктів (Вищий антикорупційний суд, Державне бюро розслідувань, Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне агентство України з питань державної служби та ін.) запобігання та протидії корупційним правопорушенням;

- по-четверте, осучаснило систему заходів запобігання правопорушенням (у тому числі злочинам) з боку державних службовців.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Харина Є. Я. Нормативно-правове регулювання у сфері запобігання і протидії корупції в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2014. № 10. Т. 2. С. 181–184.

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.

4. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 385.

5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

6. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 6. Ст. 55.

7. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст. 409.

8. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 р. № 2449-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 26. Ст. 219.

9. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 2-3. Ст. 12.

10. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 47. Ст. 2051.

11. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

12. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 6. Ст. 55.

13. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 р. № 2447-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 24. Ст. 212.

14. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. Ст. 2056.

15. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

16. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.

17. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3–4. Ст. 21.

18. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.

19. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.

**SOME ASPECTS OF INTERNATIONAL PRACTICE PREVENTING AND COUNTERING
SMUGGLING****Netyaga V.***post graduate student of the Department of criminal law and criminology of the The Educational and Research Institute of Law of the University of the State Fiscal Service of Ukraine***ДЕЯКІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ
КОНТРАБАНДИ****Нетяга В.***аспірант кафедри кримінального права та кримінології ННІ права Університету державної фіскальної служби України***Abstract**

The article deal with analyze of the legislation provisions of foreign countries that regulating measures to prevent and combat smuggling, establishes the legal composition of violations of customs rules. The article studies the international practice of preventing and combating smuggling using the example of China, Germany and San Marino. Based on the study, proposals were made to improve the domestic practice of preventing smuggling into Ukraine.

Анотація

У статті проаналізовано положення законодавства зарубіжних країн, що регулюють заходи стосовно запобігання і протидії контрабанді, встановлюють юридичні склади порушень митних правил. У статті досліджена міжнародна практика запобігання та протидії контрабанді на прикладі Китаю, Німеччини та Сан-Маріно. На підставі проведеного дослідження надано пропозиції для удосконалення вітчизняної практики запобігання контрабанді в Україні.

Keywords: smuggling, foreign experience, prevention, counteraction, criminalization, import, customs rules.

Ключові слова: контрабанда, зарубіжний досвід, запобігання, протидія, криміналізація, ввезення, митні правила.

Постановка проблеми. Серед низки напрямів сучасної кримінальної політики України та інших країн особливого значення набуває протидія незаконному переміщенню через митний кордон товарів. Запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил на всій митній території України, згідно з п. 10 ст. 544 Митного кодексу України [1], є одним з основних завдань органів, які безпосередньо здійснюють державну митну справу і реалізують державну митну політику України. І контрабанда, і порушення митних правил є митними правопорушеннями, поняттям яких, на думку авторів навчального посібника «Митне право України», охоплюються такі правопорушення, як злочини у митній сфері, порушення митних правил та порушення, що перешкоджають виконанню повноважень, покладених на посадових осіб митної служби України [2, с. 229].

Цього факту вже самого по собі досить для того, щоб на практичному рівні визначити, що запобігання та протидія контрабанді є одним із пріоритетних завдань кримінального права, а на рівні теорії – стверджувати про необхідність постійного наукового моніторингу проблем застосування кримінально-правових норм про відповідальність за контрабанду. При цьому, як показало наше дослідження, контрабанда є одним з традиційних кримінальних правопорушень, яке закріплюється у законах про кримінальну відповідальність багатьох зарубіжних країн.

Стан дослідження проблеми Питанням запобігання і протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил присвятили свої праці такі вітчизняні вчені, як А. І. Берлач, Ю. П. Битяк, С. М. Гусаров, Є. В. Додін, Ф. Л. Жорін, Р. А. Каложний, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, Б. А. Кормич, Д. М. Лук'янець, О. М. Музичук, В. Я. Настюк, Д. В. Приймаченко, О. С. Проневич, Р. Б. Шишка, В. К. Шкарупа, М. Г. Шульга та інші, а також деякі зарубіжні вчені: А. І. Бойко, Т. О. Диканова, О. В. Дранников, Г. А. Русанов, О. Г. Степановой, П. С. Яні, D. Arnott, L. Joossens, J. Keiler, D. Roef та інші. Водночас окремі важливі питання, зокрема, зарубіжного досвіду запобігання контрабанді, залишилися поза увагою науковців і потребують додаткових досліджень.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є визначення на основі аналізу положень законодавства зарубіжних країн, що регулюють заходи стосовно запобігання і протидії контрабанді, встановлюють юридичні склади порушень митних правил, пропозиції для удосконалення вітчизняної практики запобігання контрабанді в Україні.

Виклад основного матеріалу. У зарубіжному праві не склалося єдиного підходу до розуміння контрабанди, її правової та юридичної природи. Ми розглянемо найбільш характерні підходи до розуміння контрабанди, представлені в законодавстві зарубіжних держав. Для прикладу, відзначмо, що незаконна торгівля тютюновими виробами призводить до величезних втрат доходів для урядів, які оцінюються приблизно в 40–50 мільярдів доларів

США в рік і виявляються в збільшенні споживання, а отже, у проблемах зі здоров'ям, оскільки це робить тютюн дешевшим [3, с. 411].

Одним серед перших країн дослідимо досвід Китайської Народної Республіки, де проблема запобігання та протидії контрабанді – одна з найбільш актуальних для сучасного Китаю. У кримінальному законодавстві Китаю передбачена велика система норм про відповідальність за контрабанду. Це багато в чому пояснюється значущістю проблеми контрабанди для сучасного Китаю. Залежно від предмета злочину диференціюється відповідальність за розглядається діяння. При цьому, суспільна небезпека різних предметів контрабанди не зізнається рівною. Наприклад, діянням з підвищеним ступенем суспільної небезпечності розглядається контрабанда культурних цінностей і рідкісних тварин, що пояснюється великим потоком їх контрабанди [4, с. 101]. Найбільш суспільно небезпечною визнається контрабанда наркотичних засобів.

У науковій літературі зазначається, що проблема боротьби з контрабандою в Китаї, як правило, вирішується шляхом встановлення високих як адміністративних, так і кримінальних санкцій за її вчинення [5, с. 64]. Стабільне економічне зростання Китаю супроводжується постійним удосконаленням способів контрабанди і високою активністю злочинних угруповань, залучених до неї. Проблема боротьби з контрабандою актуальна протягом вже декількох десятиліть і керівництво країни проводить енергійні і масштабні заходи по боротьбі з нею, посилюючи відповідальність за заняття цієї незаконною діяльністю. З початку економічних реформ (1979 р.) до Кримінального кодексу КНР тричі вносилися зміни, які посилюють покарання за контрабанду [6, с. 112].

У Кримінальному кодексі КНР [7] параграф 2 Розділу III повністю присвячений кримінальній відповідальності за контрабанду. Варто також наголосити, що у Розділі 6 КК КНР винесена кримінальна відповідальність за контрабанду наркотичних засобів. При цьому кожна норма визначає окремо відповідальність за контрабанду окремих товарів, предметів чи речовин.

Так, у ст. 151 КК КНР встановлена відповідальність за контрабанду зброї, боєприпасів, ядерних матеріалів або фальшивої валюти; контрабанду заборонених державою до вивозу з країни культурних цінностей, золота, срібла і інших дорогоцінних металів, а також заборонених державою до ввезення в країну цінних тварин і виробленої з них продукції; контрабанду заборонених державою до вивозу з країни унікальних рослин і продукції з них; кримінальні правопорушення, згадані в частинах першій та другій цієї статті, при особливо обтяжуючих обставинах.

Окреслена стаття за своїм складом максимально схожа на склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201 КК України. При цьому, згідно з КК КНР такі дії, караються довічним позбавленням волі або смертною карою з конфіскацією майна.

Крім того, ст. 152 КК КНР передбачає відповідальність за контрабанду з метою отримання прибутку або поширення порнографічних фільмів, відеокaset, аудіокaset, картинок, друкованої продукції та інших порнографічних матеріалів. Водночас в Україні такі діяння входять до складу ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301 КК України).

Крім того, згідно зі ст. 153 КК КНР встановлена відповідальність за контрабанду інших товарів і предметів, крім визначених вище, та у залежності від тяжкості наслідків у вигляді розміру ухиленням від сплати податків може тягнути за собою покарання у виді позбавленням волі на строк до 10 років або довічним позбавленням волі, а також штрафом від двохразового до шестиразового суми прихованих від сплати податків або конфіскацією майна.

Цікавою, на наш погляд, є практика застосування покарання за кримінальне правопорушення залежно від суми належних до сплати податків на сукупність всіх контрабандних товарів і предметів, якщо контрабанда вчинялася неодноразово і раніше не було встановлено покарання. Цілком можливо таку практику впровадити у вітчизняне кримінальне законодавство.

У ст. 154 КК КНР вищезазначені дії кваліфікуються як контрабанда, і покарання за їхнє вчинення встановлюється на підставі відповідних статей даного параграфа: незаконне придбання безпосередньо у контрабандиста товарів, заборонених державою до ввезення в країну, або незаконне придбання безпосередньо у контрабандиста інших контрабандно ввезених в країну товарів і предметів в порівняно великих розмірах; перевезення, покупка, перепродаж у внутрішніх морях і територіальних водах продукції, забороненої державою до ввезення та вивезення з країни, або перевезення, покупка, перепродаж в порівняно великих розмірах без наявності законного дозволу товарів і предметів, ввезення та вивезення з країни яких державою обмежений; ввезення з-за кордону на територію країни твердих відходів без перевірки митних органів. Крім того, в окреслені статті змова з контрабандистом, надання йому кредиту, грошових коштів, номера рахунку, чека, свідоцтва або надання йому транспортних послуг, послуг із зберігання та поштового пересилання розглядаються як участь в груповій контрабанді.

Також у ст. 155 КК КНР за збройне прикриття контрабанди передбачаються найсуворіші заходи покарання, а перешкоджання затриманню контрабандистів за допомогою погроз і насильства кваліфікується за сукупністю як перешкоджання працівникам державних органів у виконанні їх обов'язків відповідно до закону.

На нашу думку, кваліфікація таких дій як контрабанда значно розширює тлумачення такого явища і водночас значно розширює коло заходів, що можуть застосовуватись для запобігання контрабанді. Така практика вкрай цікава у контексті кримінального права України і заслуговує увагу

при криміналізації таких дій, їхнє визнання кримінальним проступком та відповідно запобігання та протидії контрабанді в цілому в Україні.

Вважаємо за необхідне також розкрити інші особливості кримінального законодавства Китаю. Зокрема, слід зазначити, що до видів контрабанди віднесені деякі випадки ухилення від сплати податків і митних зборів. При цьому ухилення від сплати податкових платежів зв'язується з випадками так званої економічної або товарної контрабанди. Таким чином, китайський законодавець визнає, що метою здійснення економічної контрабанди є, як правило, ухилення від сплати будь-яких податкових або митних платежів. Усі випадки контрабанди в кримінальному законодавстві КНР знаходяться серед низки кримінальних правопорушень економічної спрямованості, що дозволяє зробити висновок про те, що китайський законодавець сприймає контрабанду як економічний злочин. Виняток становить контрабанда наркотичних засобів, яка віднесена до інших кримінальних правопорушень проти держави.

Варто також відзначити, що у кримінальному законодавстві Китаю встановлюється відповідальність юридичних осіб за контрабанду. На відміну від вітчизняного, у теорії кримінального права Китаю організації, винні у вчиненні таких кримінальних правопорушень, караються штрафом, крім того, особи, безпосередньо відповідальні за керівництво, й інші безпосередньо відповідальні особи караються відповідно до положень конкретних статей Кримінального кодексу [8, с. 90].

Таким чином, кримінальне законодавство КНР є зразком досить репресивного підходу до кримінальної відповідальності за контрабанду. Про це свідчить велика кількість кримінально-правових норм про відповідальність за контрабанду і строгість кримінального покарання, що ми можемо пояснити актуальністю запобігання та протидії контрабанді для КНР.

У Кримінальному кодексі Федеративної Республіки Німеччина [9] поняття «контрабанда» як таке не використовується. Однак у низці статей КК ФРН встановлено відповідальність за незаконні ввезення і вивезення окремих предметів.

Так, згідно зі ст. 275 КК ФРН особа вчиняє легке кримінальне правопорушення, якщо здійснює підробку службових посвідчень, аби створити, набути для себе або іншої особи, пропонує для продажу, зберігає, надає іншій особі, ввозить і вивозить пластини, форми, поліграфічні набори, кліше, негативи, матриці або подібні пристосування, придатні за своїм родом для вчинення діяння, папір, подібну папір, призначеної для виготовлення службових посвідчень і особливим чином захищеній від підробки, або папір, яку можна переплутати зі справжньою, або бланки службових посвідчень.

Водночас зберігання, транспортування, оброблення, переробка або іншим чином застосування, ввезення або горючих ядерних речовин без необхідного дозволу або порушуючи заборону, яке підлягає дотриманню, або грубо порушуючи обов'язки, без необхідного дозволу або порушуючи підлягає

дотриманню заборона, інші радіоактивні речовини, які за своїм родом, властивості або кількості можуть заподіяти смерть або тяжку шкоду здоров'ю іншої людини в результаті іонізуючого випромінювання вже визначається середнім за тяжкістю кримінальним правопорушенням.

У цілому завдяки аналізу кримінального законодавства ФРН стосовно запобігання та протидії зазначимо, що у Німеччині встановлено відповідальність за незаконне переміщення через кордон обмеженого переліку предметів. При цьому відповідальність встановлена за незаконне ввезення або вивезення тільки тих предметів, обіг яких обмежено або повністю заборонено. Також німецький законодавець допускає дуже обмежене втручання кримінально-правовими засобами в охорону митних відносин, зокрема і контрабанді.

Дані фактори, на наш погляд, дозволяють стверджувати, що німецьким законодавцем використовується ліберальний підхід до питання встановлення кримінальної відповідальності за контрабанду. Такий підхід різко контрастує з раніше дослідженим кримінальним законодавством КНР.

Тепер розглянемо кримінальний закон Республіки Сан-Марино, який являє собою класичний європейський акт у галузі кримінального права, при цьому відзначається, що він є одним з найбільш досконалих.

На відміну від німецького, у КК Сан-Марино використовується поняття «контрабанда». Згідно зі ст. 388 «Виробництво та контрабанда майна, пов'язані з обманом державної скарбниці» будь-яку особу, яка виготовляє, ввозить на територію Республіки, набуває, отримує, поширює або зберігає з метою поширення речі, що підлягають обкладенню податком, за які він ще не сплатив податку, або особисті речі, обманюючи при цьому держава або державних службовців, підлягає покаранню у вигляді тюремного ув'язнення першого ступеня і позбавлення політичних прав четвертого ступеня, крім фінансових санкцій, передбачених спеціальними законами [10].

Однак, крім безпосередньо відповідальності за контрабанду, в кримінальному законі Сан-Марино містяться норми, що передбачають відповідальність за незаконне ввезення окремих предметів на територію держави. Так, згідно зі ст. 242 будь-яку особу, яка виготовляє, виробляє водні розчини або поживні чи медичні речовини, небезпечні для здоров'я; псує, фальсифікує або підміняє зазначені водні розчини або речовини таким чином, що вони стають небезпечними для здоров'я людини; ввозить їх на територію країни або їх поширює на території, піддається покаранню у позбавлення волі четвертого ступеня. Ст. 244 КК Сан-Марино передбачає відповідальність за ввезення без дозволу наркотичних засобів на територію держави, торгує ними, зберігає їх з метою продажу або постачання ними інших осіб. Відповідно до ст. 309 КК Республіки Сан-Марино будь-яка особа, яка виготовляє, ввозить на територію країни або зберігає для поширення авторські твори мистецтва, промислову або

сільськогосподарську продукцію з назвами, маркуванням та іншими знаками, що вводять в оману щодо походження, якості або складу продукту і авторського твору, піддається кримінальному покаранню. Окреслені діяння визнають суспільно-небезпечними і в Україні.

Водночас у КК Сан-Марино (ст. 280) передбачено кримінальну відповідальність за вироблення, ввезення на територію країни, поширення або зберігання в цілях поширення спирту, лікеру для алкогольних напоїв або алкогольних напоїв. При цьому контрабанда вже є кримінальним проступком у разі ввозу на територію країни або вивозу з товарів і продовольства всупереч заборонам влади або в таких кількостях, які не дозволені владою (ст. 319 КК Сан-Марино). У цьому аспекті варто розглянути можливість щодо упровадження у вітчизняне законодавство кримінальної відповідальності за такі діяння.

До особливостей кримінального законодавства Сан-Марино ми віднесли встановлення кримінальної відповідальності за економічну або товарну контрабанду, тобто ввезення предметів, які підлягають оподаткуванню. При цьому слід зауважити, що відповідальність настає не тільки безпосередньо за ввезення таких предметів, а й за діяння, супутні контрабанді, зокрема, придбання, отримання, поширення або зберігання. Водночас на відміну від більшості інших європейських держав така відповідальність не передбачена. Це ж стосується і відповідальності за контрабанду цілої низки обмежених або заборонених до обігу предметів. Зокрема, наркотичних засобів, алкогольної продукції, водних розчинів або поживних чи медичних речовин, небезпечних для здоров'я.

У цілому в кримінальному законодавстві Сан-Марино міститься широкий перелік норм про відповідальність за контрабанду і супутніх їй діянь. Такий підхід свідчить про значно більший репресивний підхід у питаннях кримінальної відповідальності за контрабанду, ніж прийнято в більшості інших європейських держав.

Отже, підіб'ємо підсумки дослідження зарубіжного кримінального законодавства в сфері відповідальності за контрабанду.

І. У кримінальному законодавстві зарубіжних країн не склалося єдиного підходу до питань кримінальної відповідальності за контрабанду. Можна виділити три основні варіанти встановлення такої відповідальності:

а) в законодавстві не встановлено кримінальну відповідальність за контрабанду;

б) в кримінальному законодавстві встановлена відповідальність за контрабанду окремих предметів, незаконне переміщення через кордон яких представляє особливу суспільну небезпеку для держави;

в) в кримінальному законодавстві передбачена повноцінна система відповідальності за контрабанду.

2. Серед особливостей зарубіжного кримінального законодавства в сфері відповідальності за контрабанду виділяються наступні:

а) на вибір моделі відповідальності за контрабанду не позначається ні географічний принцип, ні віднесення будь-якого конкретного держави до певної правової сім'ї;

б) в доктрині кримінального права зарубіжних країн не склалося єдиного підходу до розуміння складу злочину у вигляді контрабанди;

в) особливу увагу приділено можливості кримінальної відповідальності юридичних осіб за контрабанду.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Митний кодекс України : закон України від 13 берез. 2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 13.07.2020)

2. Митне право України : навч. посібн. / А. І. Годяк, О. М. Ілюшик, Я. П. Павлович-Сенета. Львів : СПОЛОМ, 2017. 308 с.

3. Arnott D., Joossens L., Bianco E. Smuggling treaty could reduce tobacco toll. *Lancet*. 2008. № 3. P. 371–458.

4. Гайворонський Є. П. Контрабанда культурних цінностей: кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання. : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Х., 2009. 224 с.

5. Shugauang Z., Zhang Y., Wan Z. Measuring the costs of protection in China. *Washington*, 1998. P. 63–65.

6. Николаев А. М. Борьба таможенных органов КНР с контрабандой. Таможенная политика России на Дальнем Востоке. 2014. № 3. С. 108–114.

7. Criminal Law of the People's Republic of China at 1 July 1979 № 83. URL: <http://www.china.org.cn/english/government/207319.htm>. (дата звернення: 13.07.2020)

8. Пан Д. Уголовное законодательство России и Китая о контрабанде. Азиатско-тихоокеанский регион: экономика, политика, право. 2007. № 1. С. 85–94.

9. Strafgesetzbuch von Deutschland on 13 November 1998. Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz : вебсайт. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/index.html (дата звернення: 13.07.2020)

10. Уголовный кодекс Республики Сан-Марино / науч. ред., вступ. статья вице-президента Восточно-Европейского отделения Международной академии наук Республики Сан-Марино, профессора Московского института МВД РФ, докт. юрид. наук С. В. Максимова ; перевод с итальянского В. Г. Максимова. СПб. : Юридический центр Пресс, 2016. Изд. 3. 253 с.

Pravdiuk A.*Candidate of Law Sciences,**Associate Professor of the Department of Law,**Vinnitsia National Agrarian University, Faculty of Management and Law***Abstract**

Modern constitutional and legal bases of the information society functioning in Ukraine are considered. Constitutional and legal norms regulating information relations are analyzed. It is proved that the right to information is a constitutional right of the individual and the citizen. Basic regulations in the field of information relations are characterized. The need to improve information legislation aimed at the strict implementation of constitutional norms is emphasized. Relevant foreign experience is analyzed and conceptual approaches to making appropriate changes are identified.

Keywords. Information society, information, right to information, information security, constitutional and legal norms, Constitution.

Modern society is characterized by qualitatively new trends in the information sphere, primarily rapid formation of the global information space and global information confrontation, development and use of new information and communication technologies, emergence of fundamentally new social relations in various areas of information, including telecommunication networks, e-government, electronic document management, e-commerce, functioning in cyberspace of public networks of electronic communications, electronic information resources, social networks. These trends require a comprehensive study in order to develop proper legal support for the functioning of information space.

In the framework of Ukraine's European integration, the problems of studying the experience of formation of the information society in the member states of the European Union as well as implementation of EU legal acts in the information legislation of Ukraine are growing in importance.

Protection of the rights, freedoms and security of citizens in the information sphere should hold a special position among the priorities of strategic development of Ukraine. The information society in Ukraine has to develop according to the principles of the democratic state with market relations, and above all it should be based on the constitutional right of every citizen to freely seek, receive, transmit, create and disseminate information in any lawful manner.

Considering a number of current problems in the information sphere, one of the most important objectives of the information society development in Ukraine is the need to reform information legislation in order to protect and ensure constitutional rights and socio-economic interests of the individual, society and the state.

Some theoretical, methodological and legal aspects of the information society functioning have been examined by V. Bebyk, V. Havlovskyi, V. Hrytsenko, I. Zabara, M. Iharashi, I. Zhyliayev, R. Kaliuzhnyi, N. Kaminska, V. Kormych, A. Kulish, A. Marushchak, O. Kyryliuk, V. Kirian, I. Sopilko, V. Tsymbaliuk, V. Shemchuk and other scientists. At the same time, rapid development of information technologies and expansion of information activities requires a detailed study

of the problems of constitutional and legal support of the information society functioning.

The term "information society" originated in the 80th of the twentieth century and was used by the representatives of various sciences (A. Touraine, P. Cervan-Schreiber, M. Poniatovski, M. Horkheimer, J. Habermas, N. Luhmann, M. McLuhan, D. Bell, A. Toffler, D. Masuda) as an essential characteristic of a special kind of post-industrial society. They considered the development of powerful and high-tech global information networks to be the main condition for its formation. Thus, D. Bell and A. Toffler studied the state and trends of society under the influence of information and informatization, as well as the influence of the latter on the process of transition of industrial society to information one. A. McLuhan predicted the formation of a global information society in the form of a "global village", which forms global community with global public opinion, which is having more and more influence on the actions of governments and international institutions due to mediation and strengthening by the media [1, p. 40].

According to D. Dubov, O. Ozhevan and S. Hnatiuk, information society is a phase in the development of civilization, when the main products of manufacturing are not goods and energy, but information and knowledge. The leading three features that distinguish such a society from all its predecessors are the creation of global information space capable of providing a new quality of life; increase in the share of information and communication technologies, products and services in the gross domestic product of the country; emergence of qualitatively new communications and effective information interaction of people on the basis of access to national and world information resources, overcoming of information inequality (poverty), meeting of human needs for information products and services [11, p. 3].

V. Bebyk treats information society as a modern society having a high level of the information culture development (creation, processing and use of information), which is characterized by the ability to qualitatively produce all the information necessary for the life of society; a developed information infrastructure

of society; high level of supply of all members of society with necessary information; a large percentage of the working population engaged in the information sector of the economy [1, p.41].

V.V. Shemchuk defines information society as “the society in which people’s activities are based on the use of services provided by the information and communication technologies. The state has a leading role in the formation of the information society, coordination of the activities of its various actors. It promotes the integration of people into a new information technology community, development of the information industry, support of the process of democracy, respect for human and civil rights under these conditions” [22, p. 135].

In the modern information society, one of the basic human and civil rights is the right to information. Realization of the human right to information, availability of free access to information of public importance, information openness of the authorities are important conditions and criteria for the functioning of a legal, democratic state.

The special importance of this right should be emphasized: it is an element that connects the whole system of fundamental rights and freedoms. Only under the condition of compliance with them, one can talk about the actual realization of personal, political, social, economic, environmental and cultural rights and freedoms [14, p. 52].

As noted by N.I. Tkachuk, “specificity of information, the content of which is knowledge and which ensures interaction of subjects of both information and other legal relations, as well as the actual information essence of law allows us to consider information rights as an element of fundamental and derived human rights of all generations, and the product of the last (fourth or fifth) generation of the evolutionary development of human rights. Information rights and freedoms are used by man in all spheres of his life, at different stages, which emphasizes their exceptional importance... now any social relations are manifested through information, information sphere, so it can be argued that information rights and freedoms exist in any sphere of vital activity of the society” [21, p.21].

Thus, O. Dzioban and S. Zhdanenko consider the right to information to be a basic independent right, “which represents a legally guaranteed opportunity to freely seek, receive, transmit, conduct and disseminate information of a socially significant nature about any processes and phenomena of objective reality in any lawful manner” [2, p. 4].

Based on the analysis of the national legal provisions, the right of an individual and a citizen to information is the right to seek, receive, transmit, produce any information about facts, events, processes and phenomena in any lawful manner.

At the legislative level, information society is defined as a human-centered, open to everyone and development-oriented society in which everyone could create and accumulate information and knowledge, have free access to them, use and share them to enable everyone to fully realize their potential in order to promote

social and personal development and improve the quality of life [8].

The right to information has a legal content, which includes the rights and obligations of the parties, as well as other legal means. In addition, the content of legal relations is represented by legal facts, legal capacity and capacity of the parties, as well as the legal regime of the objects of legal relations.

At the present stage of its development the information society is the object of constitutional and legal regulation. After all, the subject of constitutional law includes fundamental social relations in general, which determine the content of all other relations, including information ones. At the same time, it is necessary to take into account the dual nature of the subject of constitutional law, so that it is both universal and common branch of law at the same time. As a universal branch, constitutional law acts as a common part of Ukrainian law, uniting the disparate legal material into a single whole, and within it there a possibility to set goals for the national law, consolidate original values for all branches of law. As a common branch, constitutional law functions as a traditional detailed legal regulation of social relations that constitute its subject.

Modern conditions of public life require a reassessment of approaches to understanding the essence of information relations, to determine their social significance and to develop mechanisms for their legal regulation. In this aspect, we consider the development of information law in the direction from information relations to information legal relations, because the purpose of law is to regulate social relations by determining the subjective rights and legal obligations of the parties. And further development of legal science, including information law, and the overall effective development of the state in the direction of a democratic, legal, sovereign and independent, social institution, will depend on the extent to which such legal regulation will be effective and timely.

It is quite appropriate to define information relations as the relations that are regulated by law, which arise between different entities for the creation, collection, receipt, storage, use, dissemination, protection of information and that are protected from violations by the state [18, p. 31].

The boundaries of the constitutional and legal regulation of the entire information society are determined by the basic ideas, principles of existence and vital activity of a new type of society. Legal regulation of relations in the information society beyond these limits is mostly the task of other branches of law. Due to the dual nature of the subject of constitutional law, it must not only determine the basis of existence and operation of the entire information society, but also regulate in detail the relations in the information society, which by their nature belong to the subject of constitutional law (e.g. electoral relations). Thus, in our opinion, consolidation of bases of the entire information society is possible at the level of Ukraine, and regulation of relations in the information society, which are a subject of the constitutional law, should be carried out at the level of other sources of the constitutional law, and regulation

of all other relations in the information society is a prerogative of other branches of law, including information law. Thus, consolidation of the basic principles of the information society is really the task of the Constitution of Ukraine. These principles should form a system of constitutional and legal bases for the development of the information society of Ukraine. The fact is that when regulating social relations, constitutional law uses the method of common rationing. It is based on the establishment of the general, basic principles for the whole system of social relations.

The current legal framework for the functioning and development of the information society in Ukraine is based on the norms and principles of international law, and the basic principles of the information society functioning are represented in the Constitution of Ukraine.

The international legal basis for the information society development in Ukraine is represented by the Okinawa Charter of the Global Information Society 2000, the Memorandum of Understanding between the European Commission of Directorate-General for the Information Society and the State Committee for Communications and Informatization of Ukraine on Information Society Development, Geneva Declaration "Principles for Building an Information Society" 2003, Tunisian Commitment "Second Stage of the World Summit on the Information Society" 2005, the Declaration on European Policy in the Field of New Information Technologies adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe in 1999, the European Parliament "Directive on the electronic signatures used within the Community" 1999, UNICITRAL Model Law "On Electronic Signatures" adopted by the UN Commission in 2001, Recommendation of the Committee of Ministers of the Council of Europe (2004) on e-government adopted in 2014, and international agreements in the field of cooperation such as the Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Latvia on cooperation in the field of informatization.

Chapter II of the Constitution of Ukraine lists the fundamental rights and freedoms of the individual and citizen, but there is no clear distinction between them. In constitutional law, they are divided into personal (civil), political, socio-economic and cultural ones. Moreover, the right to information that is represented in Article 34 of the Constitution of Ukraine (i.e. the right to "collect, store, use and disseminate information") [12] is attributed to political rights by numerous representatives of constitutional law. However, the right to self-expression, which includes the right to information, is obviously not only a political right of a citizen, but also a natural personal right, such as the right to life, freedom of movement. It is inherent in the individual from birth, and not only in the context of participation in the political life of the country.

It is logical and natural to refer the human right to information to constitutional personal rights, because, as recognized by the European Court of Human Rights, anyone can exercise it. All these are the elements of the right to human self-expression.

Constitutional rights to freedom of thought and speech and information in any form, represented in Parts 1 and 2 of Article 34 of the Constitution, respectively, can be considered primarily as personal rights of every individual, but in some respects as the political rights of the citizens of Ukraine (e.g. in the case of obtaining or disseminating certain information during elections, etc.). The right to information can also be attributed to cultural rights in the context of realization of freedom of literary, artistic, scientific and technical creativity (Article 54 of the Constitution), realization of the right to education (Article 53 of the Constitution) [12]. It is obvious that realization of social and economic rights is impossible without free dissemination of information.

According to the Constitution, the right to information is protected by the universal right to liberty and security of the individual. The exchange of information carried out by means of communication has a special constitutional guarantee in the form of secrecy of correspondence, telephone conversations, telegraph and other correspondence (Article 31).

The constitutional obligation to keep the secret should be fulfilled by both state communication institutions and public organizations and private enterprises working in the field of information communication.

The Constitution of Ukraine (Article 32) also states that the collection, storage, use and dissemination of confidential information about the individual without his consent is not allowed, except as provided by law, and only in the interests of the national security, economic welfare and human rights. Every citizen has the right to get acquainted with the information about him/her, which is not a state secret or other secret protected by law, in the bodies of state power, local self-government bodies, institutions and organizations. Everyone is guaranteed judicial protection of the right to refute inaccurate information about him/her and his/her family members and the right to demand the removal of any information, and the right to get compensation for material and moral damage caused by the collection, use and dissemination of such inaccurate information [12].

Thus, the right to access information is a constitutional human right, which is provided and guaranteed by the Article of the Constitution of Ukraine, namely, the right of everyone to freedom of thought and speech, to free expression of the views and beliefs; the right to freely collect, store, use and disseminate information orally, in writing or otherwise one chooses.

The exercise of this right may be restricted by law only in the interests of the national security, territorial integrity or public order in order to prevent riots or crimes, to protect public health, to protect the reputation or rights of others, to prevent the disclosure of confidential information or to maintain the authority and impartiality of justice [16].

Provisions of the Constitution of Ukraine are developed and specified in the regulations of the information sphere. These are the Laws of Ukraine "On the Basic Principles of Information Society Development in Ukraine 2007-2015", "On Information", "On Access to Public Information", "On Personal Data Protection",

“On Information Protection in Information and Telecommunication Systems”, “On Electronic Digital Signature”, “On Television and Radio Broadcasting”, “On Printed Mass Media (Press) in Ukraine”, “On State Secrets”, “On Scientific and Technical Information”, “On Telecommunications”, “On Public Television and Radio Broadcasting of Ukraine”, “On the National Informatization Program”, “On the Basic Principles of Cyber Security of Ukraine” and other regulations governing public relations for the creation of electronic information resources, protection of intellectual property on these resources, introduction of electronic document management etc.

The first step taken by Ukraine in order to form information society was the adoption of the Law of Ukraine “On the Basic Principles of Information Society Development in Ukraine 2007-2015”. The purpose of this document is to improve the concept of the national policy on the introduction of information and communication technologies in the field of public relations and to ensure positive changes in the society and individual. The law recognizes that one of Ukraine’s priorities is to build a people-centered, open to everyone and development-oriented information society in which everyone can create and accumulate information, have free access, use and share it in order to enable everyone to realize one’s potential, promote social and personal development and improve the quality of life. Its task is also to improve public administration, relations between the state and citizens, formation of electronic forms of interaction of public authorities and local governments with individuals and legal entities.

The national policy of development of legal regulation of the information society in Ukraine is aimed at the transition to priority scientific, technical and innovative development; legislative support of the information society development through the creation of an integrated system of legislation harmonized with the norms of international law on the development of the information society; formation of favorable economic conditions for the information society development; development of public information infrastructure; support of the universal access to telecommunication services and information resources; promotion of the diversity and quantity of electronic services; creation of publicly available electronic information resources; the process of preparing a person to work in the information society; creation of a system of motivations for implementation and use; increase in the efficiency of culture and science in the information society; introduction of information and communication technologies in the field of protection and health care in order to improve the quality and efficiency of health care, improve the demographic situation, preserve and strengthen the health of the population, ensure social justice and citizens’ rights to health care; environmental protection; introduction of information security through the widespread use of information and communication technologies in the information society through the improvement of the legal framework for the protection of information resources, combating computer crime, protection of personal data, and law enforcement in the information sphere [9].

Another important document is the “Strategy for the Development of the Information Society in Ukraine”, which defines the purpose, basic principles, strategic goals of the information society in Ukraine, tasks aimed at achieving them, as well as the main directions and mechanisms of this Strategy taking into account current trends and features of Ukraine’s development. It should be noted that one of the strategic tasks for the Ukrainian legislator has been the development and adoption of the Information Code of Ukraine until 2020. However, this task has remained unfulfilled [19].

One of the main legal documents aimed at exercising the right to information is the Law of Ukraine “On Information”, which establishes that everyone has the right to freely receive, use, disseminate, store and protect the information necessary to exercise one’s rights, freedoms and legitimate interests.

This document establishes basic principles of information relations, namely, guaranteed right to information; openness, availability of information, freedom of information exchange; reliability and completeness of information; freedom of expression of views and beliefs; legality of receiving, using, disseminating, storing and protecting information; protection of the individual from interference in his/her personal and family life.

The main directions of the state information policy are as follows: support of access of everyone to information; provision of equal opportunities for creation, collection, receipt, storage, use, dissemination, protection of information; creation of conditions for the formation of information society in Ukraine; support of openness and transparency of the subjects of power; development of information systems and information networks, development of e-government; constant updating, enrichment and storage of national information resources; ensuring of information security of Ukraine; promotion of international cooperation in the field of information and Ukraine’s entry into the world information space (Article 3).

The legislator defines information as any data that can be stored on physical media or displayed electronically. According to the law, information is divided into the following types: information about an individual; reference and encyclopedic information; information on the state of the environment (ecological information); information about the product (work, service); scientific and technical information; tax information; legal information; statistical information; sociological information, etc. (Article 10).

The right to information is ensured by the development of a mechanism for realization of the right to information; provision of the opportunities for free access to statistical data, archival, library and museum funds, other information banks, databases, information resources; the duty of the subjects of power to inform the public and the media about their activities and decisions; the duty of the subjects of power to designate special units or responsible individuals to ensure access of inquirers to information; implementation of the state and public control over compliance with the information legislation; establishment of the liability for violation of information legislation (Article 6).

The right to information may be restricted by law in the interests of national security, territorial integrity or public order, in order to prevent riots or criminal offenses, to protect public health, to protect the reputation or rights of others, to prevent the disclosure of confidential information, or to maintain the authority and impartiality of justice.

The right to information is protected by law and the state guarantees equal rights and opportunities for access to information for all subjects of information relations. At the same time, the exercise of the right to information must not violate public, political, economic, social, spiritual, environmental and other rights, freedoms and legitimate interests of other citizens, the rights and interests of legal entities.

In addition, no one may restrict a person's right to choose the forms and sources of information, except as provided by law, and the subject of information relations may require the elimination of any violations of his right to information [7].

The subject of information relations (individual or legal entity; association of citizens; subject of power) may demand elimination of any violations of his right to information.

The Law "On Information" provides for liability for the information law violations (disciplinary, civil, administrative or criminal) and inadmissibility of abuse of the right to information (for example, calls for war, overthrow of the constitutional order, calls for violence, cruelty, incitement to inter-ethnic, race conflicts, religious hatred, committing terrorist acts, encroachment on human rights and freedoms).

The Law of Ukraine "On Citizens' Appeals" and "On Access to Public Information" are among the most important legislative acts that ensure the exercise of the right to information.

Thus, the Law of Ukraine "On Citizens' Appeals" stipulates that citizens of Ukraine have the right to apply to public authorities, local governments, associations of citizens, enterprises, institutions, organizations, regardless of ownership, media, officials in accordance with their functional responsibilities with comments, complaints and suggestions concerning their statutory activities, a statement or petition for the implementation of their socio-economic, political and personal rights and legitimate interests and a complaint about their violation [6].

The Law of Ukraine "On Access to Public Information" defines the procedure for exercising and ensuring the right of everyone to access information held by the subjects of power, other managers of public information defined by this Law, and information of public interest.

Public information is the information reflected and documented by any means and on any media, which has been received or created in the process of performance of their duties by the subjects of power under current legislation, or which is possessed by the subjects of power, other managers of public information.

It should be noted that the peculiarity of this legal act is that it cannot be applied to the relationships concerning the obtaining of information by the subjects of power when performing their functions, as well as the

relationships concerning citizens' appeal governed by the special law [5].

The Law of Ukraine "On Citizens' Appeals" provides for the right of a citizen to appeal through the submission of appeals. Citizens have the right, in particular, to personally present arguments to the person who examined the application or complaint and participate in the examination of the submitted complaint or application; get acquainted with inspection materials; to submit additional materials or insist on their request by the body reviewing the application or complaint; be present at the consideration of the application or complaint; receive a written response on the results of the application or complaint; express orally or in writing a request for observance of secrecy of consideration of the application or complaint; claim damages if they are the result of violations of the established procedure for consideration of appeals [6].

As for the access to public information, the requesters of public information in accordance with the Law of Ukraine "On Access to Public Information" are individuals, legal entities and associations of citizens without the status of a legal entity. A citizen has the right to address the information controller with a request, individual or collective, regardless of whether this information concerns him personally or not, without explaining the reason for the request.

The Law of Ukraine "On Access to Public Information" also establishes the right of every individual to know during the collection of information, but before it is used, what information about him/her and for what purpose it is used, transmitted or disseminated, except as provided by law; access to information about him/her that is collected and stored; demand correction of inaccurate, incomplete, outdated information about him/her, destruction of information about him/her if it is collected, used or stored with the violation of law; get acquainted with information about other people by the decision of the court, if it is necessary for the implementation and protection of rights and legitimate interests; redress a wrong in case of disclosure of information about this person with the violation of requirements [5].

Thus, the Laws of Ukraine "On Access to Public Information" and "On Citizens' Appeals" ensure compliance with the constitutional norms, the norm on accessibility and openness of information held by the subjects of power through its free obtaining (through the appeal or request for information) to meet their needs and legitimate interests.

Due to the fact that our state has faced a vital need to protect fundamental national values, namely independence, territorial integrity and sovereignty of the state, freedom, human rights and the supremacy of law, welfare, peace and security, the issue of information security has become especially urgent.

The key to successful counteraction to large-scale external aggression and sustainable development of the information society in Ukraine has become not only the enhancement of technological capabilities of information exchange, but also deep awareness of all subjects of information relations concerning the need to

implement all measures to protect information resources and information security of the state [17, p. 45-46].

Article 17 of the Constitution of Ukraine stipulates that "protection of the sovereignty and territorial integrity of Ukraine, support of its economic and information security are the most important functions of the state as well as the concern of all Ukrainians" [12], which indicates the acquisition of the category "information security".

One of the most important legislative acts implementing these constitutional norms is the Law of Ukraine "On the Basic Principles of Cyber Security of Ukraine". This law defines the legal and organizational basis for the protection of vital interests of the individual and citizens, society and the state, national interests of Ukraine in cyberspace, the main goals, directions and principles of the state policy in cybersecurity, powers of state bodies, enterprises, institutions, organizations, individuals and citizens in this area, basic principles of coordination of their activities on the support of cybersecurity [8].

At the same time, it should be noted that this law is aimed to regulate the relations related to information security, exclusively in cyberspace, which is a part of information space.

In general, the state of protection of the rights and legitimate interests of the individual, society and the state in the information sphere of Ukraine indicate an insufficient level of legal regulation and information security. Thus, there are many cases of violation or unjustified restriction of these rights and interests, the norms regulating information relations in the legal provision of information security have got many contradictions, gaps and conflicts, and some relations in this area have not been resolved at all. It can be argued that all this is caused primarily by weak theoretical justification of the subsector of legal support of information security and other systemic miscalculations. With regard to this sub-sector, there can also be observed a lack of coherence between the systems of law and legislation, the elimination of which requires a systematic approach to the relevant legislation. This approach should become a main methodological tool for information security, because it can help to solve the problems of correlation of the whole and part, organization and disorganization, order and disorder [4, p.87].

In general, the effectiveness of information legislation is also seriously hampered by the lack of relevant basic regulatory conditions that are common for all sources of legal regulation in all legal acts on the information security.

Thus, basic principles of information and legal relations, through which a legal mechanism for regulating the information society was created, include the following ones: freedom of expression of views and beliefs; openness of the right to information; availability of information; freedom of information exchange; reliability and completeness of information; protection of the individual from the interference in his personal and family life; legality of receiving, using, disseminating, storing and protecting information; guaranteed right to

information. These principles are not only constitutional fundamental principles, but they also embody basic ideas of legislative provision of human rights on the basis of the developed and actual international standards in the field of information relations.

Considering the constitutional norms that regulate functioning of the information society and basic legal documents, it can be argued that the level of legal regulation of the information society of Ukraine as a whole meets European standards. At the same time, an important problem is the lack of systematic legislation governing relations in the information sphere. After all, a significant number of legislative acts are adopted in order to solve certain specific tasks without consideration of strategic guidelines. Obviously, one of the ways to improve the system of information legislation of Ukraine should be the development and adoption of the Information Code of Ukraine, which will solve the problem of overcoming differences in legislation and regulations, ensure the unity of the regulatory framework. Some problems including the lack of legislative definition of regimes restricting access to information, except for the state secrets, the actual lack of legal regulation of the functioning of international information systems in Ukraine, the need for proper legal support of information infrastructure must be addressed immediately.

In Ukraine there have been formed certain legal bases for the information society development, namely, a number of regulations have been adopted, which, in particular, regulate public relations for the creation of electronic information resources, protection of intellectual property rights to these resources, introduction of electronic document management, information protection. However, the level of legal regulation of the information society in Ukraine is insufficient in comparison with the world trends.

Based on the analysis of the constitutional and legal support for the functioning of the information society, it can be argued that currently the Constitution of Ukraine remains relevant and can be a legal basis for regulating the relations in the information society. At the same time, the potential of the Constitution to ensure the functioning of the information society due to its rapid development and, as a consequence, the need to improve information legislation may be insufficient. In our opinion, the need for amendments to the Constitution of Ukraine on the regulation of information relations may be caused by the changes in the principles and foundations of the existence and functioning of the information society. These changes can provide constitutional and legal preconditions for the information society development.

REFERENCES:

1. Bebyk V.M. Hlobalne informatsiine suspilstvo: poniattia, struktura, komunikatsii [Global Information]. *Zhurnal "Informatsiia i pravo" Society: concept, structure, communications* [Journal "Information and Law"]. 2011. 1 (1). URL: <http://ippi.org.ua/bebik-vm-globalne-informatsiine-suspilstvo-ponyattya-struktura-komunikatsii>

2. Beak O.P., Zhdanenko S.B. Pravo na informatsiiu: filosofsko-pravovyi aspekt problemy [The right to information: philosophical and legal aspect of the problem]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pravo-na-informatsiyu-filosofsko-pravovoy-aspekt-problemy/viewer>
3. Dzoban O.P., Zhdanenko S.B. Informatsiine suspilstvo yak novyi sposib sotsialnoi vzaiedodii [Information society as a new way of social interaction]. *Pravova informatyka [Legal informatics]*. 2014. No 1 (41). P. 3-11.
4. Dovhan O.D., Tkachuk T.Y. Kontseptualni zasady zabezpechennia informatsiinoi bezpeky Ukrainy [Conceptual principles of information security of Ukraine]. *Informatsiia i pravo [Information and law]*. 2019. No 1 (28). P. 86-99. URL: <http://ippi.org.ua/journal/142>
5. Zakon Ukrainy "Pro dostup do publichnoi informatsii" № 2939-VI vid 13 sichnia 2011 roku [Law of Ukraine "On Access to Public Information" No 2939-VI of January 13, 2011]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
6. Zakon Ukrainy "Pro zvernennia hromadian" № 393/96-VR vid 2 zhovtnia 1996 roku [Law of Ukraine "On Citizens' Appeals" No 393/96-BP of October 2, 1996]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Zakon Ukrainy "Pro informatsiiu" vid 2 zhovtnia 1992 roku, № 2657-XII [Law of Ukraine "On Information" of October 2, 1992, No 2657-XII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
8. Zakon Ukrainy "Pro osnovni zasady zabezpechennia kiberbezpeky Ukrainy" № 2163-VIII vid 5 zhovtnia 2017 roku [Law of Ukraine "On the Basic Principles of Cyber Security of Ukraine" No 2163-VIII of October 5, 2017]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
9. Zakon Ukrainy "Pro osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007 – 2015 rr." vid 9 sichnia 2007 roku № 537-V [Law of Ukraine "On the basic principles of information society development in Ukraine 2007 – 2015" of January 9, 2007 No 537-V] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text>
10. Zakon Ukrainy "Pro elektronnu komertsiiu" vid 3 veresnia 2015 roku. № 675-VIII [Law of Ukraine "On e-commerce" of September 3, 2015. No 675-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
11. Informatsiine suspilstvo v Ukraini: hlobalni vyklyky ta natsionalni mozhlyvosti: analit. dop. [Information society in Ukraine: global challenges and national opportunities: analytical amend. / D. V. Dubov, O. A. Ozhevan, S. L. Hnatiuk. Kyiv: NISD, 2010. 64 p.
12. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
13. Lipkan V.A., Maksymenko Y.E. Human and civil rights and freedoms in the information sphere in the context of constitutional reform in Ukraine [Prava i svobody liudyny ta hromadianyna v informatsiini sferi v umovakh provedennia konstytutsiinoi reformy v Ukraini]. *Materialy "kruhloho stolu", prysviachenoho 15-y richnytsi pryiniattia Konstytutsii Ukrainy ("Konstytutsiia Ukrainy : zminy chy nova redaktsiia") [Materials of the "round table" dedicated to the 15th anniversary of the adoption of the Constitution of Ukraine ["Constitution of Ukraine: changes or new version"]]*. 2011. Special issue, June 24.: Ed. V.V. Kovalenko et al. Kyiv: Yurinkom Inter, 2011. 196 p.
14. Perevalova L.V. Konstytutsiine pravo na informatsiiu ta yoho realizatsiia v Ukraini [Constitutional right to information and its implementation in Ukraine]. *Hromadianske suspilstvo i prava liudyny [Civil Society and Human Rights]*. 2010. P. 51–54.
15. Pohorilko V.F., Fedorenko V.L. "Konstytutsiine pravo Ukrainy: Pidruchnyk [Constitutional Law of Ukraine: Textbook]. Ed. V.L. Fedorenko. Kyiv: Naukova dumka, 2012. 727 p.
16. Pravo na dostup do informatsii yak element pravovoho statusu osoby. Ministerstvo yustyttsii Ukrainy. Roziasnennia vid 03.05.12 [The right to access information as an element of a person's legal status. Ministry of Justice of Ukraine. Explanation of May 3, 2012]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0012323-12#Text>
17. Prysiazhniuk M.M., Beloshevyh J. Informatsiina bezpeka Ukrainy v suchasnykh umovakh [Information security of Ukraine in modern conditions]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Viiskovo-spetsialni nauky [Bulletin of Kyiv Taras Shevchenko National University. Military Special Sciences]*. 2013. Issue. 30. P. 42-46.
18. Solonchuk I.V. Informatsiini pravovidnosyny: poniattia i okhorona [Information legal relations: concept and protection]. *Informatsiia i pravo [Information and Law]*. 2019. No 4 (31). P. 28-36. URL: <http://ippi.org.ua/journal/142>
19. Stratehiia rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini, skhvalena rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 travnia 2013 r. № 386-r. [Strategy for the development of the information society in Ukraine approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of May 15, 2013 No 386-r.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>
20. Teoretyko-pravovi osnovy formuvannia ta rozvytku informatsiinoho suspilstva: Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii [Theoretical and legal foundations of the formation and development of the information society: Proceedings of the scientific-practical conference]. November 29, 2017, Kyiv. / V.M. Furashev, S.Y. Petriaiev. Kyiv: National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute named after Igor Sikorsky" Polytechnic Publishing House. 2017. 225 p.
21. Tkachuk N.I. Informatsiini prava i svobody liudyny i hromadianyna v Ukraini: vyznachennia terminiv, spivvidnoshennia poniat [Information rights and freedoms of the individual and the citizen in Ukraine: definition of terms, correlation of concepts]. *Informatsiia i pravo [Information and Law]*. 2018. No 2 (25). P. 17-30. URL: <http://ippi.org.ua/journal/129>

22. Shemchuk V.V. Konstytutsiino-pravovi zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini [Constitutional and legal principles of information society development in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi*

akademii vnutrishnikh sprav Ukrainy [Bulletin of the National Academy of Internal Affairs of Ukraine]. 2018. №3 (108). P. 133-144.

INTERACTION OF NABU DETECTIVES WITHIN INTERNATIONAL COOPERATION IN THE INVESTIGATION OF LEGALIZATION (LAUNDERING) OF PROPERTY OBTAINED

Rokun S.

post graduate student of the Department of law enforcement and criminal law disciplines of the National Research Institute of law and international legal relations of the University of Customs and Finance

ВЗАЄМОДІЯ ДЕТЕКТИВІВ НАБУ У МЕЖАХ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РОЗСЛІДУВАННІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Рокунь С.

аспірант кафедри правоохоронної діяльності та кримінально-правових дисциплін ННІ права та міжнародно-правових відносин Університету митної справи та фінансів

Abstract

The article is devoted to the study of the main directions of international cooperation of NABU Detectives with European and Euro-Atlantic law enforcement agencies during the investigation of legalization (laundering) of criminally obtained property. Based on the analysis of the relevant legislation of Ukraine and the author's own experience, the main areas of international cooperation of NABU detectives were identified and disclosed along with the problems that arise during such cooperation. The author's view on the aforementioned issues.

Анотація

Стаття присвячена дослідженню основних напрямків міжнародного співробітництва Детективів НАБУ з європейськими та євроатлантичними правоохоронними структурними органами під час розслідування легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом. На підставі аналізу відповідного законодавства України, власного досвіду визначено і розкрито основні напрями міжнародної взаємодії детективів НАБУ та проблеми, які виникають під час такого співробітництва. Вироблений авторський погляд на вищевказані питання.

Keywords: interaction, international cooperation, crimes, activity, detective.

Ключові слова: взаємодія, міжнародне співробітництво, злочини, діяльність, детектив.

Співпраця з вітчизняними та міжнародними колегами є ключовим фактором успішного розслідування. Тісний діалог між різними агенціями сприяє узгодженню пріоритетів, цілісного розуміння розслідування та усвідомлення кожною агенцією ролей та можливостей інших.

Діяльність детективів НАБУ в розслідуванні легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом неможлива без співпраці з правоохоронними органами інших держав в рамках міжнародного співробітництва.

Власний досвід свідчить про вагомий, інколи навіть неоцінений внесок співпраці та обміну інформацією з правоохоронними органами інших держав. Були випадки, коли розслідування було ініційоване спонтанними повідомленнями від інших компетентних органів, це підкреслює важливість такої практики.

Інформація, надана іншими компетентними органами, допомогла розкрити методи, які використовуються для приховування коштів, виявлення залучених осіб та виявлення бенефіціарних власників юридичних осіб із-за кордону, фінансових активів, нерухомості тощо. Крім цього, важливість здатності компетентних органів заморожувати рахунки або транзакції сприяло виграти час для

подальшого аналізу та для правоохоронних органів отримати необхідні судові рішення.

Налагодження особистих зв'язків з іноземними колегами – запорука ефективної взаємодії. Телефонний дзвінок, лист, відправлений електронною поштою, відеоконференція або особиста зустріч неабияк сприяють просуванню справи. Таке спілкування є важливим на всіх етапах: під час отримання інформації та даних, прийняття стратегічних рішень, складання запитів про надання взаємної правової допомоги або контролю виконання запитів. Таким чином, можна звести до мінімуму затримки, особливо завдяки усуненню нерозуміння, спричинених розбіжностями в термінології та правовій традиції. Особисті зв'язки також допомагають продемонструвати серйозність підходу, зацікавленість у робочому процесі, сприяють встановленню довіри між сторонами та стимулюють підвищену увагу до справи [1, с.153-154].

Під час розслідування легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, важливо забезпечити співпрацю між компетентними та уповноваженими органами усіх країн, через які були перераховані кошти. З цією метою була створена Егмонтська група, яка надає платформу для забезпечення безпечного обміну інформацією щодо

фінансових розслідувань, досвіду та можливостей боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Егмонтська група – це глобальний орган який включає 155 підрозділів фінансової розвідки. Розслідування українського Держфінмоніторингу про корупцію визнали найкращим у світі [2].

Водночас, деякі країни транзиту не є членом Егмонтської групи, а інші взагалі не мають органів фінансових розслідувань. Це значно ускладнює процес розслідування. Більше цього, навіть якщо схема була виявлена успішно, а активи заморожені, подальше співробітництво компетентних органів має бути забезпечене в процесі взаємної правової допомоги, інакше активи можуть бути розморожені, і справа зійде нанівець.

НАБУ має право за дорученням звернутися через Інтерпол до компетентних органів іноземних держав із запитом про затримання та видачу особи. Через Генеральний Секретаріат Інтерполу детективи НАБУ можуть отримати відомості щодо офіційної назви закордонного суб'єкта підприємництва, його юридичної адреси, розмірів статутного капіталу, відомості про зміни форми власності, підстави припинення діяльності, укладання угод, наявності на рахунках окремих банків капіталів сумнівного походження та розпорядження ними.

Під час взаємодії детективів НАБУ з відповідними органами іноземних держав, як показує власний досвід, виникають певні труднощі. Це і питання пов'язані з відшкодуванням збитків, завданих злочинами, зокрема, проблема повернення грошових коштів, здобутих в Україні злочинним шляхом, та осілих на території інших держав. Серед причин, що стають на заваді виконанню доручень детективів за кордоном є деякі особливості кримінального процесуального провадження в окремих державах. Для прикладу, у країнах англо-американської системи права передбачається можливість надання допомоги за наявності клопотання іноземних судів. Тому звернення органів слідства до таких суб'єктів не отримує відповіді. Доволі часто запити виконуються протягом тривалого часу, що унеможлиблює спроби швидко та якісно зібрати докази. Не менш серйозною проблемою є небажання правоохоронців узгоджувати розбіжності в законодавчих актах різних держав. Не з'ясовано процедуру розпорядження майна, конфісковане за дорученням однієї держави на території іншої.

Взаємодія може відбуватися також у науково-практичних семінарах з питань боротьби з легалізацією. Подібна практика вже позитивно зарекомендувала себе в багатьох країнах. Зокрема, в США на сторінках окремих спеціалізованих видань спеціалісти обмінюються досвідом з виявлення помилок, чинників, що сприяли злочину, появі збитків у фінансових установах тощо. Пропонують створення комп'ютерних програми, що дозволяють фіксувати та контролювати більше півмільйона щоденних операцій з електронними переказами грошей в межах країни; здійснення ретельної перевірки на рівні реєструючих та контролюючих органів осіб, які

були раніше засуджені, не мають постійного місця проживання, щоб обмежити створення ними чи із залученням їх документів суб'єктів господарювання; створення офіційних сайтів в мережі Інтернет вказаних державних органів, де будуть відображені відомості про всі зареєстровані фірми [3, с. 142-145].

Як зазначає Н. М. Ахтирська, цифрові технології використовують віртуальний простір, а тому носієм (фіксатором) інформації може бути, беззаперечно, матеріальний об'єкт, однак слід уточнити, що навіть сама інформація у віртуальному просторі також має визнаватися доказовою [4].

Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження на підставі запитів має здійснюватися лише в тому випадку, коли самостійне одержання інформації може завдати шкоди суверенітету держави, а тому здійснюється лише уповноваженими на те іноземними органами. А коли потрібна інформація міститься у відкритому віртуальному просторі, який не має визначених меж, то достатньою є лише електронна форма факту. Це стосується й випадків розміщення в Інтернеті на офіційних сайтах державних органів іноземних держав фотографій, на яких зображуються високопосадовці, які вручають або одержують цінні подарунки. Це є підставою для подальшої перевірки, чи скеровується цей предмет до установи, яку під час офіційного візиту представляє посадовець (як встановлено законом), чи привласнюється ним (що має ознаки корупційного правопорушення) [5, с. 186].

Відповідно до частини 1 статті 264 КПК України, пошук, виявлення і фіксація відомостей, що містяться в електронній інформаційній системі або її частин, доступ до електронної інформаційної системи або її частини, а також отримання таких відомостей без відома її власника, володільця або утримувача може здійснюватися на підставі ухвали слідчого судді, якщо є відомості про наявність інформації в електронній інформаційній системі або її частині, що має значення для певного досудового розслідування. Не потребує дозволу слідчого судді здобуття відомостей з електронних інформаційних систем або їх частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем, або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту (частина 2) [6].

У випадку необхідності одержання інформації із закритих джерел або розкриття IP-адреси користувачів потрібне рішення слідчого судді про доступ до таких даних [5, с. 187].

У разі невиконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, якій надано право на доступ до речей і документів на підставі ухвали, має право постановити ухвалу про дозвіл на проведення обшуку з метою відшукування та вилучення зазначених речей і документів. Однак, для прикладу, адміністрація «Yahoo» (офіс у Каліфорнії) не надають таку інформацію, вважаючи такі вказівки на доступ до інформації порушенням суверенітету, а ухвали іноземних судів – безпідставними, оскільки імперативність рішень

національних судів діє в межах державних кордонів. Така ситуація пояснюється тим, що Конвенція про кіберзлочинність, яка передбачає процедуру термінового збереження комп'ютерних даних, термінового розкриття збережених даних про рух інформації; взаємну допомогу щодо доступу до комп'ютерних даних; транскордонного доступу до даних, які зберігаються, коли вони є публічно доступними, взаємну допомогу у збиранні даних про рух інформації у реальному часі; взаємну допомогу у переході даних змісту інформації [7], на жаль, ратифікована лише у 46 з-поміж 195 держав у всьому світі.

У межах міжнародного співробітництва необхідно інтенсифікувати використання електронних способів передачі інформації, безпосередньо електронної віртуальної інформації. Конвергенція правових концепцій, зміни в законодавстві інших держав суттєво впливають на національне правотворення в умовах глобалізації, позитивно діють на розвиток законодавства в Україні. Практика правоохоронних органів та суду дає можливість виявляти прогалини в нормах, які визначають процес збору доказів (зокрема, електронних), що слугуватиме стимулом до змін у кримінальному процесуальному законодавстві [4].

З приводу реалізації міжнародного співробітництва керівництво НАБУ і САП неодноразово підтверджувало той факт, що співробітники правоохоронного органу іншої держави, а саме спецслужби США – Федерального бюро розслідувань, приймали участь у проведенні оперативно-розшукових заходів: під час документування протиправних дій, зокрема, народних депутатів.

Аналіз чинного законодавства України, а саме законів: «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Національне антикорупційне бюро», «Про державну таємницю», а також Кримінального процесуального кодексу України, показує, що участь працівників правоохоронних органів інших держав у проведенні оперативно-розшукових заходів до реєстрації злочину в ЄРДР та, тим більше – негласних слідчих (розшукових) і слідчих (розшукових) дій в межах кримінального провадження, є протиправною, а відповідно докази, які зібрані таким способом, є недопустимими з усіма витікаючими наслідками [8].

Для прикладу, стаття 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» містить виключний перелік оперативних підрозділів, які мають право здійснювати таку діяльність, а саме: Національної поліції, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, управління державної охорони, органів доходів і зборів, органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, розвідувального органу Міністерства оборони України, Національного антикорупційного бюро України (детективів, оперативно-технічні та внутрішнього контролю [9].

Водночас статтею 7 цього Закону передбачено, що оперативні підрозділи повинні здійснювати взаємодію з відповідними органами іноземних держав та міжнародних антитерористичних організацій, з метою швидкого і повного попередження, виявлення та припинення злочинів, але, виключно відповідно до законодавства України, а також міжнародних договорів України, які ратифіковані Верховною Радою України [9].

Не надає таких повноважень співробітникам правоохоронних органів інших держав, і Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», і КПК України.

Єдине, що передбачає КПК України в статті 569, то це право представнику правоохоронного органу іноземної держави бути присутнім під час проведення допитів осіб на території нашої держави під час виконання їх запити про надання міжнародно-правової допомоги. Але, він не має права самостійно проводити на території України будь-які процесуальні дії. Навіть у разі присутності під час процесуальних дій такі представники іноземних правоохоронних органів мають право лише спостерігати за проведенням процесуальних дій або вносити зауваження та пропозиції щодо їх проведення, а також з дозволу слідчого і прокурора ставити запитання, а також робити записи [6].

Отже, розслідування легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом часто виходять за межі національних кордонів, тому важливо забезпечити своєчасне формальне та неофіційне міжнародне співробітництво під час слідчих (розшукових) дій. Для цього необхідна розвинута система міжнародного співробітництва, яка забезпечить швидке, повне та неупереджене досудове розслідування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні [Текст] : метод. рек. / [С. С. Чернявський, О. Є. Користін, В. А. Некрасов та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.
2. Розслідування українського Держфінмоніторингу про корупцію визнали найкращим у світі URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2547920-rozsliduvanna-ukrainskogo-derzfinmonitoringu-pro-korupciu-viznali-najkrasim-u-sviti.html>
3. Головіна В.П. Основи методики розслідування легалізації (відмивання) грошових коштів, здобутих злочинним шляхом, з використанням кредитно-банківської системи: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 К.: НАВСУ, МВС України. 2005. 204 с.
4. Ахтирська Н. М. До питання доказової сили кіберінформації в аспекті міжнародного співробітництва під час кримінального провадження». Законодавство України: недоліки, проблеми систематизації та перспективи розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 12-13 лютого 2016 р. Херсон, 2016. С. 164-168

5. Халін О.В. Розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 244 с.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. Голос України. 2012. 19 травня. № 90-91.

7. Конвенція про кіберзлочинність Ради Європи від 23.11.2001. Ратифікація від 07.09.2005. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_575.

8. Агенти ФБР у НАБУ: законність та підстави співпраці URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/agenty-fbr-u-nabu-zakonnist-ta-pidstavy-spivpratsi-chy-zakonno-diyut-nashi-novi-antikoruptsijni-organy-zaluchayuchy-svoyeyi-operativno-rozshukovoyi-diyalnosti-chy-provedennya-dosudovogo-rozslidu/>

9. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>

PEDAGOGICAL SCIENCES

FEATURES OF THE MOTIVATIONAL PROFILE OF MEDICAL STUDENTS FROM INDIA

Pototskaya A.

Kuban State Medical University of the Ministry of Health of Russia, Krasnodar, Russia

Fedko V.

Kuban State Medical University of the Ministry of Health of Russia, Krasnodar, Russia

Hromov D.

Kuban State Medical University of the Ministry of Health of Russia, Krasnodar, Russia

Gordeeva E.

Candidate of medical Sciences, doctor of ultrasound diagnostics, Krasnodar, Russia

Bakhareva A.

Clinical resident of Kuban State Medical University of the Ministry of Health of Russia, Krasnodar, Russia

Bakhareva N.

Candidate of medical Sciences, associate Professor of the faculty of normal anatomy, Krasnodar, Russia

Parasyanko T.

Assistant of Kuban State Medical University of the Ministry of Health of Russia, Krasnodar, Russia

ОСОБЕННОСТИ МОТИВАЦИОННОГО ПРОФИЛЯ СТУДЕНТОВ ЛЕЧЕБНОГО ФАКУЛЬТЕТА, ВЫХОДЦЕВ ИЗ ИНДИИ

Потоцкая А.А.

Студент ФГБОУ ВО КубГМУ Минздрава России, Краснодар

Федько В.А.

Студент ФГБОУ ВО КубГМУ Минздрава России, Краснодар

Хромов Д.

Студент ФГБОУ ВО КубГМУ Минздрава России, Краснодар

Гордеева Е.К.

Кандидат медицинских наук, врач УЗИ-диагностики ГБУЗ ДККБ МЗ КК, Краснодар

Бахарева А.А.

Клинический ординатор ФГБОУ ВО КубГМУ Минздрава России, Краснодар

Бахарева Н.С.

Кандидат медицинских наук, доцент кафедры нормальной анатомии ФГБОУ ВО КубГМУ

Минздрава России, Краснодар

Парасуныко Т.Р.

Ассистент ФГБОУ ВО КубГМУ Минздрава России, Краснодар

Abstract

The research was conducted to study the motivational profile of students of the Federal state Budgetary Educational Institution of Higher Education "Kuban state medical University" of the Ministry of Health of the Russian Federation of the medical faculty of Russian and foreign students. To diagnose students' learning motivation, the method was used by A. A. Rean and V. A. Yakunin, modified by N. C. Badmaeva. The method was developed based on the questionnaire of A. A. Rean and V. A. Yakunin. The study found that for Russian and foreign students of the initial courses of the faculty of medicine, the primary motive for studying at a medical University is the desire to realize themselves in the field of medicine and become a first-class specialist ("professional motives"). It was also found that the numerical differences in communicative motives, motives for avoiding failures, and motives for creative self-realization are higher for students from India than for students from Russia.

Аннотация

Было проведено исследование, целью которого являлось изучение мотивационного профиля студентов Федерального Государственного Бюджетного Образовательного Учреждения Высшего Образования «Кубанский государственный медицинский университет» Министерства Здравоохранения Российской Федерации лечебного факультета русских и иностранных студентов. Для диагностики учебной мотивации студентов использована методика, А.А. Реан и В.А. Якунин, в модификации Н.С. Бадмаевой. Методика разработана на основе опросника А.А. Реана и В.А. Якунина. В ходе исследования установлено, что для русских и иностранных студентов начальных курсов лечебного факультета первостепенным мотивом к обучению в медицинском вузе является стремление реализовать себя в области медицины и стать первоклассным специалистом («профессиональные мотивы»). Также установлено, что по числовым различиям коммуникативных мотивов, мотивов избегания неудач и мотивов творческой самореализации показатели у студентов из Индии выше, чем у студентов из России.

Keywords: motivation, motivation profile, medical faculty, foreign students

Ключевые слова: мотивация, мотивационный профиль, лечебный факультет, иностранные студенты.

Введение

Образование — необходимая часть жизни каждого человека. Получение образования за рубежом это всегда новые возможности, знакомства и открытия[5]. Но это и всегда новые трудности. Так как же влияет неизведанность в новой системе образования, и в целом новая страна, на стремление к обучению иностранных студентов в сравнении со студентами, обучающимися на Родине? Стремление к обучению — есть главный аспект в достижении целей любого студента[1,3]. Так как студенты из Индии начали обучение в КУБГМУ сравнительно недавно, то и изучение связи мотивационного профиля, а также наличие этнической зависимости мотивационного профиля к обучению у студентов из России и Индии не исследованы. Следовательно, изучение данной проблемы весьма актуально.

Целью настоящего исследования явилось изучение особенностей мотивации к обучению у иностранных студентов начальных курсов лечебного факультета Федерального Государственного Бюджетного Образовательного Учреждения Высшего Образования «Кубанский государственный медицинский университет» Министерства Здравоохранения Российской Федерации из Индии и из России, их динамики, а также наличие этнической зависимости мотивационного профиля к обучению.

Методы и принципы исследования

Протестировано 143 студента начальных курсов лечебного факультета Федерального Государственного Бюджетного Образовательного Учреждения Высшего Образования «Кубанский государственный медицинский университет» Министерства Здравоохранения Российской Федерации в первом семестре 2020 года, из них 69 студентов из Индии и 74 из России.

Для диагностики учебной мотивации студентов использована методика А.А. Реана и В.А.

Якунина, в модификации Н.Ц. Бадмаевой[2]. Методика разработана на основе опросника А.А. Реана и В.А. Якунина. Выделены мотивы по 7 шкалам: 1 — коммуникативные, 2 — избегание неудач, 3 — престижа, 4 — профессиональные, 5 — творческой самореализации, 6 — учебно-познавательные, 7 — социальные. Вопросы теста оцениваются по 5-балльной системе, приведенные мотивы учебной деятельности по значимости подразделяются: 1 балл — минимальная значимость мотива, 5 баллов — максимальная. При обработке результатов тестирования подсчитывали средний показатель по каждой шкале опросника. Наиболее часто встречающиеся шкалы были ранжированы по частоте. Весь полученный цифровой материал обработан с помощью программы Microsoft Excel.

Основные результаты

В результате исследования выявились следующие закономерности: установлено, что в сравнении со студентами из России у иностранных студентов оказались выше показатели по коммуникативным мотивам ($3,85 \pm 0,14$ и $4,012 \pm 0,08$ соответственно), по мотивам избегания неудач ($2,49 \pm 0,18$ и $3,13 \pm 0,10$ соответственно), а также по мотивам творческой самореализации ($3,80 \pm 0,17$ и $4,46 \pm 0,06$ соответственно). Таким образом, студенты лечебного факультета, обучающиеся в Федеральном Государственном Бюджетном Образовательном Учреждении Высшего Образования «Кубанский государственный медицинский университет» Министерства Здравоохранения Российской Федерации продемонстрировали наличие этнической зависимости. Также установлено, что у студентов из Индии 2 курса показатели мотивационного профиля по шкале «профессиональные мотивы» оказались выше, чем у студентов 1 курса ($4,62 \pm 0,04$ и $4,54 \pm 0,06$ соответственно). Таким образом, иностранные студенты продемонстрировали рост мотивации при адаптации в новых условиях.

Таблица 1.

Количественная характеристика учебной мотивации студентов из России и Индии лечебного факультета Федерального Государственного Бюджетного Образовательного Учреждения Высшего Образования «Кубанский государственный медицинский университет» Министерства Здравоохранения Российской Федерации

Таблица		
Название шкалы	Факультет лечебный	
	Студенты из России	Студенты из Индии
1. Коммуникативные мотивы	$3,85 \pm 0,14$	$4,012 \pm 0,08^*$
2. Мотивы избегания неудач	$2,49 \pm 0,18$	$3,13 \pm 0,10^*$
3. Мотивы престижа	$3,42 \pm 0,19$	$3,80 \pm 0,10$
4. Профессиональные мотивы	$4,55 \pm 0,08$	$4,59 \pm 0,03$
5. Мотивы творческой самореализации	$3,80 \pm 0,17$	$4,46 \pm 0,06^*$
6. Учебно-познавательные мотивы	$4,02 \pm 0,14$	$4,26 \pm 0,04$
7. Социальные мотивы	$3,70 \pm 0,15$	$3,78 \pm 0,05$

График 1.

Количественная характеристика учебной мотивации студентов из России и Индии лечебного факультета Федерального Государственного Бюджетного Образовательного Учреждения Высшего Образования «Кубанский государственный медицинский университет» Министерства Здравоохранения Российской Федерации

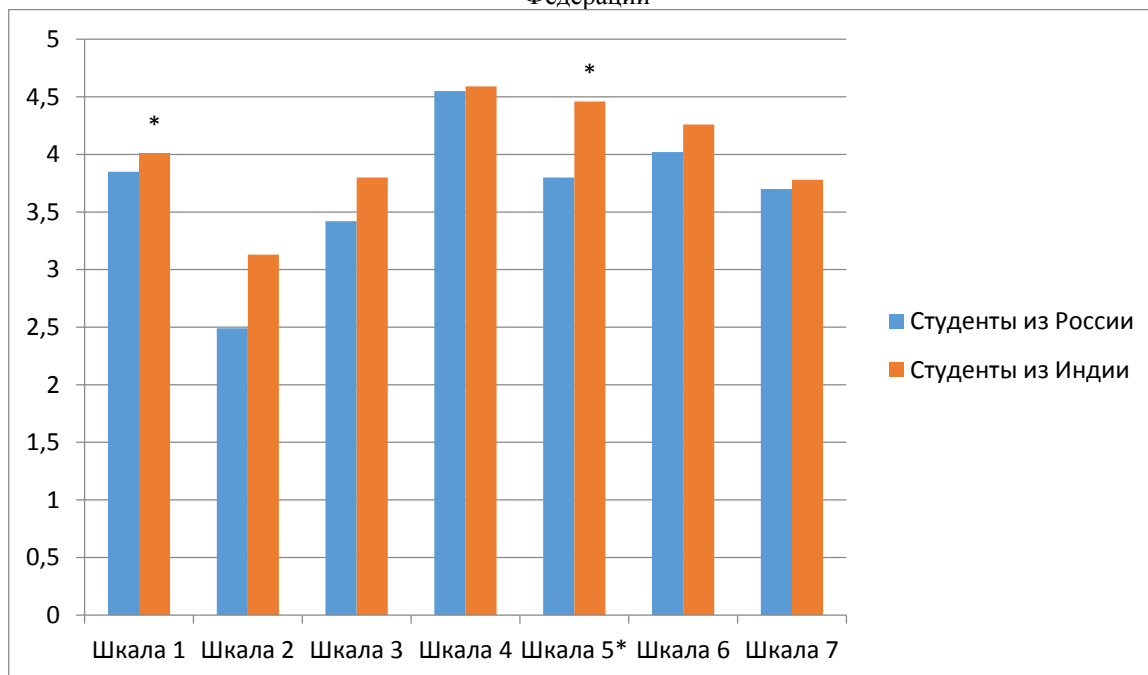

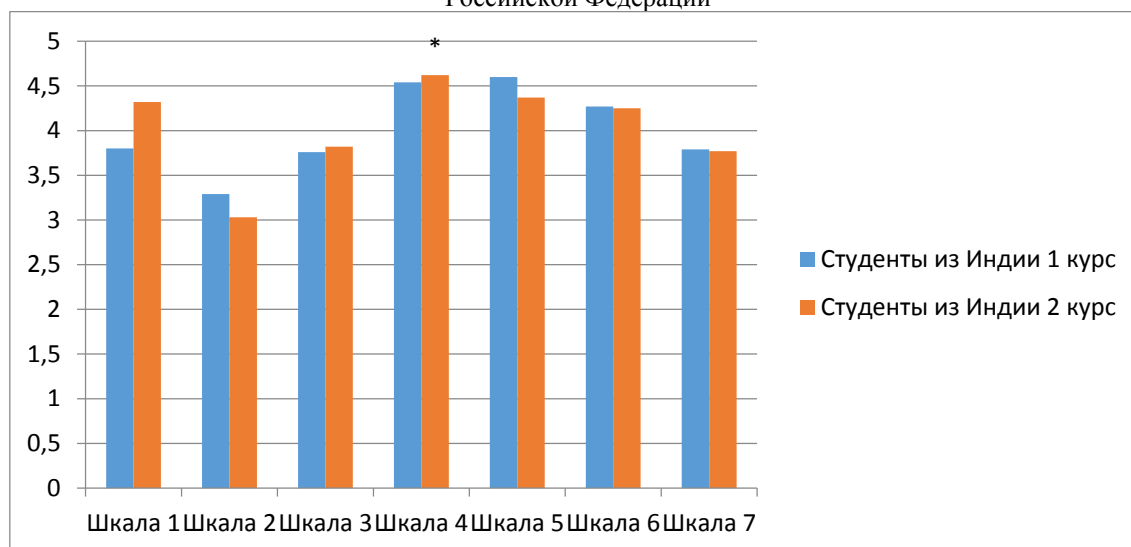
Таблица 2.

Количественная характеристика учебной мотивации студентов из Индии лечебного факультета первого и второго курсов Федерального Государственного Бюджетного Образовательного Учреждения Высшего Образования «Кубанский государственный медицинский университет» Министерства Здравоохранения Российской Федерации

Таблица		
Название шкалы	Факультет лечебный	
	Студенты из Индии 1 курс	Студенты из Индии 2 курс
1. Коммуникативные мотивы	3,80±0,11	4,32±0,09
2. Мотивы избегания неудач	3,29±0,13	3,03±0,14
3. Мотивы престижа	3,76±0,12	3,82±0,14
4. Профессиональные мотивы	4,54±0,06	4,62±0,04*
5. Мотивы творческой самореализации	4,60±0,08	4,37±0,09
6. Учебно-познавательные мотивы	4,27±0,06	4,25±0,06
7. Социальные мотивы	3,79±0,08	3,77±0,06

График 2.

Количественная характеристика учебной мотивации студентов из Индии лечебного факультета первого и второго курсов Федерального Государственного Бюджетного Образовательного Учреждения Высшего Образования «Кубанский государственный медицинский университет» Министерства Здравоохранения Российской Федерации

Примечание: 1) достоверность различий одноименных параметров в группе студентов педиатрического и стоматологического факультетов отмечена звездочкой (*);

2) Значения показателей мотивации указаны в баллах;

3) Шкала 1- Коммуникативные мотивы

Шкала 2- Мотивы избегания неудач

Шкала 3- Мотивы престижа

Шкала 4- Профессиональные мотивы

Шкала 5- Мотивы творческой самореализации

Шкала 6- Учебно-познавательные мотивы

Шкала 7- Социальные мотивы

Выводы

1) Установлено, что у лиц, приехавших получать образование в чужую страну, показатели мотивационного профиля оказались выше по коммуникативным мотивам, по мотивам избегания неудач, а также по мотивам творческой самореализации, чем у студентов из России, что свидетельствует об их более высокой мотивации на учебную деятельность;

2) Выявлена динамика мотивационного профиля у студентов-выходцев из Индии на втором году обучения: показатели мотивационного профиля по шкале «профессиональные мотивы» выше, чем у студентов первого курса, что связано с адаптацией в новых условиях.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Агранович, Н.В. Развитие мотивации формирования профессиональной готовности обучающихся медицинских вузов / Н.В. Агранович, А.Б. Ходжаян, В.И. Кошель, М.Г. Гевандова // Фундаментальные исследования. - 2015.- №2(ч.3). - С.572-576.

2. Бадмаева Н.Ц. Влияние мотивационного фактора на развитие умственных способностей. – Улан-Удэ: Изд-во ВСГТУ, 2004. - 280с.

3. Маклаков А.Г. Общая психология. 2009. М.- С.381.

4. Бахарева Н.С. Учебно-познавательный и мотивационный профиль студентов первого и пятого курсов лечебного и педиатрического факультетов / Бахарева Н.С., Гордеева Е.К., Шантыз Г.Ю., Бахарева А.А., Амбарян Э.А., Черкесова Д.Р., Савельева Е.Ф., Юлмухаметов Д.Р., Кадышева Д.А. // Инновации в образовании/ Материалы IX региональной межвузовской учебно-методической конференции с международным участием. 2018.- С.42-44.

5. Думанский Ю. В. Мотивация в обучении иностранных студентов в медицинском вузе / Ю. В. Думанский, А. В., Борота, А. А Христуленко, А. Л. Христуленко // Укр. журн. хирургии. - 2011. - №6. - С.177-179.

6. Бахарева Н.С. Учебно-познавательный и мотивационный профиль студентов первого и пятого курсов лечебного и педиатрического факультетов / Бахарева Н.С., Гордеева Е.К., Шантыз Г.Ю., Бахарева А.А., Амбарян Э.А., Черкесова Д.Р., Савельева Е.Ф., Юлмухаметов Д.Р., Кадышева Д.А. // Инновации в образовании/ Материалы IX региональной межвузовской учебно-методической конференции с международным участием. 2018.- С.42-44.

PHILOLOGICAL SCIENCES

FUNCTIONING OF SOMATIC PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE ENGLISH LANGUAGE

Batunova I.

PhD in Pedagogy, Associate professor Department of Foreign Languages for Engineering Science School of Philology and Language Communication Siberian Federal University, Krasnoyarsk, Russian

Abstract

Considering the problem of language and culture through the prism of their interaction, cultural linguistics often selects language units that have acquired a symbolic, standard, figurative-metaphorical meaning in culture and which generalize the results of the activity of human consciousness. In this article, the author analyzes the functioning of somatic phraseological units and their role in the English language.

Keywords: somatic phraseological units, the English language, problem of language, figurative-metaphorical meanings

Somatic phraseological units arise as a result of figurative interpretation of phrases that name various actions and states that involve parts of the human body.

Nowadays, some conclusions regarding somatic vocabulary and phraseology have already become axiomatic: somatic vocabulary and phraseology - the most ancient layer of nominative language units; somatic vocabulary and phraseology - keepers of relic forms, features and functioning of language units; somatic vocabulary and phraseology are the most reliable source of knowledge of history, ethnography, psychology of native speakers [2, p. 262].

To analyze the features, we selected somatic phraseological units with the most frequently encountered components, like: hand; head; neck; heart; mouth; tongue; foot; leg; eye; ears; face; nose. The imagery of most somatic phraseology is determined by the nature of the functions of body parts and internal organs, called somatic components. However, due to the peculiarities of the linguistic picture of the world of each of the languages under consideration, some inconsistencies in the connotation of individual components can be identified.

So, for example, in English the considered phraseological units with a *hand* component. The hand is directly involved not only in external, but also in a person's own (introspective) activity. The hand helps a person to perform many functions. The hand is in constant contact with the external environment. The hand is the main tool that provides kinesthetic and tactile feedback, plays a huge role in the formation of a sensory image of the external world and, therefore, gives a person most of the information [1]. The following groups can be distinguished:

1. Activity: *try your hand at*.
2. Labor, labor force: *to join hands together*.
3. Characteristics of a person: *a safe pair of hands; to give a hand*.
4. Possibility and lack thereof: *hands are tied (control); get out of hand*.

Despite the generality of topics, some features can be distinguished. For example, in the English language there are many phraseological units with the meaning of possession, belonging:

to take something in hand / lay hands on; to hold well in hand.

It is also noteworthy that in English, there are phraseological units with a somatic component that differentiate the left and right hand, for example: *not to let one's left hand what one's right hand does* - do not allow the left hand to do what the right hand does.

The most extensively represented in the phraseology of the language is somatism *head*. They form different meanings in the context depending on those common universal meanings that are characteristic of this somatism in almost all languages. The following semantic groups can be distinguished:

1. Internal emotional state: *head over heels in love*.
2. The process of thinking: the diversity of such phraseological units is associated with allegorical ideas about the head as a physical container of thoughts and ideas. *a clear head; to break one's head; to stuff smb's head*.

Somatic phraseological units with a somatism component *neck* in the language, based on the vulnerability of this part of the body, contain the concept of risk to life in semantics: *get it in the neck; put one's neck on the line*.

The lexeme *heart* occupies a special place among the frequency somatisms. Scientists refer to the thoughts of prof. A.S. Chikobava about that. "The heart is the center of thought processes, sources of feelings, a determinant of temperament and character, as well as an absorber of organic feelings: in a word, it is imputed to perform the functions of the brain, heart, stomach and, partially, the peripheral nervous system" [3, p. 28]. Somatism heart is aimed at figurative transmission of feelings, emotions, experiences and often alternates with the concept of "soul" in the framework of structural synonymy: *at the bottom of one's heart; with all one's heart; make somebody's heart bleed; to eat one's heart out; to have heart of gold / big / soft / kind heart; to open one's heart to somebody*.

Each phraseological unit has its own meaning. In all these examples, the "heart" somatism acts as a semantic and structure-forming center of a phraseological unit.

In these somatic phraseological units, both the most positive assessment of a person is given, her philanthropy, kindness, honesty and responsiveness are

emphasized, as well as negative qualities and emotions. The noun *heart* acts as the semantic and structure-forming center of the phraseological unit. This is a key abstract noun around which whole paradigms of words are grouped in their associated meaning [4, p. 3].

Almost all phraseological units of the compared languages with the components "mouth", "tongue" are connected by their semantics with general concepts: speaking - silence. Human silence is associated with figurative representations of the inaction of the speech organ.

the word is on the tip of my tongue; to give mouth; to have lost one's tongue.

Also, the lexeme mouth is often used in the meaning of an indicator of material stability: *to live from hand to mouth; a hand-to-mouth existence.*

In English the lower limb is divided into two zones and two words are used to denote them, respectively: leg - the upper part of the leg; foot - lower part, stop. The lexico-semantic potential of this concept as forming a somatic component is also largely determined by the functions of this part of the body. The leg symbolizes movement, speed [5]. In the language, in established expressions, the legs are often opposed to the head and the mental principle associated with it in a person, as an acting and mechanical organ is opposed to a rational one: *little wit in the head makes much work for the feet; to think on one's feet.*

Also, this somatism reflects the meaning of stability or instability (literally and figuratively) and self-confidence: *to feel / find one's feet; to cut the ground from under one's feet.*

As mentioned above, the differentiation of the limbs into right and left is characteristic of English somatic phraseological units. Both the "hand" component and the "foot" component are supplemented with the semantics of the words "right / left" and somatic phraseological units acquire an additional connotation: *to have two left feet; to get up with one's left foot; to get or start off on the right foot.*

The semantics of phraseological units with the "eye" component in the compared languages is associated with the topic of visual perception. Through sight, a person acquires the bulk of his knowledge about reality, which is reflected in the partial juxtaposition of the semantic structure of the word "see" in different languages, which signals such concepts as "understand", "represent": *to be all eyes; to open somebody's eyes to smth; to run one's eye over something.*

Eyes are also important expressers of emotions and feelings, therefore, there is a large number of phraseological units with this component, reflecting a change in a person's emotional state: *one's eyes flash fire; the envy / green / evil eye* - evil eye; *to cry one's eyes out* - cry out eyes. The imagery and meaning of the majority of somatic phraseological units with the "ear" component are also determined by the nature of the physiological function of the corresponding organ: *to close one's ears to something; to be all ears.*

In English, somatic phraseological units with this component are associated with a secret, a desire to find it out: *to keep one's ears open; walls have ears.*

In English, ears are also a symbol of something extreme (this is due to their marked location, both on the head and vertically: this part of the body is located above all others): *to be over head and ears in love; to be up to one's ears in trouble.*

The semantics of the somatic component "face" is associated with the status, dignity of a person: *slap in the face; to save face.* It can also be noted that in the English language the face reflects the emotional state: *to have face like thunder; to put on a brave face.*

The nose is a relatively small organ and the only one that protrudes on the face. Somatic phraseological units with this component often have the meaning of proximity, as well as obtaining information: *see no further than the end of one's nose; nose to tail.*

There are phraseological units in the language, denoting a negative assessment of a person currying favor with others: *brown nose* - sneaky.

There are also equivalent phraseological units, in the semantics of which aggressive action against another person is reflected: *to give somebody a bloody nose.* In the analyzed language, somatic phraseological units with a semantic field "superiority" are widely represented: *to look down one's nose at somebody; to look down with one's nose in the air; toffee-nosed; thumb one's nose at someone or something.*

The opposite picture is observed with respect to somatic phraseological units that have the lexeme "finger". English phraseological units with this component are more active. Here are some examples: *to have a finger in the pie; to twist around one's finger; to have sticky fingers.*

Thus, the nature of the functions of body parts and organs, called somatic components, determines the imagery of most somatic phraseology. However, due to the peculiarities of the linguistic picture of the world of the language under consideration, some discrepancies in the connotations of individual components were identified. Phraseological activity of many English somatic lexemes is similar to the corresponding Russian lexemes.

REFERENCES:

1. Gak V.G. National and cultural specificity of meronymic phraseological units // *Phraseology in the context of culture*. M., 1999. S. 260 - 265.
2. Kornilov O.A. Linguistic pictures of the world as derivatives of national mentality. M.: 2003, 349 p.
3. Telia V.N. What is phraseology ?. M.: Nauka, 1966.86 p.
4. Telia V.N. Russian phraseology. Semantic, pragmatic and linguocultural aspects. M.: Languages of Russian culture, 1996.288 p.
5. Siroka D. Conceptual system and conceptual picture of the world. *Journal of Education Culture and Society* No. 2. 2013.

УДК 930.1 (049.32)

ARCHETYPES OF CULTURAL MEMORY IN THE WORKS OF A. ASSMAN

Prokopets M.

Oles Honchar Dnipro National University, lecturer at the Department of Germanic Philology

АРХЕТИПИ КУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ У ПРАЦЯХ А. АССМАН

Прокопець М.С.

Дніпровський національний університет імені О. Гончара, викладач кафедри германської філології

Abstract

A. Assmann undertakes a detailed analysis of different types of memory, emphasizing peculiarities of the cumulative and functional types of memory, and dwelling on the interrelations between the concepts of «myth», «history», and «memory». The book can be recommended to religious studies scholars as a valuable theoretical introduction to West European 'memorial culture' and history of politics studies.

Анотація

А. Ассман детально аналізує різні види пам'яті, виділяє особливості накопичувальної і функціональної пам'яті, розглядає взаємовідношення концептів «міфу», «історії» і «пам'яті». Фахівцями-релігієзнавцями монографія А. Ассман може бути прийнята як загальнотеоретичне введення в вивчення західноєвропейської меморіальної культури та історичної політики.

Keywords: philosophy of history, memorial culture, historical memory, memorialization, history of the terms, the Holocaust.

Ключові слова: філософія історії, меморіальна культура, історична пам'ять, меморіалізація, історія термінів, Голокост.

(Алейда Ассман. Длинная тень прошлого. Мемориальная культура и историческая политика / пер. с нем. М.: Н.Л.О., 2014. 328 с.)

Наскрізною темою книг німецького історика і культуролога Аляйди Ассман є культура пам'яті й сприйняття минулого в сучасному світі. «Довга тінь минулого» (Erinnerungsräume. Formen und Wandlungen des kulturellen Gedächtnisses (München: C.H. Beck, 1999) і «Нове невдоволення німецькою меморіальною культурою» (Das neue Unbehagen an der Erinnerungskultur. Eine Intervention (München: C. H. Beck, 2013) являють собою тільки частину великого блоку праць Аляйди Ассман, присвячених темам пам'яті [1; 2]. Фахівцям добре відомі також роботи її чоловіка, єгиптолога і культуролога Яна Ассмана, одного з провідних теоретиків в цій області: запропоноване ним розмежування комунікативної і культурної пам'яті [4] нині активно використовується багатьма дослідниками. Третя, перекладена на російську мову робота Аляйди Ассман «Розпався зв'язок часів?» присвячена змінам концепції часу («темпорального режиму») в європейській культурі.

«Меморіальна культура» – центральне поняття, під яким Аляйда Ассман розуміє нову культуру ставлення до минулого («освоєння минулого»), що склалася на рубежі ХХ-ХХІ ст., яка пов'язана з глибинною зміною цінностей сучасного світу. Критичний аналіз меморіальної культури, який вона робить, має міждисциплінарний характер, оскільки, як неодноразово підкреслює Аляйда Ассман, сама меморіальна культура охоплює найрізноманітніші сфери суспільного, політичного і культурного життя. Щодо «подій пам'яті» – подій і явищ, які формують наше ставлення до минулого, –

в її книгах фігурують твори художньої літератури (наприклад, роман Гюнтера Грасса «Траєкторія краба», що вийшов у 2002 р. і присвячений складним взаємовідносинам трьох поколінь німецького суспільства і їх пам'яті про Другу світову війну); художнє та документальне кіно (Аляйда Ассман детально характеризує вплив на німецьку аудиторію американського телесеріалу «Голокост», показаного в Німеччині у 1978 р., і німецького серіалу «Наші матері», що вийшов на екрани у 2013 р.); виставки та музейні експозиції (наприклад, знаменита пересувна виставка «Злочини вермахту», організована у 1990-і рр. і відновлена в 2000 рр.); меморіальні комплекси (від «Нойс Вахе» до меморіалу жертвам Голокосту в Берліні); інсталяції (робота «Довга тінь минулого» починається з розповіді про інсталяції Хорста Хоайзеля, організованої в 1997 р, коли на Бранденбурзькі ворота була спроектована гігантська фотографія брами концтабору Аушвіц); а також публічні акції, демонстрації, промови політиків тощо.

Наукові історичні праці в такому випадку – тільки частина тих «цеглинок», з яких складається меморіальна культура. До висловлювань істориків Аляйда Ассман звертається в тих випадках, коли ці висловлювання зіграли важливу роль у суспільному житті: так, вона неодноразово повертається до «спору істориків», що розгорнувся в Західній Німеччині в середині 1980-х рр., про те, чи треба німецькому суспільству «попрощатися з минулим» або воно повинно постійно відчувати свою провину і відповідальність, чи може бути «нормалізовано» нацистське минуле, чи можна порівняти нацизм і комунізм, чи є моральні відмінності між злочинами німців і злочинами союзників проти німців у роки Другої світової. На ці та інші питання і намагається

відповіді дослідниці у своїй книзі «Довга тінь минулого».

Професійний історик, Аляйда Ассман вважає здатність до перетину кордонів наукових дисциплін одним з найважливіших якостей сучасного вченого. Завдяки такому підходу текст її книг – досить «щільний» і інтелектуально насичений, тому що він поєднує теоретичні та практичні аспекти; філософські роздуми про природу індивідуальної та колективної пам'яті часто побудовані як полеміка або конструктивний діалог з іншими авторами та перемишується аналізом конкретних соціальних і культурних явищ, подій та казусів.

У своїй роботі автор ставить перед собою завдання сполучати численні теорії і підходи до вивчення проблематики пам'яті, існуючі в гуманітарній науці, і тим самим «підняти меморіальний дискурс на новий рівень міждисциплінарної інтеграції» [1, с.14]. Методологічний синтез вдається лише частково, і Ассман визнає це перш інших, відзначаючи у вступі, що робота ставить більше запитань, ніж дає відповідей. Проте сама спроба звести воедино методи соціологів Моріса Хальбвакса і Карла Мангейма, істориків Рейнхарта Козеллека і П'єра Нора, філософів Авішай Маргаліта і Джорджо Агамбена, письменників Марселя Пруста і Прімо Леві, а також цілий ряд інших авторів – робить «Довгу тінь минулого» значним внеском у Memory Studies.

Сама письменниця визначила свій задум лише в фіналі своєї роботи: він «... полягає в розкритті небезпечної динаміки колективних конструктів пам'яті й розробці критеріїв для об'єктивної оцінки негативних факторів» [1, с. 304]. Але таке формулювання питання ні в якому разі не робить дослідження А. Ассман однобоким, песимістичним або похмурим – відчувається відмінна підготовка професійного філолога (наприклад, використання таких термінів, як «автоглюфікація <пам'яті>», «ауратизація <жертви>», «мнемоцид» [1, с. 108, 304]).

Концепція Ассман, побудована на роботах Моріса Хальбвакса, Абі Варбурга і Юрія Лотмана [23, с. 461], містить три взаємопов'язані рівні пам'яті: нейронний, соціальний і культурний. Нейронний (біологічний) рівень – це індивідуальна пам'ять, яка не може існувати без соціальної комунікації, тобто поза «соціальними рамками пам'яті» Хальбвакса, і культурних практик – візуальних образів, текстів. Соціальний і культурний рівні – це форми колективної пам'яті. Соціальна пам'ять існує між нащадками протягом багатьох років, спираючись на міжособистісне спілкування і «спогади, що передаються за допомогою розповідей», conversational remembering [23, с. 54]. По суті, цей тип пам'яті синонімічний тому, що Ян Ассман називає «комунікативною пам'яттю» [23, с. 462]. Культурна пам'ять, у свою чергу, виникає, коли індивіди зберігають спогади за допомогою матеріальних носіїв (пам'ятники, музеї) або трансформують їх в символічні практики (ритуали, річниці та інші форми комеморації). Згідно з цим можна підкреслити, що куль-

турна пам'ять може існувати без будь-яких обмежень. Окремо Ассман виділяє політичну, або національну пам'ять. На відміну від культурної пам'яті, яка є «гетерогенною, крихкою і спірною» [1, с. 58], пам'ять політична прагне спростити спогади, позбавити їх багатозначності, викоринити який би там не було інтерпретаційний плюралізм – досягти стану «пам'яті суворого режиму» (Копосов 2011).

Історія і пам'ять, з точки зору А. Ассман, взаємовиключні (як вважали М. Хальбвакс і П. Нора), взаємодоповнюючі феномени, здатні перетікати одна в одну: історична констатація факту набуває рис меморіалізації, якщо заснована на суб'єктивному переживанні подій і його етичній кваліфікації. Тобто історіографії можуть бути властиві три функції – героїзації та просвітництва, поєднані з совістю, відповідальністю та свідченням очевидців [1, с. 49]. Про свідків докладно йдеться у другому розділі першої частини – «Основні поняття і топи індивідуальної та колективної пам'яті». А. Ассман перераховує чотири типи свідка, малюючи абстрактний «портрет» кожного з них: 1) свідок перед судом (неупереджений очевидець події, приведений до присяги); 2) історичний свідок (пильний спостерігач); 3) релігійний свідок (мученик і сповідник); 4) моральний свідок (той, хто оплакує жертв, засуджує злочинців, вимагає відновлення історичної справедливості, місіонер). Крім концепту «свідок» у другому розділі аналізуються принципи в перспективі Голокосту поняття триумфаторів і переможених; травми жертви; замовчування, забуття, жалоби як форми історичної політики [1, с. 63-124].

Друга частина книги демонструє приклади, що належать переважно до німецького "меморіального ландшафту", в основі якого лежить пам'ять про націонал-соціалізм і Голокост. Ілюстративна частина виявляється досить важливою з двох причин: з одного боку, німецька дослідниця інструменталізує власну теорію, показуючи, як її методами можна користуватися в дослідницькій практиці, з іншого ж боку, багато з проаналізованих історій досі невідомі читачеві.

Взяти хоча б випадок Бруно Дессекера–Беньяміна Вілкомірського. У 1995 р Вілкомірський опублікував автобіографію «Фрагменти одного дитинства, 1939–1948», в якій розповідається про те, як автор пережив Голокост. Книга була переведена на 12 мов, а три роки по тому виявилось, що автора насправді звуть Бруно Дессекер і що війну він пережив не в східноєвропейських таборах смерті, а в благополучній швейцарській родині [1, с.154–160]. Посилаючись на роботу психолога Данієля Шахтера, Ассман називає помилку пам'яті, характерну для випадку Дессекера–Вілкомірського, «помилковою атрибуцією»: людина «згадує» подію, яка насправді ніколи не існувала або ніколи не відбувалася з нею.

А. Ассман констатує асиметрію німецької пам'яті: спогади про чужі біди цілого покоління 1930-х рр. заблокували емоційні канали виходу та власний біль. І цей голос прорвався порівняно недавно, в дев'яностих роках минулого століття – у більш дорослому поколінні «шістдесятників».

Культурантрополог замислюється про майбутнє пам'яті Голокосту. Прогноз її цілком оптимістичний: гарантами збереження пам'яті про Голокост стають глобалізація та інформатизація всієї людської спільноти. Вона розглядає європейські конструкти політичної ідентичності (Ян Ассман будь-якої ідентичності зводить до політичної) і доходить висновку, що єдиною загальною точкою відліку нової епохи для всіх країн Євросоюзу є саме 1945 рік, перемога союзників над фашистською Німеччиною та припинення геноциду євреїв. У цьому сенсі Європа являє собою меморіальне співтовариство, яке покликане зберігати пам'ять про найбільшу трагедію ХХ ст. і не допускати її рецидиву. У фіналі свого дискурсу вона формулює «правила толерантного поводження з колективною пам'яттю», що включають своєрідні заповіді: 1) розрізнення суб'єктивних спогадів і об'єктивних аргументів; 2) заборона на виправдання однієї провини шляхом іншої (заборона на двосторонню реституцію або взаємозалік втрат); 3) заборона на конкуренцію між жертвами (найгірше не скасовує поганого); 4) пріоритет інклюзивності спогадів; 5) подолання спогадів і образ; 6) контекстуалізація; 7) вироблення ідентифікаційних і ціннісних рамок національної, релігійної та будь-якої іншої ідентичності [1, с. 290–296].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ассман А. Длинная тень прошлого: Мемориальная культура и историческая политика / пер. с нем. – М.: Н.Л.О., 2014.
2. Ассман Я., Ассман А. Канон и цензура // Немецкое философское литературоведение наших дней: Антология / пер. с нем.; отв. ред. И. П. Смирнов, ДиркУффельман и Каролина Шрамм. – СПб.: СПбГУ, 2001. – С. 125–155.
3. Ассман Я. Египет: теология и благочестие ранней цивилизации / пер. с нем. – М.: Присцельс, 1999.
4. Ассман Я. Культурная память: Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности / пер. с нем. М. М. Сокольской. – М.: Языки славянской культуры, 2004.
5. Грасс Г. Траектория краба / пер. с нем. – Харьков: АСТ, Фолио, 2004.
6. История и коллективная память. Сборник статей по еврейской историографии. – М.; Иерусалим: Мосты культуры–Гешарим, 2008.
7. Йерушальмийосеф Хаим. ЗАХОР («Помни»): Еврейская история и еврейская память. – М.; Иерусалим: Мосты культуры–Гешарим, 2004.
8. Козеллек Р. К вопросу о темпоральных структурах в историческом развитии понятий // История понятий, история дискурса, история ментальности / сб. ст. под ред. Ханса Эриха Бёдекера; пер. с нем. – М.: Н.Л.О., 2010. – С. 21–33.
9. Козеллек Р. Случайность как последнее прибежище историографии // THESIS, 1994. Вып. 5. – С. 171–184.
10. Козеллек Р. Социальная история и история понятий // Исторические понятия и политические идеи в России XVI–XX века: сб. науч. работ. – СПб.: Алетейя, 2006. – С. 33–53.
11. Козеллек Р. Теория и метод определения исторического времени // Логос, 2004. – No 5 (44). – С. 97–130.
12. Локк Д. Сочинения: в 3 т. Т. 1 / пер. с англ. А. Н. Савина. Вступ. ст. и прим. И. С. Нарский. – М.: Мысль, 1985.
13. Маслова С. В. Тень // Психоанализ: энцикл. / сост. П. С. Гуревич. – М.: Олимп, АСТ, 1998. – С. 473–475.
14. Ницше Ф. Сочинения: в 2 т. / пер. с нем.; сост., вступ. ст. и прим. К.А. Свасьяна. – М.: Мысль, 1990. – 829 с. (т. 1); 829 с. (т. 2).
15. Рикёр П. Память, история, забвение / пер. с фр. – М.: Изд-во гуманитар. лит-ры, 2004.
16. Словарь основных исторических понятий: избр. ст.: в 2 т. / пер. с нем. К. Левинсон; сост. Ю. Зарецкий, К. Левинсон, И. Ширле. – М.: Н.Л.О., 2014. – 736 с. (т. 1), 756 с. (т. 2).
17. Хальбвакс М. Коллективная и историческая память // Неприкосновенный запас. – 2005. – No 2–3 (40–41). Электронный журнал: URL: <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2/ha2-pr.htm> (дата обращения: 09.01.2015).
18. Хальбвакс М. Социальные классы и морфология / пер. с фр., отв. ред. и послесл. А. Т. Бикбов. – М.; СПб.: Ин-т эксперимент. социологии; Алетейя, 2000.
19. Хальбвакс М. Социальные рамки памяти / пер. с фр. и вступ. ст. С.Н. Зенкина. – М.: Нов. изд-во, 2007.
20. Цицерон Марк Туллий. О пределах добра и зла. Парадоксы стоиков / пер. с лат. Н. А. Федорова; вступит. ст. Н. П. Гринцера. – М.: РГГУ, 2000.
21. Эрикссон Э. Идентичность: юность и кризис / пер. с англ.; общ. ред. и предисл. А. В. Толстых. – 2-е изд. – М.: МПСИ, Прогресс, 2006.

BLUM TAXONOMY AS A MEANS OF IMPLEMENTATION OF THE COMPETENCE APPROACH**Mussatayeva M.***Doctor of Philosophy, Professor, Abay Kazakh National Pedagogical University,
The Republic of Kazakhstan, Almaty***Tolebayeva Zh.***student PhD, Abay Kazakh National Pedagogical University,
The Republic of Kazakhstan, Almaty***Abstract**

Currently, the Kazakh education system is faced with the problem of implementing a competent approach. Accordingly, the teacher is faced with the task of creating the basic competencies of students in the field of independent educational and cognitive activities, including elements of methodological, general educational activities. In this regard, the need for an indirect influence of the teacher on the student's independent work increases. One of the most effective means of organizing students' independent practical activities in practical Russian language classes is a system of multilevel tasks that activate the cognitive activity of students of art history specialties, directing their actions towards the goal of learning.

Keywords: Bloom's taxonomy, competency-based approach, communicative competence, functional literacy, exercise system, typology of tasks, cognitive activity, linguistic and speech competencies.

Modern linguodidactics is aimed at the formation of competencies that ensure comfortable socialization of students in an actively globalizing world. There is no doubt that the future specialist, thanks to successfully formed communicative skills, will be able to fully realize his professional goals and objectives. Accordingly, the end result of teaching non-native and foreign languages is the formation of communicative competence, the achievement of which is ensured through the successful implementation of linguistic and speech competencies. The complex implementation of the triune task (linguistic, verbal and communicative) is really feasible only when taking into account the specialty mastered by students. In this regard, this article proposes one of the ways of forming the communicative competence of students of art specialties through a system of exercises and typologies of tasks developed by the author using B. Bloom's taxonomy. The main approach is an integrated one, which consists in integrating the acquired special knowledge with the linguistic. At the same time, principles are set that contribute to the mastery of various types of educational activities (listening, reading, writing, speaking). Such training will fill in the gaps in functional literacy, which include language literacy.

I.G. Pestalozzi argues that learning should carry a developmental character, that is, influence not only the mental inclinations of the child, but also the character, feelings and physical inclinations so that he can acquire the skills necessary for a comfortable life. The theory of elementary education, developed by I.G. Pestalozzi, implies that "1. Elementary intellectual education, the purpose of which is the correct all-round and harmonious development of a person's mental inclinations, providing him with intellectual independence, and instilling in him certain developed intellectual skills. 2. Physical elementary education, the purpose of which is the correct harmonious development of a person's physical inclinations, giving a person peace of mind and physical independence, and instilling good physical skills. 3. Moral elementary education, the purpose of which is the correct all-round and harmonious development of a person's moral inclinations, necessary for

him to ensure the independence of moral judgments, and instilling in him certain moral skills" [1., 287-288]. This theory allowed him to develop a system of exercises arranged in a certain sequence, the purpose of which is to set in motion a person's desire for a specific activity. He comes to a certain conclusion – "Only by combining principles and techniques, in the joint development of these three kinds of human inclinations, it is possible to achieve the upbringing of an integral nature, without belittling it for the sake of developing either only mental or only moral or physical inclinations." [1., 296].

In modern linguodidactics, there are a large number of different approaches to the development of multilevel assignments.

V.P. Bepalko divides the levels of mastering the educational material into four types: student (ensuring the correct execution of similar tasks that do not require transformation of the acquired knowledge (retelling the text, formulating rules, etc. without his own comments)), algorithmic (providing such a quality of knowledge as completeness and the effectiveness of knowledge due to a given algorithm of actions using the acquired knowledge and skills), heuristic and creative (ensuring awareness, consistency and strength of knowledge, as well as the organization of the learning process from the lowest to the highest, the development of skills, the quality of knowledge and thinking) [2., 87].

In modern Kazakhstan, the pedagogical technology of the three-dimensional methodological system has become widespread. So, Zh.A. Karayev and Zh.U. Kobdikova, relying on the classification of I.Ya. Lerner and M.N. Skatkin about three levels of cognitive activity: reproductive, constructive and productive (creative), the effectiveness of which is ensured by the consistent fulfillment of tasks of all three levels, experimentally prove the effectiveness of this methodology, which provides a higher level of assimilation of educational material [3., 32-33]. As you know, the main idea of the three-dimensional methodological system is the personal-active approach to the learning process.

Research by scientists (B.Bloom, I.Ya.Lerner, M.N.Skatkin, V.P.Bespalko, V.P.Simonov, O.G.Lebedev and others) demonstrate that setting learning goals is an essential condition for successful restructuring the education system. The goal-setting methodology, in turn, requires the construction of a suitable methodological teaching system, which includes the content, forms of material presentation, means of achievement, individual capabilities and interests of each student, initial, intermediate and final results of students' educational activities.

Classically, education combines training, development and upbringing. Modern education is aimed primarily at the developmental function of learning. In the psychological and pedagogical literature, the main trends in the development of the modern education system are:

- rejection of the “knowledge-centric” approach and focus on the competence-based approach;
- differential and individual approach to teaching for each student;
- transition from external to internal motivation for learning.

The problem of systematizing goals in education is solved by building various kinds of taxonomies.

Currently, the most popular taxonomy developed in 1956. B.Bloom, later supplemented by D.Cratvol and other scientists.

There are several definitions of the term “taxonomy”. Here are some of them.

Thus, according to B.Bloom's definition, “taxonomy is a classification and systematization of objects based on their natural relationship. Used to describe categories that are arranged sequentially, in increasing complexity” [4., 40].

A similar definition is given by M.V.Klarin, “taxonomy is a theory of classification and systematization of complexly organized areas of reality with a hierarchical structure” [5., 40].

The taxonomy is as follows:

1. correct goal setting;

2. correct formulation of tasks;
3. the correct selection of adequate assessment tools;
4. the correct conduct of reflection.

In Bloom's taxonomy, three groups of goals are distinguished in the cognitive (goals related to the assimilation of knowledge are presented), affective (goals related to the formation of an emotional-value attitude to the phenomena of the surrounding world, the formation of interests, inclinations, beliefs, etc.) and psychomotor areas (the goals related to the formation of various types of motor activity and neuromuscular coordination, as well as the goals of the formation of speech and writing skills are presented).

B.Bloom's merit is the development of a hierarchy of thinking skills, in which higher levels of thinking include all cognitive skills of lower levels. Bloom's taxonomy defines classification methods, ranging from the simplest learning activities to the most complex. Bloom's taxonomy distinguishes 6 levels: knowledge; understanding; application; analysis; synthesis; the assessment that certain verbs correspond to formulate specific learning outcomes.

Within the framework of this article, we will consider the system of multi-level tasks developed by us in accordance with Bloom's taxonomy (table 1). The topic of the practical Russian language lesson chosen by us corresponds to the educational-methodical complex of the discipline “Russian language” for creative universities [6., 88]. When compiling table 1, we were guided by [7., 35]

A lesson based on a competency-based approach deotes most of the lesson time to students' independent activities. In order to organize this activity, the lesson should be filled with a variety of educational tasks at different levels.

We offer the development of a lesson on the topic “Microtheme of the text. Education is a condition for progress”, which is held in the second academic semester and is allocated three hours for this lesson.

The above can be schematically represented as follows:

Table 1

Bloom levels	Learning objectives	Study assignments	Job typology	Teaching techniques used	Organizational form	Evaluation
1.Knowledge	The goal is to learn how to interview information, that is, to transfer information from the teacher's words, from the pages of a textbook and other sources into your memory, that is, to turn information into knowledge.	Using theoretical material, write it down in the form of a Spider diagram.	Description	Spider scheme	Individual	Self-test + teacher assessment

2. Understanding	The goal is to learn how to transform knowledge, present it in various forms, interviewed information that has entered the memory	After watching the video, prepare questions that match Bloom's daisy.	Transformation	daisy bloom, video footage	In pairs	Peer review + teacher assessment
3. Application	The goal is to develop practical skills for applying specifically acquired knowledge according to a certain scheme or algorithmized prescription, that is, "by example and likeness."	Using the knowledge gained, define the topic, sub-topics and micro-topics of the text. Form the questions for the text "What is education?" Using Bloom's cube.	Assignment task	Bloom's cube, working with text	Group	Peer review + teacher assessment
4. Analysis	The goal is to teach the method of analysis (an elementary mental operation), through which new knowledge is formed based on the previously acquired knowledge.	Experiment - improvisation on the topic: if I were the Minister of Education, the rector of the university, the teacher.	Motivation	Role-playing game	Group	Peer review + teacher assessment
5. Synthesis.	The goal is to teach the technique of synthesis (an elementary mental operation) and the formation of the skills of obtaining ("mining") new knowledge by synthesizing previously acquired knowledge and life experience, one's own and someone else's.	Create the layout of your dream university.	Construction	Creating a drawing	Group	Peer review + teacher assessment
6. Evaluation	The goal is to develop the ability to draw conclusions adequate to situations based on previously obtained knowledge and experience of life.	Assess the education system in the Republic of Kazakhstan by writing a letter to the Minister of Education.	Evaluation	Letter	Individual	Self-test + teacher assessment

Other alternative compositions of the lesson are also possible. So, multilevel tasks can be developed on the basis of two texts proposed on this topic: grammatical (Table 2) and thematic (Table 3)

Here is the grammatical text:

Speaking about the semantic integrity of the text, about the unity of the topic, one should take into account the volume of the statement. In a text of a large volume as a whole speech work, objective unity is manifested in the form of a hierarchy of topics. A scientific text has a strict internal organization of its constituent logical and semantic parts, called subtopics. The topic of the text is reflected in its title (title), aspects of the topic are subtopics. Sub-topics are divided into more

fractional ones, up to micro-topics. A micro theme is considered the minimum unit of speech meaning.

Expressing a thought, the author most often moves, as it were, up the steps, moving from one part of it to another.

Part of one common theme is called a micro theme. The micro theme is usually covered in several sentences. Most often, a part of the text united by a microtheme is called a paragraph. Since the topic is usually divided into several micro themes, the text, as a rule, is divided into several paragraphs.

A micro theme has a certain structure: a beginning or beginning (a sentence in which the main idea is enclosed), the development or development of thought, an

ending or end. The ending indicates that the micro theme has been exhausted.

In speech practice, various deviations from such a classical structure are possible. Sometimes the ending

may be missing. This is justified in cases where the thought expressed at the beginning is completely exhausted by the main part of the micro theme, and there is no need to specially formulate its ending. [6., 88].

Table 2

Multilevel educational assignments to the text "Micro theme of the text".

Bloom levels	Learning objectives	Study assignments	Descriptors
1. Knowledge	The goal is to learn how to interview information, that is, to transfer information from the teacher's words, from the pages of a textbook and other sources into your memory, that is, to turn information into knowledge.	Using theoretical material, write it down in the form of a Spider diagram, learn from the material of the textbook what a "micro theme" is, and write down the definition.	Knows, remembers and reproduces terms and basic concepts.
2. Understanding	The goal is to learn how to transform knowledge, present it in various forms, interviewed information that has entered the memory	Write down the paragraph material in the form of a synopsis using the technique of word reduction.	Transforms material into various shapes knowledge representation.
3. Application	The goal is to develop practical skills for applying specifically acquired knowledge according to a certain scheme or algorithmized prescription, that is, "by example and likeness."	Using the knowledge gained, formulate the topic, sub-topics and micro-topics of the text.	Applies the acquired knowledge adequately to the current situation.
4. Analysis	The goal is to teach the method of analysis (an elementary mental operation), through which new knowledge is formed based on the previously acquired knowledge.	Using the Cluster technique, write down the structure of the microtheme.	Reveals explicit and implicit meanings and actions, defends and argues his views.
5. Synthesis.	The goal is to teach the technique of synthesis (an elementary mental operation) and the formation of the skills of obtaining ("mining") new knowledge by synthesizing previously acquired knowledge and life experience, one's own and someone else's.	Make a syncwine on the topic "Micro theme" 1 line - the name of the syncwine 2 lines - two adjectives. 3 lines - three verbs 4 lines - a phrase on the theme of syncwine 5 lines - noun.	Builds a new model based on previously obtained knowledge and experience of life, taking into account various kinds of modalities (conditions, possibilities, assumptions, etc.).
6. Evaluation	The goal is to develop the ability to draw conclusions adequate to situations based on previously obtained knowledge and experience of life.	Build your microtext about Learning, departing from the classic structure with no ending.	He adequately assesses the conditions in which he finds himself, draws appropriate conclusions, formulates them and sets out his conclusions, motivating them.

Since the studied lexical topic is devoted to education, the next circle of tasks can be developed for the following text.

WHAT IS EDUCATION?

First of all, what is education?

It was believed in our country that a person who graduated from school, and even more so from a university, is an educated person. It is not at all true that everyone who graduates from high school or university is an educated person, and everyone who does not graduate from a particular school is an uneducated person.

Human society is moving towards the division of labor. A truly human correct society follows the path of the division of labor in order to acquire the greatest possible capital of both goods and knowledge. But, if no

one realized what medicine is doing in himself, sociology in himself, geography in his field, astronomy in his own, what are chemical or mechanical skills, biology and pedagogy, if everyone knew only his work, and the results of others would not have been known to him, then the culture would have disintegrated. An educated person is the one who knows all this in general, in total, but has his own specialty, who knows his business thoroughly, and proudly declares the rest: nothing human is alien to me. A person who knows the basics and conclusions in technology, medicine, law, history, etc., is really an educated person. He really goes to the ideal of omniscience. But not in such a way as to superficially slide over everything, he must have his own specialty, he must know his business, but at the same time be interested and be able to enter any circle of knowledge.

You need to learn constantly. This means that education is not only a school business, the school only gives the keys to this education, the school must teach a person to work, lay down certain correct methods of approaching the whole mystery of the world, thus give

the first impetus, and only then life will be roll on, and no one can say in advance what the person's path will be A. Lunacharsky [6., 89].

The system of tasks for this text is built according to the scheme below.

Table 3

Multilevel study assignments for the text "What is education".

Bloom levels	Learning objectives	Study assignments	Descriptors
1.Knowledge	The goal is to learn how to interview information, that is, to transfer information from the teacher's words, from the pages of a textbook and other sources into your memory, that is, to turn information into knowledge.	Using the explanatory dictionaries of the Russian language, identify the key-words that define the main meanings of this concept.	Knows, remembers and reproduces terms and basic concepts.
2.Understanding	The goal is to learn how to transform knowledge, present it in various forms, interviewed information that has entered the memory	Make a thesis plan for the text and, on its basis, convey the main content of the text.	Transforms material into various shapes knowledge representation.
3.Application	The goal is to develop practical skills for applying specifically acquired knowledge according to a certain scheme or algorithmized prescription, that is, "by example and likeness."	Using the information received, formulate the topic, sub-topics and micro-topics of the text. Using Bloom's cube, formulate questions to the text "What is education?" Ask them to each other. Write down the received correct answers in a notebook.	Applies the acquired knowledge adequately to the current situation.
4. Analysis	The goal is to teach the method of analysis (an elementary mental operation), through which new knowledge is formed based on the previously acquired knowledge.	Conduct a peer survey "What should be an educated person?" and summarize the results.	Reveals explicit and implicit meanings and actions, defends and argues his views.
5. Synthesis.	The goal is to teach the technique of synthesis (an elementary mental operation) and the formation of the skills of obtaining ("mining") new knowledge by synthesizing previously acquired knowledge and life experience, one's own and someone else's.	Create an algorithm of actions, the implementation of which will allow you to become an educated person.	Builds a new model based on previously obtained knowledge and experience of life, taking into account various kinds of modalities (conditions, possibilities, assumptions, etc.).
6. Evaluation	The goal is to develop the ability to draw conclusions adequate to situations based on previously obtained knowledge and experience of life.	Defend or refute the point of view: "Educated are not born - they become educated" Motivate your answers.	He adequately assesses the conditions in which he finds himself, draws appropriate conclusions, formulates them and sets out his conclusions, motivating them.

At the present stage of higher education, one of the main tasks of teaching is the formation of critical thinking, which involves a critical attitude to information, logical reasoning, curiosity, open-mindedness, flexibility of thinking, taking into account one's own and other points of view. Achieving this goal depends on the teacher's creativity. Each teacher goes to this goal in his own way. The proposed methodology organically fits into the "fabric" of each lesson and confirms its viability. Of course, it needs to be

improved, in connection with which we will gratefully accept any wishes of our colleagues.

Thus, the process of working with multilevel assignments compiled in accordance with Bloom's taxonomy contributes to solving the problem of assessing learning outcomes, since they contain explicit and implicit opportunities for assessing students' knowledge. In the future, work is to be done where it is necessary to develop criteria or tools for assessment, which will

be the subject of new pedagogical research in the future.

The implementation of the above system of multi-level tasks in the Kazakh-speaking audience of art history specialties has confirmed the effectiveness of the systematic application of Bloom's taxonomy in each lesson in practical Russian.

REFERENCES:

1. Pestalozzi I.G. Memorandum to Parisian friends about the essence and purpose of the method / Selected pedagogical works: In 3 volumes. Vol. 2 M.: APN RSFSR Publishing House, 1963
2. Bepalko V.P. The components of pedagogical technology. M., Pedagogy, 1989, p.192
3. Karayev Zh.A., Kobdikova Zh.U., Actual problems of modernization of the pedagogical system based on the technological approach. Almaty, "Zhazushy", 2005. p.136
4. Bloom, B., Englehart, M. Furst, E., Hill, W., & Krathwohl, D. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. New York, Toronto: Longmans, Green.
5. Clarin M.V. Teaching technology: ideal and reality. Riga, "Experiment", 1999. p.137
6. Aldabergenova G.D., Aitkulova Zh.B., Sarsembayeva A.Zh., Tolebayeva Zh.D., Amangeldiyeva G.A. Russian language. Textbook for students of creative specialties / Almaty: T. Zhurgenov KazNAI, 2017 - p.318
7. Murzagaliyeva A.E., Utegenova B.M. Collection of tasks and exercises. Learning objectives according to Bloom's taxonomy / A.E. Murzagaliyeva, B.M. Utegenova. - Astana: AOO "Nazarbayev Intellectual Schools" Center for Pedagogical Excellence, 2015. - p.54

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

PECULIARITIES OF SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF STUDENTS TO EDUCATIONAL PROCESS IN QUARANTINE

Ihnatenko D.

Student

National Aviation University

Kyiv, Ukraine

Abstract

The research has revealed a connection between the social and psychological adaptation of students with the properties of their nervous system, thus determining the intensity level of adaptation processes in students during distance learning and in quarantine. The obtained results should contribute to the awareness of psychology students and lecturers of the peculiarities of the social and psychological adaptation of individuals with different properties of the nervous system for their further professional activity.

Keywords: adaptation, temperament, nervous system, psychology students, distance learning.

Introduction

Due to the threat of COVID-19 (coronavirus disease) spread, the majority of the higher educational institutions in Ukraine have switched to distance learning. This situation has somewhat changed the format and structure of the educational process. Students must adapt to the current conditions directly affecting both their efficiency and effectiveness. Successful implementation of distance learning in quarantine presupposes taking into account not only the introduction and use of the new educational format, but also the social and psychological adaptation of an individual as part of adjusting to new realities.

Research rationale

Social and psychological adaptation is vital both in the socio-psychological sphere and in professional, educational, cognitive and other connections and relations. Social and psychological adaptation allows individuals to adjust themselves to the new groups and activities that are important in a particular society, thus contributing to harmony between internal and external living conditions. However, some individuals with inherent psychological properties fail to achieve the adequacy of mental activity in the given environmental conditions and under different circumstances [3, P.120-128]. The adaptation of an individual to learning lies in the unity of the psychophysiological component, pre-acquired professional experience and social adaptation. It is necessary to identify and study the manifestation of socio-psychological adaptation of people with different properties of the nervous system.

Approaches

A research has been conducted in order to determine the peculiarities of the social and psychological adaptation of students to learning in quarantine. The survey sample is made up of 33 third-year psychology students of the National Aviation University. "The Technique of Diagnosing Socio-Psychological Adaptation" by K. Rogers and R. Diamond as well as "The Technique of Diagnosing the Properties of the Nervous System" have been used as the psychodiagnostic techniques.

Main part

Physiological adaptation to the educational process is active in nature causing the body to increase its resistance to factors, facilitate its further vital activity and mobilize its capabilities. Unfortunately, the new environmental conditions somehow limit such adaptation depending on the abilities and endurance of the body. If the intensity of the factors affecting the student's body outweighs the ability to adapt, it may cause pathological changes in physiological systems [2, P. 20- 25]. The strength of the nervous system allows the whole body to recover and continue its vital activity in a new unfamiliar environment. Adaptation of an individual to learning lies in the unity of the physical component of the learning process, pre-acquired professional experience and social adaptation. Physiological adaptation to the learning process is active in nature causing the body to increase its resistance to factors, facilitate its further vital activity and mobilize its capabilities [4, P. 28-34]. Unfortunately, the new environmental conditions somehow limit such adaptation depending on the abilities and endurance of the body. If the intensity of the factors affecting the student's body outweighs their ability to adapt, it may cause pathological changes in physiological systems [1, P. 230-265]. Therefore, it is important to establish a connection between the social and psychological adaptation and the properties of the nervous system.

The psychodiagnostic stage has been focused on conducting a research on a sample as well as collecting actual data using specific techniques. According to K. Rogers and R. Diamond's technique of diagnosing socio-psychological adaptation, "self-perception", "dominance" and "adaptability" have been the most apparent indicators among the research participants. In terms of self-perception, the respondents have displayed predominantly medium (45.5) and high (36.5) levels of socio-psychological adaptation; in terms of dominance, 42.5% and 33% of the respondents have displayed the average and high levels, respectively; in terms of "adaptability", the respondents have demonstrated medium (54%) and high (24.5%) levels.

According to J. Strelau's technique of diagnosing the properties of the nervous system, excitation processes in the respondents are displayed at predominantly medium (63%) and high (20%) intensity levels; inhibitory processes in the respondents are displayed at the average (54%) and high (33%) levels; mobility of the nervous processes is displayed at the average (56%) and high (29%) levels.

Correlation analysis as well as Pearson's correlation coefficient have been applied in order to determine

the connection between the social and psychological adaptation of the students with the properties of their nervous system in quarantine.

The following table has been made based on the correlation analysis together with the technique of diagnosing the properties of the nervous system and the technique of diagnosing socio-psychological adaptation by K. Rogers and R. Diamond.

Table 1

Correlation Between the Scales of the Technique of Diagnosing the Properties of the Nervous System and the Technique of Diagnosing Socio-Psychological Adaptation by K. Rogers and R. Diamond

According to Pearson's Criterion			Technique of Diagnosing Socio-Psychological Adaptation by K. Rogers and R. Diamond				
			Adaptability	Self-Perception	Perception of Others	Emotional Comfort	Dominance
Technique of Diagnosing the Properties of the Nervous System	Excitation	Correlation Index	-	0.408*	-	.398*	.389*
		Significance Indicator	-	.031	-	.036	.041
	Nervous Processes	Correlation Index	.472*	.425*	.471*	.583**	.475*
		Significance Indicator	.011	.024	.011	.001	.011

Source: Ihnatenko D. R. Socio-Psychological Adaptation in Individuals with Different Accentuations of Character and Temperament. Term paper / D.R. Ihnatenko, T.V. Vashenka. - K.: National Aviation University, 2020.

Correlation analysis has not revealed any significant connections between the "inhibition" scale of the technique of diagnosing the properties of the nervous system and the scales of K. Rogers and R. Diamond's technique of diagnosing socio-psychological adaptation. This may indicate that inhibitory processes in the respondents participating in the research are not significant enough to be compared with adaptation components, whereas excitation processes are connected with the scale of "self-perception", "emotional comfort" and "dominance". This may also indicate that the intensity of excitation processes affects the ability of an individual to perceive themselves as well as maintain their emotional comfort and display dominant behavior. Excitation facilitates the overall activity of an individual, pursuance of their goals and the ability to meet their needs thus accepting themselves, their objectives, intentions and ideas. Moreover, excitation processes provide an instant response of an individual to external stimuli helping them express their emotions and feelings, which is vital for personal adaptation. More mobile nervous processes contribute to rapid and sudden reactions as well as form strong temperaments and character traits thus shaping a dominant behavior. All three adaptability indicators at a high level are inherent in a personality with excitation predominating over inhibition.

Nervous processes are also widely involved in personal adaptation; the correlation analysis has revealed specific connections between "adaptability", "self-perception", "acceptance of others", "emotional comfort"

and "dominance". The intensity of nervous processes facilitates adaptation making it easier for an individual to perceive and accept themselves and others, maintain emotional comfort and display dominant behavior. All these indicators are very important during personal adaptation demonstrating the rapidness of the nervous processes and activating particular organs or elements in order to respond to a stimulus. The strength of the stimulus as well as the rate of increase depend on the excitation and the instantaneous reaction of an individual.

Conclusion

More mobile nervous processes contribute to rapid and sudden reactions as well as form strong temperaments and character traits. All three adaptability indicators at a high level are inherent in a personality with excitation predominating over inhibition. Such individuals are more likely to master new learning mechanisms and maintain efficiency within the learning process, whereas individuals with inhibition predominating over excitation find it hard to adapt to new conditions due to their self-doubt and rigidity, which affects their efficiency during distance learning.

The research results should contribute to the awareness of psychology students and lecturers of the peculiarities of the social and psychological adaptation of individuals with different properties of the nervous system in order to provide a supportive environment throughout the learning process.

REFERENCES:

1. Berezin F.B. Psychic and Psychophysiological Adaptation of an Individual. - L.: Science, 1988. - 230-265p.
2. Ihnatenko D.R. Socio-Psychological Adaptation in Individuals with Different Accentuations of Character and Temperament. Term paper / D.R. Ihnatenko, T.V. Vashenka. - K.: National Aviation University, 2020. – 75.
3. Levkivska H.P., Sorochnynska V.Y., Shtyfurak V.S. Adaptation of Freshmen in a Higher Education Institution: Textbook. - K., 2001. - P. 120-128.
4. Meged V.V. Psychophysical Aspects of Personality Type / Valentina Meged // Socionics, Mentology and Personality Psychology. - M.: MIS. - 2002. - No. 2. - P. 28-34.

№48/2020

Norwegian Journal of development of the International Science

ISSN 3453-9875

VOL.2

It was established in November 2016 with support from the Norwegian Academy of Science.

DESCRIPTION

The Scientific journal “Norwegian Journal of development of the International Science” is issued 24 times a year and is a scientific publication on topical problems of science.

Editor in chief – Karin Kristiansen (University of Oslo, Norway)

The assistant of the editor in chief – Olof Hansen

- James Smith (University of Birmingham, UK)
- Kristian Nilsen (University Centre in Svalbard, Norway)
- Arne Jensen (Norwegian University of Science and Technology, Norway)
- Sander Svein (University of Tromsø, Norway)
- Lena Meyer (University of Gothenburg, Sweden)
- Hans Rasmussen (University of Southern Denmark, Denmark)
- Chantal Girard (ESC Rennes School of Business, France)
- Ann Claes (University of Groningen, Netherlands)
- Ingrid Karlsen (University of Oslo, Norway)
- Terje Gruterson (Norwegian Institute of Public Health, Norway)
- Sander Langfjord (University Hospital, Norway)
- Fredrik Mardosas (Oslo and Akershus University College, Norway)
- Emil Berger (Ministry of Agriculture and Food, Norway)
- Sofie Olsen (BioFokus, Norway)
- Rolf Ulrich Becker (University of Duisburg-Essen, Germany)
- Lutz Jäncke (University of Zürich, Switzerland)
- Elizabeth Davies (University of Glasgow, UK)
- Chan Jiang (Peking University, China) and other independent experts

1000 copies

Norwegian Journal of development of the International Science

Iduns gate 4A, 0178, Oslo, Norway

email: publish@njd-iscience.com

site: <http://www.njd-iscience.com>